

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η ανάπτυξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και οι προοπτικές της.

Καθηγητής: Καραμάνης Κων/νος

Φοιτητές: Μέλλιος Δημήτρης
Παπά Κατερίνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1) Έννοια Τράπεζας σελ. 1
2) Η εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος σελ. 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

- A) Το θεωρητικό πλαίσιο σελ. 4
B) Ο Ανταγωνισμός στο Χρηματοπιστωτικό Πλαίσιο σελ. 7
Γ) Η Ένταση του ανταγωνισμού εν όψει της νέας
Χιλιετίας και η ανάγκη εκσυγχρονισμού του Ε.Τ.Σ. σελ. 11
Δ) Ανταγωνισμός - Θεσμικό Πλαίσιο σελ. 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

- A) Πως διαγράφεται η θέση των Ελληνικών Τραπεζών στο περιβάλλον
της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης;σελ. 22
B) Ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν από την λειτουργία των Ελληνικών
Τραπεζών στο νέο περιβάλλον;σελ. 23
Γ) Ποιες είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση
Του ανταγωνισμού στον ενιαίο Ευρωπαϊκό χώρο;σελ. 23
Δ) Ποιες είναι οι άμεσες επιπτώσεις στο κόστος λειτουργίας των
Τραπεζών κατά την περίοδο προετοιμασίας τους για
την εισαγωγή του Ευρώ; σελ. 24
δ1) Το κόστος προσαρμογής σελ. 24
δ2) Την αύξηση των λειτουργικών δαπανών σελ. 24
E) Η προσεγγιστική εκτίμηση του κόστους μετάβασης
στο Ενιαίο Νόμισμα; σελ. 26
Ζ) Ποιες Τραπεζικές εργασίες θα περιοριστούν άμεσα λόγω της κατάργησης
των εθνικών νομισμάτων και πως θα επηρεαστούν τα έσοδα των
τραπεζών από την λειτουργία τους στο Ευρώ; σελ. 27
Η) Τι έχουν να κερδίσουν οι τράπεζες από την ΟΝΕ; Ποιες είναι
οι θετικές επιδράσεις του Ευρώ;σελ. 28
Θ) Η λειτουργία των Ελληνικών Τραπεζών στην ενιαία πλέον Ευρωπαϊκή
Αγορά θα αυξήσει ή θα περιορίσει τον κύκλο εργασιών τους; Ποια θα
είναι η τελική επίπτωση στην κερδοφορία τους; σελ.28
I) Ποια στρατηγική θα πρέπει να ακολουθήσουν οι Τράπεζες προκειμένου
να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται και να επιβιώσουν
στο νέο περιβάλλον; σελ. 30
K) Γιατί η εναρμόνιση σε κανόνες & πρότυπα λειτουργίας
σε Ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία; Σε ποιους τομείς θα πρέπει
να γίνουν αλλαγές; σελ. 30
Λ) Αλλάξε η μορφή και το είδος των τραπεζικών προϊόντων με την είσοδο

Της Ελλάδας στην ΟΝΕ;	σελ. 33
Μ) Ποιες από τις τραπεζικές δραστηριότητες επηρεάστηκαν περισσότερο Από το Ευρώ;	σελ. 34

ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

1) Πως διαγράφεται το ανταγωνιστικό περιβάλλον στα πλαίσια της Ενιαίας Τραπεζικής αγοράς και της εισαγωγής του Ευρώ	σελ. 35
2) Σε ποιους τομείς θα επικεντρωθεί ο ανταγωνισμός με τις ξένες Τράπεζες;	σελ. 35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

1) Ο ρόλος της τεχνολογίας	σελ. 37
2) Τάσεις και πηγές αλλαγών στην ελληνική τραπεζική αγορά	σελ. 38
Α) Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας	σελ. 38
Β) Η απελευθέρωση αγορών – παγκοσμιοποίηση αγορών	σελ. 38
Γ) Η αποδιαμεσολάβηση	σελ. 39
Δ) Ανάπτυξη πολυεθνικών τραπεζών	σελ. 40
Ε) Ανταγωνισμός εντός και εκτός συνόρων	σελ. 40
Στ) Ανασχεδιασμός	σελ. 41
Ζ) Εξαγορές – Συγχωνεύσεις	σελ. 41
Η) Δημογραφικές εξελίξεις	σελ. 42
3) Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των τραπεζών	σελ. 42
Α) Ηλεκτρονικές συναλλαγές από τους ίδιους τους πελάτες των τραπεζών (electronic banking)	σελ. 42
Β) Τυποποιημένες ηλεκτρονικές διατραπεζικές συναλλαγές (electronic data interchange)	σελ. 43
Γ) Εικονική Τράπεζα	σελ. 44
Δ) Στρατηγικές επιλογές εφαρμογής της πληροφορικής	σελ. 44
4) Τεχνολογικές καινοτομίες που επηρεάζουν τις λειτουργίες των τραπεζών	σελ. 45
5) Τεχνολογικές εξελίξεις στην Ευρώπη. Τι γίνεται με την Ελλάδα;	σελ. 46
6) Θα οξυνθεί ο ανταγωνισμός ελληνικών τραπεζών με τους άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις;	σελ. 48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΟ MARKETING ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Α) Η αναγκαιότητα εφαρμογής των αρχών του Marketing στην ελληνική τραπεζική αγορά	σελ. 50
Β) Η οργάνωση του Marketing στις τράπεζες	σελ. 52
Γ) Προϋποθέσεις αποτελεσματικών πωλήσεων τραπεζικών εργασιών	σελ. 57
Δ) Στόχοι του Marketing στον τομέα προσφοράς υπηρεσιών	σελ. 59
1) Η ανάπτυξη υπηρεσιών	σελ. 59
2) Οι πηγές των ιδεών για νέες τραπεζικές υπηρεσίες	σελ. 60
3) Η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών	σελ. 61

E) Νέες μορφές πωλήσεων Marketing	σελ. 62
---	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΕΙΔΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

1α) Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (Leasing)	σελ. 64
β) Εταιρίες επενδύσεων και χαρτοφυλακίου	σελ. 65
γ) Αμοιβαία Κεφάλαια	σελ. 66
δ) Παροχή επιχειρηματικού Κεφαλαίου	σελ. 67
ε) Ασφαλιστικές Εταιρίες	σελ. 68
στ) Factoring	σελ. 69
ζ) Forfaiting	σελ. 69
η) Franchising	σελ. 70
θ) Hedging	σελ. 70

ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1) Παθητικές τραπεζικές εργασίες

Γενικά	σελ. 71
A) Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	σελ. 71
B) Καταθέσεις Όψεως	σελ. 72
B1) Πλεονεκτήματα για τις Επιχειρήσεις	σελ. 72
B2) Πλεονεκτήματα για τις Τράπεζες	σελ. 73
Γ) Τρεχούμενος Λογαριασμός Κατάθεσης	σελ. 73
Δ) Καταθέσεις με Προειδοποίηση	σελ. 73
E) Καταθέσεις Προθεσμίας	σελ. 74
Στ) Καταθέσεις σε Κοινό Λογαριασμό	σελ. 74
Z) Καταθέσεις Δεσμευμένες	σελ. 75
H) Ειδικό Λογαριασμό (Νέα Προϊόντα) Καταθέσεων	σελ. 75
Θ) Καταθέσεις σε συνάλλαγμα	σελ. 76

2) Ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες

Γενικά	σελ. 77
A) Προεξόφληση Τίτλων του χαρτοφυλακίου της επιχείρησης	σελ. 77
B) Προκαταβολές Έναντι Φορτωτικών Εγγράφων	σελ. 77
Γ) Τραπεζική Ενέγγυος Πίστωση	σελ. 78
Δ) Δάνεια	σελ. 78

3) Βοηθητικές Τραπεζικές Εργασίες

Γενικά	σελ. 79
A) Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών	σελ. 79
B) Έκδοση Επιταγών και Εντολών	σελ. 79
B1) Έκδοση Επιταγών	σελ. 79
B2) Έκδοση Εντολών	σελ. 80
Γ) Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών	σελ. 80
Δ) Είσπραξη Αξιών για Λογαριασμό Τρίτων	σελ. 80
E) Αγορά Χρεογράφων για Λογαριασμό Τρίτων	σελ. 81

4) Άλλες Τραπεζικές Εργασίες	
Α) Έκδοση και Διάθεση Τίτλων για Λογαριασμό Τρίτων	σελ.81
Β) Φύλαξη Κινητών Πραγμάτων	σελ.81
Γ) Ενοικίαση Τραπεζικών Θυρίδων	σελ. 82
5α) Αυτόματες Ταμειολογικές Μηχανές (ATM's)	σελ. 82
β) Μηχανήματα μεταφοράς κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων	σελ. 83
γ) Τερματικά στο σπίτι ή στο γραφείο του πελάτη (Home Banking)	σελ. 83
δ) Τραπεζικές συναλλαγές από το τηλέφωνο (Phone Banking)	σελ. 84
6) Πιστωτικές και Πλαστικές Κάρτες	σελ. 85
α) Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα	σελ. 87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΕΣ

A) Γενικές έννοιες	σελ. 88
B) Λόγοι που επιβάλλουν τις συγχωνεύσεις	σελ. 89
B1) Κίνητρα του αγοραστή	σελ. 89
B2) Κίνητρα του πωλητή	σελ. 90
Γ) Κατευθύνσεις – Οδηγίες	σελ. 91
Δ) Συγχωνεύσεις και Εξαγορές	σελ. 92
Δ1) Στην Ελλάδα	σελ. 92
1) Ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας	σελ. 92
2) Η Τράπεζα Πειραιώς	σελ. 93
3) Ο Όμιλος της EFG Eurobank	σελ.96
4) Ο Όμιλος της ALPHA Πίστewος	σελ.98
Δ2) Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων	σελ.100
Δ3α) Είδη Συγχωνεύσεων και Εξαγορών	σελ. 102
Δ3β) Συγκεντροποίηση και αριθμός Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....	σελ. 105
Ε) Τα Συνδικάτα του Τραπεζικού Τομέα	σελ. 107

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	σελ. 111
-----------------------	----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	σελ.113
------------------------	---------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1) Έννοια Τράπεζας

Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια, και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Η κυριότερη λειτουργία της τράπεζας είναι ο έντοκος δανεισμός. Δανείζει κεφάλαια τα οποία της ανήκουν ή κεφάλαια προερχόμενα από καταθέσεις πελατών. Οι τράπεζες παρουσιάστηκαν αρχικά στη Δύση ως αργυραμοιβεία που αντάλλαξαν διάφορα νομίσματα με κέρδος.

Αργότερα, άρχισαν να συγκεντρώνουν κεφάλαια, που με αυτά χρηματοδοτούσαν τα κράτη και μάλιστα σε περίπτωση πολέμου. Με την επέλαση του δανεισμού κεφαλαίων και σε ιδιώτες δημιουργήθηκε ο σημερινός τύπος τραπεζών. Γενικά, τα σημερινά τραπεζικά ιδρύματα χωρίζονται σε τράπεζες καταθέσεων που δανείζονται κεφάλαια από ιδιώτες και τα δανείζουν σε τρίτους και σε εκδοτικές, που έχουν το προνόμιο να δίνουν τραπεζογραμμάτια αντί για μεταλλικό νόμισμα.

Οι τράπεζες αποτελούν σπουδαίο παράγοντα στην εμπορική και οικοδομική ζωή ενός τόπου. Δέχονται καταθέσεις με τόκο, προεξοφλούν τις συναλλαγματικές, δανείζουν με ενέχυρο τίτλους και εμπορεύματα, ή με υποθήκη, χρηματοδοτούν μεγάλες επιχειρήσεις, χορηγούν κρατικά δάνεια κ.τ.λ.

(πηγή: Χρήμα - Πίστη – Τράπεζες)

2) Η Εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Επί κυβέρνησης Καποδίστρια φαίνεται επιτακτική η ανάγκη ανάπτυξης ενός τραπεζικού συστήματος για την ικανοποίηση των αναγκών της οικονομίας, της μείωσης της τοκογλυφίας και τη βοήθεια στη γεωργία. έτσι, το 1828 συστήθηκε η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα. Οι γενικότερες πολιτικοοικονομικές συνθήκες της περιόδου αυτής, η περιορισμένη τραπεζική δραστηριότητα της τράπεζας αυτής, η αποτυχία της να αναπτύξει την εμπιστοσύνη του κόσμου σ' αυτήν και οι λίγες αποταμιεύσεις που έγιναν, κατέληξε στη διάλυση της το έτος 1834.

Στις 30 Μαρτίου του 1841 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας (ΕΤΕ), που αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.

Δύο όμιλοι κεφαλαιούχων, από τους οποίους ο ένας αποτελείτο από Έλληνες και Γάλλους, ο δε άλλος από Άγγλους κεφαλαιούχους, υπέβαλαν σχετικές προτάσεις στην κυβέρνηση, η οποία ήλθε σε συμφωνία με τον Άγγλο Γκλάς (εκπρόσωπο του ομίλου Ράιτ) και εξέδωσε νόμο (25/1/1836) για τη σύσταση Εθνικής Τράπεζας, που θα είχε σκοπό την ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της ναυτιλίας. Παρά όμως τη συμφωνία που έγινε, ο Ράιτ διατύπωσε ορισμένες επιφυλάξεις και ο νόμος για τη σύσταση της ΕΤΕ παρέμεινε μόνο στα χαρτιά. Στο μεταξύ, ο Ελβετός Εϋνάρδος απέστειλε στον Έλληνα φίλο του Γ. Σταύρο 500.000 δρχ. με την εντολή να αντιμετωπίσει την περίπτωση ανάπτυξης τραπεζικών εργασιών στην Ελλάδα.

Έγιναν διάφορα διαβήματα προς την τότε κυβέρνηση, η οποία δέχτηκε να βοηθήσει στη δημιουργία νέας τράπεζας με συμμετοχή 1000 μετόχων.

Η εξέλιξη των γεγονότων αυτών συνετέλεσε στην κατάργηση νόμου 1836 και την έκδοση του νόμου με ημερομηνία 30 Μαρτίου 1841 που συνέστησε και θεμελίωσε στην πράξη τραπεζικό ίδρυμα με την επωνυμία Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Το κεφάλαιο της Εθνικής Τράπεζας ορίστηκε με νόμο σε 500.000 δρχ. και παραχωρήθηκε σ' αυτή το δικαίωμα έκδοσης τραπεζικών γραμματίων. Με βασιρικά διατάγματα που εκδόθηκαν αργότερα, καθορίστηκαν οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μετόχων και ρυθμίστηκαν η της διοίκησης και της εσωτερικής λειτουργίας.

Το Νοέμβριο του 1841 συνήλθαν οι μέτοχοι σε προπαρασκευαστική συνέλευση για να ρυθμίσουν τα βασικά προβλήματα λειτουργίας της τράπεζας. Στην πρώτη συνέλευση εκλέχθηκε Διευθυντής Τράπεζας ο Γ. Σταύρου. Υποδιευθυντής ο κος Κ. Βρανής, τακτικοί σύμβουλοι οι κ.κ.Α. Ρουζιού και Εμμ. Μενεσθεύς.

Το πρώτο υποκατάστημα της τράπεζας ιδρύθηκε στη Σύρο το 1843 και το δεύτερο στην Πάτρα το έτος 1846.

Κατά το έτος 1848 η τράπεζα αντιμετώπισε την πρώτη οικονομική κρίση λόγω των πολιτικών γεγονότων στην Ευρώπη, που είχαν επίδραση στις εξωτερικές πιστώσεις που είχαν ανασταλεί. Στη συνέχεια, η κρίση στο εμπόριο χειροτέρευσε την κατάσταση, γιατί οι έμποροι δεν μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους προς την τράπεζα.

Την κρίση αυτή την πέρασε με επιτυχία η τράπεζα και, αργότερα, επέκτεινε τις εργασίες της. Είναι βέβαιο γεγονός, ότι η ΕΤΕ αποτέλεσε τον άξονα της οικονομικής ζωής της χώρας και της οικονομικής ανάπτυξης της.

Το έτος 1876 αποφασίστηκε η Εθνική Τράπεζα να βοηθήσει με τη συμμετοχή της στην ίδρυση εταιρείας για την αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας. Το 1882 στην κατασκευή και εκμετάλλευση των σιδηροδρόμων Θεσσαλίας, Πειραιώς - Αθηνών - Πελοποννήσου και σε άλλες κοινωφελείς επιχειρήσεις. Το 1893 παρά τη μεγάλη συμπαράσταση της ΕΤΕ δεν κατορθώθηκε να αποφευχθεί η πτώχευση του ελληνικού κράτους.

Το 1914 λειτουργεί το ταχυδρομικό ταμειυτήριο σαν αυτόνομη κρατική υπηρεσία από την εποπτεία του υπουργείου συγκοινωνιών. Το 1927 η Εθνική ίδρυσε την κτηματική τράπεζα και παραχώρησε τον τομέα της στεγαστικής Πίστης.

Στις 22 Μαΐου 1928 ιδρύθηκε εκδοτική τράπεζα, που ονομάστηκε Τράπεζα της Ελλάδος, σ' αυτή μεταβιβάστηκε το εκδοτικό προνόμιο και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την πιστωτική κυκλοφορία και, κατά συνέπεια, αφαιρέθηκαν από την ΕΤΕ. Την 1η Μαρτίου 1928 η Γενική Συνέλευση των μετόχων της ΕΤΕ τροποποίησε το καταστατικό της τράπεζας σύμφωνα με τις νέες συνθήκες και εξέλεξε Διοικητή τον Γ. Δροσόπουλο αντί του Αλ. Διομήδη, που διορίστηκε Διοικητής στην Τράπεζα της Ελλάδος. Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα ως αυτόνομος τραπεζικός οργανισμός.

Ο Ν. 2292 του 1953 εξουσιοδοτεί τη Διοίκηση για την αναγκαστική συγχώνευση των τραπεζικών επιχειρήσεων. Ο νόμος αυτός επέβλεπε κυρίως στη συγχώνευση των δύο τραπεζών Εθνικής και Αθηνών, πράγμα που έγινε με βάση το βασιλικό διάταγμα 26/2/1953 και συνεστήθη ανώνυμος τραπεζική εταιρεία με την επωνυμία «Εθνική Τράπεζα Ελλάδος και Αθηνών». Η ΕΤΕ παραμένει και σήμερα η πρώτη εμπορική τράπεζα της χώρας, ελέγχει την τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως, τη Στεγαστική Τράπεζα, και μετέχει στην ΕΤΒΑ και σε μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και ελέγχει τις ασφαλιστικές εταιρείες ΕΘΝΙΚΗ και ΑΣΤΗΡ.

Το 1963 δημιουργήθηκε η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων και Βιομηχανικής ανάπτυξης όπου κύριος σκοπός ήταν η προώθηση βιομηχανικών και άλλων συναφών δραστηριοτήτων καθώς και η ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς στην χώρα μας. Και έτσι φτάνουμε στο σήμερα όπου χαρακτηριστικό της τραπεζικής αγοράς είναι ο ανταγωνισμός, μεταρρυθμίσεις, τεχνολογικές καινοτομίες συγχώνευσης κ.α. που θα αναλύσουμε παρακάτω.

(πηγή: Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

A) Το θεωρητικό πλαίσιο

Από την οικονομική θεωρία είναι γνωστό ότι τρεις είναι κυρίως οι τρόποι με του οποίους μία επιχείρηση μπορεί να πετύχει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της:

- η συμπίεση του κόστους λειτουργίας της,
- η διαφοροποίηση του προϊόντος
- η εξειδίκευση

Οι παράγοντες που διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος είναι η δομή και η ένταση της αντιπαλότητας στον κλάδο (δηλ. ο ανταγωνισμός), οι συνθήκες που διαμορφώνουν και επηρεάζουν τη ζήτηση, οι συντελεστές παραγωγής και, τέλος, ο αριθμός των ανταγωνιστών στον υπό μελέτη κλάδο.

Για τον τομέα των υπηρεσιών, και ιδιαίτερα για τις τράπεζες, οι δύο πρώτοι παράγοντες (δηλαδή ο ανταγωνισμός και η ζήτηση) είναι ιδιαίτερα σημαντικοί.

Τα τελευταία κυρίως χρόνια τόσο ο ανταγωνισμός όσο και η ζήτηση στον ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα έχουν αυξηθεί σαν αποτέλεσμα της άρσης του πλέγματος των περιοριστικών κρατικών ρυθμίσεων σχετικών με υποχρεωτικές δεσμεύσεις των τραπεζών σε κρατικούς τίτλους, τις χρηματοδοτήσεις, την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την σταδιακή απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης.

Υπό το νέο καθεστώς απελευθέρωσης των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, ο ανταγωνισμός και ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής.

Παράλληλα με τις επικρατούσες τάσεις, τόσο στην ευρωπαϊκή (κοινοτική) όσο και στην παγκόσμια τραπεζική αγορά, δύο είναι τα στοιχεία εκείνα που τείνουν να μεταβάλουν τη δομή της ελληνικής τραπεζικής βιομηχανία:

- η διαδικασία της αποκανονικοποίησης δηλαδή η εξασθένιση των κρατικών κανονιστικών ρυθμίσεων και η βαθμιαία αύξηση της ικανότητας των κεφαλαιαγορών να προσελκύσουν εταιρείες προς άμεση χρηματοδότηση, και

- το πρόσφατο φαινόμενο της αποδιαμεσολάβησης που συνίσταται στην προοδευτική παράκαμψη και αποδυνάμωση της ανταγωνιστικής θέσης των τραπεζών στο βαθμό που οι λοιποί οικονομικοί παράγοντες (δηλ. εταιρείες πιστωτικών καρτών, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ανταλλακτήρια συναλλάγματος, εταιρείες χρηματοδοτήσεων, εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων -ΑΕΔΑΚ, πολυκαταστήματα) έχουν τη δυνατότητα προσφοράς των απαιτούμενων χρηματοοικονομικών προϊόντων περιορίζοντας σημαντικά την ανταγωνιστική θέση των Ελληνικών τραπεζών και επηρεάζοντας όχι μόνο τη δομή αλλά και τη στρατηγική τους.

Τόσο η αποκανονικοποίηση όσο και η αποδιαμεσολάβηση είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες με τη δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και έχουν προωθήσει μια ευρύτερη μεταβολή της παραδοσιακής τραπεζικής δραστηριότητας, μέσω μιας μείωσης των βασικών τραπεζικών εργασιών, και ταυτόχρονα αύξησης της προσφοράς ενός ευρέως φάσματος χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Η ζήτηση για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ως γνωστόν, αυξάνει παράλληλα με τη μεγέθυνση της αγοράς και στο βαθμό που τα καταναλωτικά πρότυπα μεταβάλλονται. Σαν άμεσο αποτέλεσμα της αποδιαμεσολάβησης και του τέλους στις παραδοσιακές πελατειακές σχέσεις, οι τυποποιημένες και παραδοσιακές συναλλαγές κατάθεσης - χορήγησης θα μειωθούν σε σπουδαιότητα.

Στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται εντοπίζεται και η διάσταση απόψεων ως προς τη στρατηγική που πρέπει να ακολουθήσουν οι τράπεζες, ώστε να διατηρήσουν ή ακόμα και να αυξήσουν τα μερίδια τους στην αγορά: στρατηγική διαφοροποίησης ή εξειδίκευση σε κάποιο συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό προϊόν.

Η κάθε στρατηγική παρουσιάζει θετικά και αρνητικά σημεία. Σήμερα, σε ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, η διαφοροποίηση είναι συνώνυμη με την αύξηση κόστους, στο μέτρο που αυτή απαιτεί περισσότερα κεφάλαια, συνεχείς επενδύσεις κυρίως στους τομείς της έρευνας και ανάπτυξης και αυστηρή επιλογή ειδικευμένων κατά τομέα στελεχών.

Ειδικότερα, η στρατηγική της διαφοροποίησης βασίζεται στην προσφορά χρηματοοικονομικών υπηρεσιών τις οποίες οι αγοραστές εκτιμούν ως μοναδικές.

Η διαφοροποίηση μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο βαθμό που επιτρέπει τη δημιουργία εμποδίων εισόδου στον κλάδο αλλά και ιδιαίτερων δεσμών με τους συναλλασσόμενους πελάτες.

Από την άλλη πλευρά η εξειδίκευση είναι η στρατηγική εκείνη που έχει χρησιμοποιηθεί συχνότερα για την εξασφάλιση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για δύο κυρίως λόγους: Ο πρώτος βασίζεται στο γεγονός ότι οι καινοτομίες τυποποιούνται πολύ σύντομα και με την πάροδο του χρόνου τα πλεονεκτήματα που έχουν αποκτηθεί εξαφανίζονται.

Ο δεύτερος έχει να κάνει με την προστασία ενός προϊόντος από την απομίμηση, η οποία, λόγω των υψηλών τεχνολογικών δυνατοτήτων, έχει αναπτυχθεί σε τέτοιο βαθμό συντείνοντας στη συντομότερη "ωρίμανση" των προϊόντων και στην αναγκαστική επικράτηση δύο στρατηγικών επιλογών: της συνεχούς καινοτομίας ή του πλεονεκτήματος κόστους.

Αποτελεσματικός ανταγωνισμός προϋποθέτει πάνω απ' όλα και άριστο μέγεθος. Ιδιαίτερα για τις τράπεζες εκείνες που επιχειρούν να ανταγωνισθούν σε διεθνές επίπεδο, το μεγάλο μέγεθος είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα.

Στα πλαίσια της εξασφάλισης του αρίστου μεγέθους εντάσσεται και η πολιτική τόσο των συγχωνεύσεων - επιθετικών ή αμυντικών - και εξαγορών όσο και εκείνη των συμμαχιών.

Τόσο στον τομέα του μεγέθους όσο και της διατραπεζικής συνεργασίας, οι ελληνικές κρατικές τράπεζες υστερούν σημαντικά σε σχέση με τις κοινοτικές και, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό, με τις αμερικανικές και τις ιαπωνικές. Χαρακτηριστικά αναφέρεται το γεγονός ότι στην Ελλάδα άρχισε τα τελευταία χρόνια να λειτουργεί διατραπεζικό σύστημα πληρωμών τη στιγμή που στην Ευρώπη είχε ήδη δρομολογηθεί η διαδικασία για τη δημιουργία των διευρωπαϊκών δικτύων.

Σε περιπτώσεις όπου ο ανταγωνισμός υπερβαίνει τα στενά εθνικά σύνορα, η εξασφάλιση του κατάλληλου μεγέθους συχνά θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση ώστε, σε συνδυασμό με την εγκατάσταση της πλέον εξελιγμένης τεχνολογίας, οι τραπεζικές δραστηριότητες να διεκπεραιώνονται γρήγορα και αποτελεσματικά.

Εξελιγμένη τεχνολογία προϋποθέτει και άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό που θα είναι σε θέση να την αξιοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Οι νέες ανταγωνιστικές συνθήκες στον τραπεζικό τομέα αποκαλύπτουν μια νέα και σημαντική πρόκληση: τη συνεχή βελτίωση των προσόντων του προσωπικού σε συνδυασμό με την αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας της πληροφορικής.

Αυτές οι δύο προϋποθέσεις, σε συνδυασμό με ένα αποτελεσματικό management μπορούν να συντελέσουν στην απόκτηση ενός σοβαρού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Τα τελευταία δε χρόνια, η σημασία του ρόλου του προσωπικού αποδεικνύεται πρωταρχική. Η βελτιστοποίηση του τρόπου αμοιβής του περιορισμένου μεν αλλά ειδικευμένου σήμερα προσωπικού αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πεδία μελέτης των ωρίμων τραπεζών, αφού η εποχή, τόσο, της επίτευξης ποσοτικών στόχων όσο και της πελατειακής εκμετάλλευσης έχει πλέον παραχωρήσει τη θέση της στην ευέλικτη στρατηγική και στη συνεχή αξιοποίηση ευκαιριών.

Με δεδομένο το γεγονός ότι οι ανταγωνιστικές πιέσεις προοδευτικά θα ενταθούν στον Ευρωπαϊκό χώρο, οι τράπεζες θα αναγκασθούν να υιοθετήσουν σαφείς στρατηγικές ανάλογα με το χώρο και τον τύπο του πελάτη. Άλλες σε εθνικό επίπεδο με μικρής δυναμικότητας πελάτες και άλλες σε διεθνές επίπεδο με μεγάλης δυναμικότητας πελάτες. Στον ελληνικό χώρο οι εξελίξεις τα τελευταία χρόνια ήταν ταχύτατες και προκάλεσαν μία ένταση του ανταγωνισμού αποκαλύπτοντας τις βασικές διαρθρωτικές αδυναμίες του τραπεζικού μας συστήματος.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

B) Ο Ανταγωνισμός στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποτελεί τον ουσιαστικότερο παράγοντα προώθησης των μεταβολών του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και την κύρια αιτία της αύξησης του ανταγωνισμού.

Με την προοδευτική ενοποίηση των εθνικών αγορών οι κοινοτικές τράπεζες θα είναι σε θέση να αξιοποιήσουν πολλαπλά τη δημιουργία της ενιαίας Αγοράς και να αποκτήσουν ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των αμερικανικών και ιαπωνικών τραπεζών.

Οι εξελίξεις που έχουν δρομολογηθεί τόσο στο μακρό-όσο και στο μικροπεριβάλλον του πιστωτικού χώρου έχουν προκαλέσει μία πρωτοφανή ιστορικά αύξηση του ανταγωνισμού και στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Ο ανταγωνισμός, στο Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα περιλαμβάνει τον ανταγωνισμό τριών υποσυστημάτων:

- τον ανταγωνισμό μεταξύ των εμπορικών τραπεζών,
- τον ανταγωνισμό μεταξύ εμπορικών τραπεζών, αφενός, και των Ειδικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΕΠΙ), αφετέρου, και
- τον ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων γενικότερα και άλλων μη τραπεζικών επιχειρήσεων όπως ασφαλιστικές και χρηματιστηριακές

επιχειρήσεις, ΑΕΔΑΚ, ανταλλακτήρια συναλλάγματος κλπ.

Επιπλέον, η πρόσφατη εμφάνιση και διείσδυση στην τραπεζική αγορά των συνεταιριστικών τραπεζών αναμένεται να προσθέσει ακόμα μεγαλύτερη ένταση στον ήδη αυξημένο ανταγωνισμό περιορίζοντας περισσότερο τα μερίδια αγοράς και σηματοδοτώντας μια νέα θεσμική εξέλιξη.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των ελληνικών τραπεζών αλλά και των ξένων που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα έχει λάβει τα τελευταία χρόνια δυναμικό χαρακτήρα εξαιτίας κυρίως του γεγονότος ότι το φάσμα των προσφερόμενων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ήταν σχετικά περιορισμένο με έμφαση στις βασικές παραδοσιακές τραπεζικές λειτουργίες (καταθέσεις, χορηγήσεις).

Δεδομένου ότι στην Ελλάδα η ανάπτυξη νέων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών όπως το factoring το forfaiting και μέχρι πριν μερικά χρόνια το leasing ή ακόμα τα futurs και options είναι πρόσφατη, ο ανταγωνισμός μεταξύ των εμπορικών τραπεζών εστιάζεται κυρίως στην μείωση των επιτοκίων χορηγήσεων και στην αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων και δευτερευόντως στην προσφορά νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, και τα πακέτα τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών.

Ωστόσο, ένα νέο σχετικά πεδίο στο οποίο αποτυπώνεται έντονα ο ανταγωνισμός μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων σε συνάρτηση με τις προοπτικές της οικονομίας είναι και οι αναδοχές, ιδιαίτερα μετά τις θεσμικές μεταβολές που έλαβαν χώρα το 1990 και έπειτα.

Η κρατική πιστωτική πολιτική που ασκήθηκε στην Ελλάδα, σε όλη τη διάρκεια της εξέλιξης του πιστωτικού συστήματος, στέρησε από τις τράπεζες τη δυνατότητα να αποδεσμευτούν και να λειτουργήσουν αυτόνομα με βάση τους κανόνες της αγοράς, αυξομειώνοντας δηλαδή στην ανάλογη περίπτωση τα επίπεδα επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων, αλλά και διοχετεύοντας τις καταθέσεις από τις υποχρεωτικές δεσμεύσεις σε κερδοφόρες τοποθετήσεις. Επιπλέον, οι εξειδικευμένες τραπεζικές εργασίες και ο πλουραλισμός τόσο στους στόχους όσο και στις επιλογές, αποτελούσαν στοιχεία άγνωστα στις υπό κρατική κηδεμονία τράπεζες.

Μία συνοπτική εξέταση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αποκαλύπτει τα εξής: Οι μικρές τράπεζες, λόγω, κυρίως, ανεπαρκών πόρων και χαμηλού κύκλου εργασιών, δεν έχουν αναπτύξει κάποια εξειδίκευση σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα και ως εκ τούτου δεν έχει σταθεί δυνατό να ανταγωνισθούν επαρκώς τις μεγάλες κρατικές τράπεζες.

Οι τελευταίες, λόγω μεγέθους, συναγωνίζονται σε όλα τα μέτωπα και σε διεθνές επίπεδο, χωρίς ουσιαστικά να διαθέτουν ένα ιδιαίτερα αποφασιστικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε κάποιο από αυτά.

Λόγω ακριβώς του εκτεταμένου δικτύου των υποκαταστημάτων τους χρησιμοποιούνται κατά κανόνα για την διεκπεραίωση των κρατικών συναλλαγών με τους πολίτες (μισθοδοσίες, πληρωμές συντάξεων και τελών, διάθεση κρατικών τίτλων, τήρηση λογαριασμών με υψηλό κόστος κ.λ.π.).

Παρά το γεγονός ότι η ύπαρξη ενός εκτεταμένου δικτύου θεωρείται σοβαρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, οι διαρθρωτικές αδυναμίες και το οργανωτικά προβλήματα αντισταθμίζουν το πλεονέκτημα αυτό σε μεγάλο βαθμό. Ειδικότερα, οι βασικότερες αδυναμίες συνοψίζονται στα εξής:

1. Αδυναμία τόσο στην πρόσληψη προσωπικού με αξιοκρατικά και ορθολογικά κριτήρια όσο και στην τήρηση των προδιαγραφών για τις υπό στελέχωση θέσεις.
2. Έλλειψη περιγραφής αρμοδιοτήτων και ορθολογικού συστήματος προγραμματισμού, αξιολόγησης και εξέλιξης του ανθρώπινου δυναμικού.
3. Αδυναμία ορθολογικής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων σε θέματα χορηγήσεων, αξιολόγησης επενδύσεων, επιθεώρησης, κ.λ.π., λόγω πολιτικών κριτηρίων.
4. Ανυπαρξία συστήματος σύνδεσης τις εργασίας με την παραγωγικότητα την στιγμή που, σε παγκόσμια κλίμακα, όλες οι πολιτικές στοχεύουν στην αύξηση της.

Μέσα από αυτό το πρίσμα γίνεται αντιληπτός ο λόγος που οι μεγάλες κρατικές τράπεζες επιθυμούν την διατήρηση της δεσπόζουσας θέσης στην αγορά εις βάρος της αποδοτικότητας τους. Αντίθετα, οι ελληνικές ιδιωτικές και οι ξένες τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα επικεντρώνονται στις πλέον εξειδικευμένες και κερδοφόρες δραστηριότητες, με αποκλειστικό κριτήριο τη μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα.

Μία προσεκτική ανάλυση της θέσης των τριών πρώτων κρατικών τραπεζών, από την πλευρά της απασχόλησης, αποκαλύπτει και το πρόβλημα της ορθολογικής αξιοποίησης του, ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή που λόγω των τεχνολογικών ανακατατάξεων απαιτείται διαρκής εξειδίκευση, ελλείπει της οποίας ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων στην ευρωπαϊκή τραπεζική βιομηχανία ωθείται στην ανεργία. Ωστόσο, οι προσλήψεις χωρίς επιλογή και ορθή οργανωτική κατανομή έχουν σαν αποτέλεσμα, πέρα από τα όποια ποιοτικά προβλήματα, την υπέρογκη αύξηση δαπανών προσωπικού, οι οποίες για να συγκρατηθούν σε ανεκτά επίπεδα

καθλώνουν τα επιδόματα και τις πρόσθετες αμοιβές των στελεχών περιορίζοντας τελικά την αποδοτικότητα.

Ένα πρακτικό πρόβλημα που ισχύει σε ιδιαίτερα μεγάλη έκταση στην Ελλάδα είναι το γεγονός ότι οι μεγάλες κρατικές τράπεζες κατέχουν ένα μεγάλο ποσοστό βιομηχανικών συμμετοχών, που δημιουργήθηκε τόσο από καθυστερήσεις εξόφλησης χορηγήσεων, (στη συντριπτική τους πλειοψηφία ακάλυπτες λόγω των προβληματικών επιχειρήσεων τελευταίας γενιάς), όσο και λόγω του ρόλου τους ως μέσα υλοποίησης της κρατικής βιομηχανικής πολιτικής, και το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον είναι διατεθειμένες να προσφέρουν ανεξάρτητες επενδυτικές συμβουλές αλλά και να ακολουθήσουν ανεξάρτητη πολιτική στον τομέα αυτόν.

Ένας από τους λόγους που εξηγεί την ιδιαίτερα χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών κρατικών τραπεζών είναι, πέρα από την, σε μεγάλο ποσοστό, ασυνήθιστη και μη υγιή πρακτική να ελέγχουν επιχειρήσεις, και τα περιορισμένα για το μέγεθος τους ίδια κεφάλαια.

Γενικά, το πρόβλημα της διάρθρωσης του προβληματικού χαρτοφυλακίου και του κόστους που προκύπτει για την εξυπηρέτηση του διογκώνει σε πολύ σημαντικό βαθμό τις λειτουργικές δαπάνες και στερεί από τις τράπεζες πολύτιμους πόρους για την πολιτική τους.

Από την οικονομική θεωρία η ανταγωνιστικότητα είναι, ως γνωστόν, το αποτέλεσμα που αντανάκλα την ικανότητα μιας επιχείρησης, και κατ' επέκταση ενός τομέα ή μιας ολόκληρης οικονομίας, να διατηρεί ή να αυξάνει τα μερίδια της στην αγορά.

Υπάρχει μια στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ εξειδίκευσης και ανταγωνιστικότητας στο βαθμό που μεγαλύτερη εξειδίκευση ωθεί την εταιρεία που την υιοθετεί να ξεχωρίσει από τις άλλες και να κατακτήσει μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς.

Η εξέταση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, τόσο από άποψη διάρθρωσης όσο και από άποψη αποδοτικότητας αποκαλύπτει τις εξής βασικές τάσεις:

- Κυριαρχία, αλλά προοδευτικά, σχετική αδράνεια των μεγάλων τραπεζών
- Εμφανή δυναμικότητα των μεσαίου μεγέθους τραπεζών,
- Είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά.

Προχωρώντας στην ανάλυση των δύο βασικών τραπεζικών παραμέτρων, όπως είναι οι καταθέσεις και οι χορηγήσεις, παρατηρούμε τα εξής:

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης αφού τρία πιστωτικά ιδρύματα - η Εθνική, η Εμπορική και η Αγροτική Τράπεζα - συγκεντρώνουν το 73% περίπου των καταθέσεων και το 71% των χορηγήσεων. Παρά την απελευθέρωση δηλαδή του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, υπάρχει ακόμη μία τακτική, συντονισμένη και συστηματική κρατική συμμετοχή, εάν όχι "παρέμβασης δια τον έλεγχο και την κατεύθυνση των νομισματικών και πιστωτικών εξελίξεων"

Έτσι μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διακρίνεται για την έντονα ολιγοπωλιακή διάρθρωση του.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Γ) Η Ένταση του Ανταγωνισμού εν όψει της Νέας Χιλιετίας και η Ανάγκη Εκσυγχρονισμού του Ε.Τ.Σ.

Στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και της εντάσεως των συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού που θα προκύψουν, δύσκολα θα επιβιώσουν στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα όσες επιχειρήσεις και εταιρείες δεν αντιμετωπίσουν σωστά την πρόκληση του ανταγωνισμού και του αναγκαίου εκσυγχρονισμού.

Οι προοπτικές φαίνονται δυσοίονες, ιδιαίτερα για το τραπεζικό σύστημα, το οποίο δεν έχει καταφέρει έως σήμερα σε μεγάλο βαθμό να ξεπεράσει και να υπερβεί τις οργανικές του αδυναμίες. Έτσι στις ελληνικές τράπεζες τίθεται το δίλημμα: Εκσυγχρονισμός ή αδυναμία ύπαρξης.

Το σίγουρο είναι ότι με τα σημερινά μας δεδομένα, στην οργάνωση και λειτουργία τους, δύσκολα θα καταφέρουν να επιβιώσουν μέσα σε μια ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά, δεδομένου του ότι οι ξένες τράπεζες λειτουργούν σε πολύ προχωρημένα για τις ελληνικές τράπεζες συστήματα εκσυγχρονισμού διοικήσεως.

Σήμερα οι ελληνικές τράπεζες έχουν κάνει βεβαίως πρόοδο και προσπάθειες εκσυγχρονισμού κι ακόμα έχουν καταφέρει σ' ένα βαθμό να αποδεσμευτούν απ' την πολιτική που ήθελε να εξυπηρετούνται μέσω αυτών συμφέροντα ξένα προς τις τράπεζες. Παρόλα αυτά όμως το επίπεδο των ελληνικών τραπεζών, εξακολουθεί να

είναι ανεπαρκές για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Κι ένας τομέας που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για το μέλλον του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζονται και οι άλλοι, είναι ο τομέας της σύγχρονης τεχνολογίας, που θα φέρει και τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό στην διοίκηση και στην οργάνωση. Η επιβίωση των ελληνικών τραπεζών θα ορισθεί στο πεδίο της ικανότητας τους να αφομοιώσουν, να αναπτύξουν και να εκμεταλλευθούν παραγωγικά τις νέες τεχνολογίες. Η εισαγωγή της νέας τεχνολογίας στις τράπεζες θα φέρει σημαντικές αλλαγές και θα έχει ουσιαστικές επιδράσεις σε διάφορους τομείς της τραπεζικής λειτουργίας, στην ανάπτυξη των απαραίτητων νέων υπηρεσιών και στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών.

Πρέπει να γίνει πλέον κατανοητό ότι βρισκόμαστε στην εποχή, όπου ο εκσυγχρονισμός πρέπει να προέλθει μέσα απ' τις ίδιες τις τράπεζες κι όχι από κινήσεις της πολιτείας, η οποία βέβαια θα πρέπει να κινηθεί παράλληλα στην κατεύθυνση της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου, στο οποίο κινούνται οι τράπεζες. Αυτή η προσπάθεια θεωρείται πλέον αναγκαία για την ανάπτυξη και την συντήρηση τους.

Η όλη αυτή προσπάθεια εκσυγχρονισμού των τραπεζών θα απαιτήσει και επενδύσεις στον τομέα της ασφάλειας και της υγιεινής των εργαζομένων και παράλληλα να προβάλλει και να διεκδικήσει νέας ποιότητας αιτήματα.

Σ' αυτή την κατεύθυνση η ενεργοποίηση του νόμου 1767 περί Υγιεινής και Ασφάλειας των εργαζομένων, η δραστηριοποίηση και ο ενεργός ρόλος των εργασιακών συμβουλίων, η απαίτηση για την αναβάθμιση του ρόλου του ιατρού εργασίας και του τεχνικού ασφαλείας πρέπει να απασχολήσουν ιδιαίτερα το εργατικό, κίνημα, σαν μέτρα άμυνας για την προφύλαξη των εργαζομένων.

Παράλληλα όμως είναι αναγκαίο να υπάρξουν τολμηρές προτάσεις που θα ελαχιστοποιούν τους κινδύνους για τους εργαζομένους.

Να απαιτήσει το συνδικαλιστικό κίνημα να καθιερωθούν διαλείμματα από την εργασία, για όσους χειρίζονται οθόνες, να δουλεύουν οι εργαζόμενοι κάτω από ορισμένες προδιαγραφές κ.ά.

Τέτοιου είδους αιτήματα στηρίζονται και σε επιστημονικές μελέτες που τεκμηριώνουν τους λόγους για τους οποίους πρέπει να διεκδικηθούν.

Τέλος, πρέπει να αντιμετωπισθεί με κάθε τρόπο και ο κίνδυνος που διαγράφεται με αφορμή την αλόγιστη χρήση της νέας τεχνολογίας, να επιβληθεί η κάθε είδους αστυνόμευση και παρακολούθηση των εργαζομένων, με σύγχρονα τεχνολογικά μέσα. Το πρόβλημα της εφαρμογής των οπτικοακουστικών μέσων που έχουν στόχο την αστυνόμευση, την παρακολούθηση και την απομόνωση του

εργαζομένου είναι υπαρκτό και επικίνδυνο.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η θετική ή η αρνητική στάση του καθένα μας εξαρτάται απόλυτα από τον τρόπο χρησιμοποίησης της νέας τεχνολογίας. Η ανεξέλεγκτη χρήση της που δεν υπολογίζει τον ανθρώπινο παράγοντα είναι απ' όλους καταδικαστέα.

Ελπίζουμε ότι θα βρεθεί η χρυσή τομή μεταξύ τραπεζών-εργαζομένων για να μην χάσουμε και πάλι το τρένο του εκσυγχρονισμού στον τραπεζικό και γενικότερα στον ελληνικό οικονομικό χώρο. Είναι βέβαια και θέμα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εργαζομένων κυρίως και γι' αυτό θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι προτάσεις και οι υποδείξεις της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, η οποία με πολλά μέσα, εκδόσεις, σεμινάρια, συνέδρια κ.λπ. εργάζεται σκληρά για την επιμόρφωση των τραπεζικών και την πρόοδο του Ε.Τ.Σ.

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

Δ) Ανταγωνισμός – Θεσμικό Πλαίσιο

Τα τραπεζικά ιδρύματα, ως επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα, για να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν τους δείκτες αποδοτικότητας τους, να επιβιώσουν μέσα στον εθνικό και διεθνή τραπεζικό ανταγωνισμό αλλά και για να συμβάλλουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας τους, βασίζονται κατά κύριο λόγο στο ανθρώπινο δυναμικό τους. Το ποσοστό μάλιστα της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού στην προστιθέμενη αξία των υπηρεσιών που παράγει η τραπεζική επιχείρηση είναι πολύ υψηλό. Ας αναφερθεί χαρακτηριστικά πως για ορισμένους μελετητές, το ποσοστό αυτό προσεγγίζει τα όρια ασφαλούς λειτουργίας, αν όχι επιβίωσης, μιας επιχείρησης.

Οι ελληνικές τράπεζες, πάρα την εντατική χρήση των νέων τεχνολογιών από την αρχή ήδη της δεκαετίας του '60, εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να βασίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό την λειτουργία τους στον ανθρώπινο παράγοντα. Πάντως, τον τελευταίο καιρό πολλαπλασιάζονται οι ενδείξεις μιας ουσιαστικής προσπάθειας των ελληνικών τραπεζών προς την κατεύθυνση της κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού τους και μιας εντατικότερης χρήσης των νέων τεχνολογιών.

Πρέπει να γίνει σαφές όμως, πως με τον όρο εκσυγχρονισμός και νέες τεχνολογίες δεν εννοούμε μόνο ένα σύνολο εναλλακτικών τεχνολογικών συστημάτων

που η πρόοδος της ηλεκτρονικής επιστήμης έχει κάνει αξιοποιήσιμα από τις τράπεζες, αλλά και όλες εκείνες τις νέες μορφές οργάνωσης και διεκπεραίωσης των εργασιών, που σε συνδυασμό με τα συστήματα αυτά συντελούν στην αύξηση της παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων.

Οι τράπεζες του σήμερα λοιπόν καλούνται παγκοσμίως, σε διαφορετικό βαθμό βέβαια ανάλογα με τη χώρα και το περιβάλλον που λειτουργούν, να αντιμετωπίσουν μια πρόκληση-στόχο. Ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον, ο ταχύς ρυθμός τεχνολογικής ανάπτυξης, ένα μεταβαλλόμενο κανονιστικό περιβάλλον, κάποιες ανησυχητικές τάσεις στον τραπεζικό τομέα, καθώς και ένα ολοένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον συμβάλλουν στο να δοθεί έμφαση στην ορθολογικότερη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με την αλλαγή του τρόπου διοίκησης των τραπεζικών οργανισμών.

Οι νέες συνθήκες λειτουργίας των αγορών, κατέστησαν αναγκαία την προώθηση σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών στην οργάνωση και διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο καταστήματος όσο και σε επίπεδο διοικητικών μηχανισμών, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση της πελατείας, την προώθηση μέσω των τραπεζικών δικτύων και άλλων, πέραν των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, την αποτελεσματικότερη διαχείριση των ισολογισμών τους και την αμεσότερη εποπτεία όλης της χρηματοοικονομικής λειτουργίας τους.

Φυσικά, άμεση απόρροια του εκσυγχρονισμού ενός τραπεζικού οργανισμού είναι, μεταξύ άλλων, και η δυνατότητα του να αντιμετωπίσει επιτυχώς τον ανταγωνισμό στον τομέα της προσφοράς νέων προϊόντων και υπηρεσιών, ανταγωνισμού που μετά την απελευθέρωση των αγορών και της κίνησης κεφαλαίων τείνει να προσλάβει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις.

Από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω γίνεται φανερό ότι ο εκσυγχρονισμός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος επηρεάζεται από τις συνθήκες και τάσεις που επικρατούν παγκοσμίως, αλλά και από την ανάγκη εναρμόνισης του με τις κοινοτικές οδηγίες αφού η χώρα μας είναι πλήρες μέλος της της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από την αρχή της δεκαετίας του '70 ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα άρχισε να εντείνεται. Πολλές κυβερνήσεις εφάρμοσαν πολιτική απελευθέρωσης της λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και διευκόλυνσης των αγορών να ανταγωνίζονται πιο ελεύθερα. Η τεχνολογία άρχισε να έχει μεγαλύτερη συμμετοχή στο στρατηγικό σχεδιασμό των τραπεζών και το σύνθημα για εκσυγχρονισμό επικράτησε πλήρως. Η βελτίωση των μεγεθών της παγκόσμιας οικονομίας

σηματοδότησε πολλές αλλαγές που με τη σειρά τους δημιούργησαν ανάγκες για νέες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες: ο δανεισμός από κοινοπραξίες τραπεζών και η κατακόρυφη αύξηση της κυκλοφορίας των Ευρώ-ομολόγων είναι δύο μόνο από τα παραδείγματα που ενδεικτικά αναφέρουμε. Το παγκόσμιο εμπόριο αναπτύχθηκε γρήγορα.

Διεθνής ή πολυεθνής τραπεζική εξυπηρέτηση ξεπήδησε καθώς οι τράπεζες ακολούθησαν τους μεγάλους πελάτες τους στις διεθνείς δραστηριότητες τους. Οι Ευρώ-αγορές αναπτύχθηκαν με αξιοσημείωτο ρυθμό ανταποκρινόμενες στην ανάγκη για λιγότερο κανονιζόμενες χρηματαγορές, που στο μεταξύ έγιναν πιο ολοκληρωμένες διεθνώς.

Η δομή του τραπεζικού συστήματος των περισσότερων οικονομικά αναπτυγμένων χωρών, αλλά όχι μόνον αυτών, υπέστη ριζική αναδιάρθρωση, τα αίτια της οποίας οφείλουν να αναζητηθούν στη σωρευτική επέλευση σημαντικών μεταβολών:

- στον πραγματικό τομέα της οικονομίας με τον υπερδιπλασιασμό του όγκου του διεθνούς εμπορίου και τη δημιουργία τεράστιων ελλειμμάτων στο ισοζύγιο πληρωμών πολλών κρατών μετά τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις του 1970
- στις διεθνείς νομισματικές ανέσεις αμέσως μετά την κατάργηση του καθεστώτος σταθερών ισοτιμιών και τη συνακόλουθη παρατεταμένη αστάθεια των αγορών χρήματος και συναλλάγματος
- στις τηλεπικοινωνίες, τις εφαρμογές της πληροφορικής και εν γένει την τεχνολογία και
- στο καθεστώς ελέγχου των εθνικών χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών, της διεθνούς κίνησης κεφαλαίων και του τραπεζικού συστήματος, όπου παρατηρήθηκαν σταδιακή, αλλά ευρύτατη αποκανονικοποίηση και απελευθέρωση.

Άμεσες επιπτώσεις αυτών των παραγόντων για το τραπεζικό σύστημα υπήρξαν οι ακόλουθες:

- α) η ενίσχυση των συνθηκών ανταγωνισμού ανάμεσα στις εμπορικές τράπεζες σε ολοένα περισσότερα χρηματοπιστωτικά κέντρα,
- β) η διεθνοποίηση της εμπορικής τραπεζικής, τόσο με την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών όσο και μέσω εξωχώριας εγκατάστασης των τραπεζών, σε έκταση η οποία θα ήταν αδιανόητη λίγα μόλις χρόνια πριν.
- γ) η ευρύτατη χρησιμοποίηση από τις εμπορικές τράπεζες των

διαφόρων νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων τα οποία εμφανίστηκαν στις ταυτόχρονα απελευθερούμενες πιστωτικές αγορές τόσο για τη χρηματοδότηση τους όσο και στα πλαίσια της επενδυτικής τους πολιτικής,

δ) η διεύθυνση των πιστωτικών ιδρυμάτων σε εργασίες επενδυτικής τραπεζικής και η σταδιακή μετατροπή τους σε χρηματοπιστωτικά πολυκαταστήματα ενώ ιδιαίτερα αξιοσημείωτη υπήρξε και

ε) η διαρκής προσπάθεια των τραπεζών για ελαχιστοποίηση του καθαρού βάρους εποπτείας το οποίο τους επιβάλλεται λόγω της υπαγωγής τους στη δικαιοδοσία του κράτους στο οποίο ιδρύονται και λειτουργούν, είτε με την κατάλληλη διαμόρφωση της δομής του χαρτοφυλακίου τους είτε μέσω της εγκατάστασης τους σε κράτη με το σχετικά ευνοϊκότερο εποπτικό και φορολογικό καθεστώς.

Η αποκανονικοποίηση και απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών σε διεθνές επίπεδο είχε θετικότερη επίπτωση στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας τους. Η ραγδαία, πάντως, μεταβολή στο περιβάλλον λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος κατέστησε αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό από τις εποπτικές αρχές των προτεραιοτήτων τους ώστε να περιορισθεί η ευαισθησία των πιστωτικών ιδρυμάτων στους τραπεζικούς κινδύνους, η ένταση των οποίων άρχισε να αυξάνεται σε απόλυτη αντιστοιχία με την ταχύτητα περιορισμού της κρατικής παρέμβασης στις τραπεζικές αγορές. Σε μια περίοδο, όμως, που όλο και περισσότερες τράπεζες άρχισαν, εξ αιτίας της σωρευτικής επέλευσης περισσότερων ενδογενών και εξωτερικών παραγόντων, να αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα βιωσιμότητας, ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις εθνικές εποπτικές αρχές για την επιβολή χαλαρότερων μέτρων ελέγχου επεκτάθηκε και στους κανόνες προληπτικής εποπτείας το περιεχόμενο των οποίων κατέστη προφανώς ανεπαρκές για την ανίχνευση και την αντιμετώπιση των τραπεζικών κρίσεων. Η ένταση την οποία προσέλαβαν οι τραπεζικοί κίνδυνοι σε συνδυασμό με τη διαπιστωμένα μειωμένη ικανότητα των τραπεζών να απορροφούν τις επερχόμενες ζημίες προσέλαβε ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στις αρχές της δεκαετίας του '80.

Τη χρονική αυτή στιγμή η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση προέβησαν σε παράλληλες ενέργειες που αποσκοπούσαν στην τόνωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Αρκετές σημαντικές μεταβολές είναι υπό εξέταση αυτή τη στιγμή στη Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Μια είναι η συμφωνία για τους κανόνες που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια για κάλυψη από κινδύνους έναντι επισφαλών δανείων. Ένα δεύτερο σημαντικό θέμα είναι η ανάπτυξη ενός μηχανισμού επίβλεψης

των εμπορικών τραπεζών το οποίο να μη σχετίζεται με πιστωτικούς κινδύνους. Τρεις υποεπιτροπές της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών στη Βασιλεία ερευνούν το πως μπορούν να ελεγχθούν τάσεις ή αλλαγές επί συναλλαγματικών ισοτιμιών, πτώσης ή ανόδου των επιτοκίων και χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζικών μετοχών. Πάντως, προς στιγμή, αυτό που ενδιαφέρει τις ελεγκτικές αρχές εστιάζεται αποκλειστικά στον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι διαρθρωτικές αυτές αλλαγές είχαν σαν αποτέλεσμα τη χρήση νέων οικονομικών όρων που χρησιμοποιήθηκαν για να αντικατοπτρίσουν αιτίες ή αποτελέσματα του περιβάλλοντος που διαμορφώθηκε. Απελευθέρωση άρση διοικητικών ελέγχων (αποκανονικοποίηση) επαναπροσδιορισμός διοικητικών ελέγχων, ιδιωτικοποιήσεις, διεθνοποίηση είναι μερικοί από τους όρους που χρησιμοποιούνται ευρύτατα και η εφαρμογή τους μετέβαλε άρδην τη φυσιογνωμία του τραπεζικού συστήματος. Οι όροι αυτοί αποδίδουν τις διαμορφωμένες συνθήκες κάτω από τις οποίες τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να λειτουργήσουν.

Απελευθέρωση: κατάργηση ρυθμιστικών κανόνων που εμποδίζουν την εγκατάσταση αλλοδαπών τραπεζών στην αγορά παροχής εξωτραπεζικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Αποκανονικοποίηση: κατάργηση περιορισμών στη διάρθρωση του τραπεζικού ισολογισμού.

Επανακανονικοποίηση: κατάργηση, τροποποίηση ή αναθεώρηση διατάξεων σχετικών με τη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Διεθνοποίηση: δραστηριοποίηση των τραπεζών σε χρηματαγορές, κεφαλαιαγορές ή τραπεζικά συστήματα άλλων χωρών.

Ιδιωτικοποιήσεις: ανάθεση της διοίκησης οργανισμών ή εταιρειών, που τελούν υπό κρατικό έλεγχο, σε ιδιώτες, μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου με δημόσια εγγραφή.

Με την υιοθέτηση τέτοιων μέτρων οι διοικήσεις των κεντρικών τραπεζών απελευθέρωσαν το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξασφαλίζοντας την κινητικότητα των κεφαλαίων και προσφέροντας νέες δυνατότητες:

α) γεωγραφικής εξάπλωσης (ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των χωρών που το πλαίσιο δεν ήταν ευνοϊκό),

β) έντασης του ανταγωνισμού μεταξύ χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων (είσοδος νέων ανταγωνιστών-μερίδιο αγοράς),

γ) διαφοροποίησης προϊόντων και τιμολόγησης υπηρεσιών.

Η προσφορά νέων προϊόντων και η εξάπλωση σε καινούριες αγορές έδωσε μια σημαντική ώθηση στη λέξη "καινοτομία" σαν συστατικό στοιχείο της στρατηγικής πολιτικής των τραπεζών. Όμως η άυλη φύση των τραπεζικών προϊόντων αποκλείει την κατοχύρωση με ευρεσιτεχνία όμοια με αυτήν που υπάρχει στα υλικά προϊόντα. Η απουσία αυτής της προστασίας καθιστά ένα προϊόν, που έχει διατεθεί επιτυχώς στην αγορά με αρκετά μεγάλο κόστος, εύκολα αντιγράψιμο από τον ανταγωνισμό μέσα σε ώρες ή μέρες.

Έτσι δεν τίθεται θέμα για κέρδη οφειλόμενα σε πρωτοποριακά προϊόντα. Οι εξελίξεις αυτές κατέδειξαν στις τράπεζες την ανάγκη απασχόλησης ειδικών, τόσο στην ανάπτυξη ή στη διάθεση των νέων προϊόντων (συχνά συνδεδεμένων με υψηλή τεχνολογία), όσο και στη μελέτη των συνεπειών της απελευθέρωσης στις αγορές (στρατηγικός σχεδιασμός, νομική διάσταση).

Η προσφορά ιδιαίτερα προϊόντων κεφαλαιαγοράς δημιούργησε σειρά νέων επαγγελμάτων. Το κόστος λειτουργίας έγινε κεντρική μεταβλητή στον ανταγωνισμό και σε συνδυασμό με την τιμολόγηση των υπηρεσιών οδήγησε στην πρόσληψη ειδικευμένων κοστολόγων και ειδικών εξωτερικής επικοινωνίας για την προβολή της επιχειρηματικής πολιτικής των τραπεζών και την αντιμετώπιση της συμπεριφοράς των καταναλωτών.

Οι κοσμογονικές αυτές μεταβολές δεν άφησαν βέβαια ανεπηρέαστα τα τραπεζικά συστήματα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτός από τις προκλήσεις που προαναφέρθηκαν, οι χώρες μέλη έπρεπε να ανταποκριθούν στην επίτευξη ενός ακόμη μεγάλου στόχου: αυτού της ολοκλήρωσης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

Η πεμπτουσία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς συνίσταται στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Στον τραπεζικό τομέα αυτό σημαίνει ότι απόκτηση αδειας λειτουργίας σε οποιαδήποτε χώρα μέλος δίνει αυτομάτως το δικαίωμα λειτουργίας σε όλες τις άλλες χώρες μέλη. Πρόκειται για το σημαντικότερο ίσως αποτέλεσμα της πολιτικής απόφασης των δυτικοευρωπαϊκών κυβερνήσεων να εναποθέσουν την έξοδο της οικονομίας τους από τον

στασιμοπληθωρισμό και την αντιμετώπιση της «ευρωσκλήρωσης», η οποία υπέθαλπε τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων, στην ελεύθερη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς.

Μέσα σε αυτό το οικοδόμημα, η διαμόρφωση μιας ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς απαιτούσε την ενεργοποίηση των αναγκαίων και επαρκών προϋποθέσεων ώστε:

α) οι κάτοικοι κάθε κράτους-μέλους της κοινότητας να έχουν την ευχέρεια να διοχετεύουν τις αποταμιεύσεις τους σε όποια χρηματοπιστωτική επένδυση προσφέρεται στις κοινοτικές αγορές και ανταποκρίνεται στο επίπεδο απόδοσης που θέλουν να εξασφαλίσουν και κινδύνου στον οποίο επιθυμούν να εκτεθούν,

β) οι κοινοτικές επιχειρήσεις και οι κοινοτικοί καταναλωτές να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις αγορές για την άντληση των αναγκαίων κεφαλαίων στο ελάχιστο δυνατό κόστος,

γ) οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην πελατεία τους σε όλα τα κράτη-μέλη, ώστε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε αποταμιευτές και επενδυτές είτε από τη χώρα εγκατάστασης τους είτε μέσω των κοινοτικών υποκαταστημάτων τους.

Οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση του ενιαίου ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού χώρου ανάγονται στις θεμελιώδεις αρχές που περιέχονται στις συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το πρωτογενές δηλαδή κοινοτικό δίκαιο, και αφορούν:

- την κατάργηση κάθε περιορισμού στην ελεύθερη κίνηση των παραγωγικών συντελεστών, δηλ. στη διακίνηση κεφαλαίων και εργαζομένων
- τη διασφάλιση της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών
- τη διασφάλιση της ελευθερίας εγκαταστάσεως των χρηματοπιστωτικών ενδιάμεσων και
- την κατάργηση των περιορισμών που εμποδίζουν την αποτελεσματική πρόσβαση των οικονομικών μονάδων στην αγορά, η λειτουργία δηλ. της αρχής της μη διακριτικής μεταχείρισης.

Για την υλοποίηση των στόχων που τέθηκαν, η Επιτροπή επεξεργάστηκε ένα σύνολο Οδηγιών και Συστάσεων το περιεχόμενο των οποίων αποτελεί την

εξειδίκευση των στόχων και της διαδικασίας της ολοκλήρωσης. Οι κεντρικοί άξονες του προγράμματος ορίζονται στο προοίμιο της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας και συνίστανται στην υιοθέτηση:

- α) Της αρχής της ενιαίας άδειας λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
Τα κράτη-μέλη καλούνται να προσαρμόσουν την τραπεζική τους νομοθεσία κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα (και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα που είναι θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων) τα οποία πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση χρηστής και συνετής διαχείρισης, να αποκτούν άδεια ίδρυσης και λειτουργίας από τις αρχές του κράτους-μέλους στο οποίο επιθυμούν να εγκατασταθούν, να έχουν δηλαδή την καταστατική τους έδρα και την κεντρική τους διοίκηση.
- β) Της αρχής της υπαγωγής των πιστωτικών ιδρυμάτων στην εποπτεία των αρμοδίων αρχών του κράτους. Η ευθύνη για την εποπτεία της χρηματοοικονομικής κατάστασης μιας τράπεζας, που ασκεί τις δραστηριότητες της σε όλη την έκταση της Κοινοτικής επικράτειας, ανατίθεται στις αρμόδιες εποπτικές αρχές της χώρας, όπου η τράπεζα έχει την κυρίως έδρα της.
- γ) Της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισεως κανόνων και πρακτικών. θεσπίστηκε από την Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο του 1985 και έχει ως κύριο στόχο, να προσφέρει ένα αποτελεσματικό μηχανισμό που θα συμβάλλει στην επιτάχυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας.
- δ) Της αρχής του ελάχιστου εναρμονισμού του περιεχόμενου των κανόνων εποπτείας. Στα αρχικά στάδια της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και των προσπαθειών για την ολοκλήρωση της κοινής τραπεζικής αγοράς, η Επιτροπή έδωσε έμφαση στην εξάλειψη των διατάξεων των τραπεζικών νομοθεσιών, οι οποίες δημιουργούσαν διακρίσεις βάσει της εθνικότητας σε βάρος της εγκατάστασης ξένων (κοινοτικών) τραπεζών, π.χ. η απαγόρευση συμμετοχής ξένων (κοινοτικών) τραπεζών κατά πλειοψηφία στο κεφάλαιο ή το διοικητικό συμβούλιο των εγχώριων τραπεζών.
- ε) Της αρχής της αμοιβαιότητας σχετικά με τη μεταχείριση των εξωκοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην τραπεζική αγορά των κρατών-μελών.

Όλοι οι παράγοντες που προαναφέρθηκαν κατέστησαν τον χρηματοπιστωτικό τομέα ανταγωνιστικό σε πολύ μεγάλο βαθμό. Οι τραπεζικοί οργανισμοί δεν είχαν πλέον την ευχέρεια αλόγιστων δανειοδοτήσεων και με δεδομένη την ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας και την ολοένα μεγαλύτερη σπουδαιότητα των χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών έπρεπε να αναθεωρήσουν τις στρατηγικές τους επιλογές. Επιτράπηκε η είσοδος νέων παικτών στον χρηματοοικονομικό τομέα (ασφαλιστικές εταιρείες, χρηματιστηριακές εταιρείες, εταιρείες παροχής δανείων για αγορά κατοικίας) με αποτέλεσμα οι τράπεζες να δώσουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε λογισμικό και μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας, στην εκπαίδευση και εξειδίκευση του υπάρχοντος προσωπικού, ελαχιστοποίησης του λειτουργικού τους κόστους, αναθεώρησης στρατηγικών στόχων μεγάλες ζημίες από επενδύσεις σε ακίνητα και κινηματογραφικές επιχειρήσεις).

Εκτός από τα παραπάνω βραχυπρόθεσμα μέτρα τα τραπεζικά ιδρύματα έπρεπε να χαράξουν μακροπρόθεσμες οι πλέον σημαντικές από τις οποίες αυτή τη στιγμή παγκοσμίως είναι:

- α) συμμαχίες,
- β) αγορά και κατοχή εταιρειών εκτός εθνικού εδάφους,
- γ) αγορές και συγχωνεύσεις με εταιρείες εντός εθνικού εδάφους,
- δ) συγχωνεύσεις με εταιρείες εκτός εθνικού εδάφους με σκοπό τη δημιουργία υπερεθνικών ομίλων.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

α) Πώς διαγράφεται η θέση των ελληνικών τραπεζών στο περιβάλλον της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης;

Η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και η καθιέρωση του ευρώ στις συναλλαγές έχουν επιφέρει σημαντικές μεταβολές στη μορφολογία του Ελληνικού τραπεζικού τοπίου καθώς και στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες με κύριο άξονα τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση προς τα διεθνή πρότυπα λειτουργίας των αγορών.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η οποία μετά την ολοκλήρωσή της θα χαρακτηρίζεται από

- σταθερότερο μακροοικονομικό περιβάλλον,
- υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης,
- χαμηλό πληθωρισμό και επιτόκια,
- περιορισμένη συναλλαγματική αβεβαιότητα και
- αποτελεσματικότερες αγορές χρήματος και κεφαλαίου,

είναι προφανές ότι θα έχει, μεσομακροπρόθεσμα, θετικές επιδράσεις στο Τραπεζικό τομέα και γενικότερα στον χρηματοπιστωτικό χώρο.

Ιδιαίτερα για τις Ελληνικές Τράπεζες οι οποίες λειτουργούσαν επί πολλά χρόνια σε ένα οικονομικό περιβάλλον που χαρακτηρίζονταν από μακροοικονομικές ανισορροπίες, υψηλά επιτόκια και διοικητικούς και θεσμικούς περιορισμούς οι οποίοι στρέβλωναν σε αρκετές περιπτώσεις τον ανταγωνισμό και δεν διευκόλυναν την ανάπτυξη, έχουν πολλά περισσότερα να κερδίσουν από τη λειτουργία τους στο ανωτέρω περιγραφόμενο περιβάλλον της ΟΝΕ και να δραστηριοποιηθούν σε μια πιο μεγάλη και πολύ πιο πλούσια αγορά από την Ελληνική.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

β) Ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν από την λειτουργία των ελληνικών τραπεζών στο νέο περιβάλλον;

Το τίμημα που έπρεπε να καταβάλλουν οι ελληνικές τράπεζες προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις θετικές επιπτώσεις της Ενιαίας αγοράς, είναι η αντιμετώπιση των έντονων ανταγωνιστικών πιέσεων όχι μόνο από το εσωτερικό αλλά από τον ευρύτερο Ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, δεδομένου ότι η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος έκανε τις τιμές πιο διαφανείς και πολύ εύκολα συγκρίσιμες και επιπλέον θα διευκολύνει τη δημιουργία ενιαίων πανευρωπαϊκών αγορών.

Έτσι, η εισαγωγή του νέου νομίσματος εκτός από τα θετικά αποτελέσματα που επιφέρει και τις νέες ευκαιρίες που δημιουργεί, συνεπάγεται και κινδύνους, ο σοβαρότερος των οποίων είναι ο εκτοπισμός των Ελληνικών Τραπεζών, οι οποίες είναι πλέον περισσότερο εκτεθειμένες στους νόμους της ανοικτής, διευρυμένης αγοράς. Με την πλήρη απελευθέρωση και εναρμόνιση των αγορών, τη βελτίωση της τεχνολογίας, την υιοθέτηση του Ευρώ ως κοινού νομίσματος στην Ευρώπη και την εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, είναι πιο πιθανό, από ότι στο παρελθόν, μέρος των τραπεζικών εργασιών, να μεταφερθεί σε Τράπεζες χαμηλού κόστους και υψηλής παραγωγικότητας που λειτουργούν εκτός Ελλάδος, καθώς και σε άλλους μη Τραπεζικούς οργανισμούς που είναι σε θέση να προσφέρουν χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες (Α/Κ, Χρηματιστηριακές επιχ/σεις, Ασφαλιστικές εταιρείες κ.λ.π). (πηγή: www.ine.otoe.gr)

γ) Ποιες είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού στον ενιαίο πλέον ευρωπαϊκό χώρο;

Η κατάλληλη προετοιμασία και οι διαδικασίες υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος, που απαιτούν ενέργειες εναρμόνισης στα ευρωπαϊκά πρότυπα λειτουργίας, στρατηγικές επιλογές και τεχνολογικές καινοτομίες, θα βοηθήσουν τις ελληνικές τράπεζες, όπως και τις επιχειρήσεις των άλλων κλάδων, να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από τις επιχειρήσεις των ανεπτυγμένων οικονομιών της Δ. Ευρώπης.

Αναγκαία προϋπόθεση για να συμβεί αυτό, δηλαδή να λειτουργήσουν οι Ελληνικές Τράπεζες αποτελεσματικά στο νέο περιβάλλον και να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα του ενιαίου νομίσματος, είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητάς τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στον Τραπεζικό κλάδο υπάρχουν σημαντικά περιθώρια αύξησης της παραγωγικότητας, η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί, όχι μόνον μέσω εντατικότερης χρήσης νέων τεχνολογιών, αλλά και μέσω οργανωτικών αλλαγών που καθιστούν ορθολογικότερη την εργασιακή διαδικασία.

Έτσι, στην Ελλάδα, η αύξηση του τραπεζικού προϊόντος από την «ωρίμανση» της αγοράς και την ανάπτυξη των εργασιών στην Ενοποιημένη Ευρώπη, καλύφθηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση της παραγωγικότητας χωρίς να απαιτηθεί η απασχόληση σημαντικών επιπλέον μέσων παραγωγής (νέο προσωπικό, επιπλέον κεφάλαια κ.λ.π), επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό την επιθυμητή μείωση του κόστους ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος.

Οι Τράπεζες εκείνες, οι οποίες δεν θα κατορθώσουν :

- να αυξήσουν την παραγωγικότητα και άρα την ανταγωνιστικότητά τους,
- να εκμεταλλευθούν πλήρως τις δυνατότητες που τους παρέχει η τεχνολογία
- να αξιοποιήσουν πιο αποτελεσματικά το δίκτυό τους, αλλά και
- να αποκτήσουν πιο ευέλικτη μορφή που να τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται στις ανάγκες των καιρών,

δύσκολα θα επιβιώσουν αφού θα εξακολουθήσουν να έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας και δεν θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις αυξημένες απαιτήσεις των πελατών τους. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

δ) Ποιες είναι οι άμεσες επιπτώσεις στο κόστος λειτουργίας των Τραπεζών κατά την περίοδο προετοιμασίας τους για την εισαγωγή του Ευρώ;

Οι άμεσες, βραχυχρόνιου χαρακτήρα επιπτώσεις, οι οποίες αναμενόταν ότι θα έχουν αρνητική επίδραση στην κερδοφορία των Τραπεζών, σχετίζονταν με :

δ.1. Το κόστος προσαρμογής στο ενιαίο Ευρωπαϊκό νόμισμα του συνόλου σχεδόν των Τραπεζικών πληροφοριακών συστημάτων, των προγραμμάτων λογισμικού και βάσεων δεδομένων τα οποία τηρούνται στα εθνικά νομίσματα των κρατών που συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι αλλαγές που απαιτούνται στα συστήματα διαχείρισης διαθεσίμων, κοστολόγησης, μισθοδοσίας, προϋπολογισμού, στο σύστημα πληρωμών, στο σύνολο σχεδόν των εφαρμογών χορηγήσεων, καταθέσεων κ.λ.π., καθώς και στην μετατροπή των ιστορικών δεδομένων, που είναι εκφρασμένα σε Δραχμές ή σε άλλα νομίσματα χωρών της ζώνης του Ευρώ, προκειμένου να είναι δυνατή η σύγκριση των μεγεθών στην πριν και μετά το Ευρώ περίοδο.

Το κόστος προσαρμογής των συστημάτων εκτιμάται ότι είναι σημαντικό, πλην όμως διαφέρει για κάθε Τράπεζα, εξαρτώμενο από το βαθμό εκσυγχρονισμού της, τη φύση των δραστηριοτήτων της, το μέγεθος και το πλήθος των εργασιών της, καθώς και το βαθμό προσαρμοστικότητάς της και ενημέρωσης του προσωπικού.

δ.2. Την αύξηση των λειτουργικών δαπανών που απαιτούνται σε αμοιβές προσωπικού, σε υλικοτεχνική υποδομή, σε εκπαίδευση προσωπικού, στο marketing, στην ενημέρωση των πελατών κ.λ.π, προκειμένου να προσαρμόσουν οι Τράπεζες τις λειτουργικές τους δομές λόγω της μεταβολής της συναλλακτικής δραστηριότητας από τις Δραχμές στο Ευρώ.

Συγκεκριμένα, οι αυξημένες λειτουργικές δαπάνες που προκύπτουν από το κόστος :

- **Απόσυρσης και αντικατάστασης των Δραχμών με Ευρώ.** Οι Τράπεζες επωμίσθηκαν το δύσκολο και δαπανηρό έργο της απόσυρσης και αποθήκευσης των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε Δραχμές καθώς και σε άλλα εθνικά νομίσματα των χωρών της ζώνης του Ευρώ που ευρίσκονται στην Ελληνική επικράτεια. Παράλληλα έπρεπε να τροφοδοτήσουν την αγορά με τα Τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε Ευρώ στο βαθμό που να καλύπτονται επαρκώς, από τις πρώτες κιόλας ημέρες εισαγωγής του νέου νομίσματος, οι συναλλακτικές ανάγκες του κοινού σε ολόκληρο το Ελληνικό έδαφος. Το εργασιακό κυρίως κόστος των Τραπεζών έως ότου ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία κατά την προβλεπόμενη περίοδο (1/1/2002 έως το 30/6/2002 το αργότερο) αναμενόταν αυξημένο. Ήδη υπήρχαν διαβουλεύσεις μεταξύ της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών και των άλλων φορέων που εμπλέκονται σ' αυτό το εθνικής σημασίας εγχείρημα (Τράπεζα της Ελλάδος, Δημόσιο κ.λ.π), για το ενδεχόμενο επιμερισμού του εν λόγω κόστους.

- **Προσαρμογής των μέσων συναλλαγών** (ATM's, μηχανών καταμέτρησης, ηλεκτρονικών συναλλαγών, μηχανών POS, πιστωτικών και χρεωστικών καρτών κ.λ.π).
- **Παράλληλης κυκλοφορίας Τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε Δραχμές και Ευρώ.** Κατά την περίοδο που προβλεπόταν η διπλή κυκλοφορία και των δύο νομισμάτων, όπου δηλαδή θα γίνονται αποδεκτά στις συναλλαγές τα Τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε Δραχμές και σε Ευρώ, προέκυψαν σοβαρά προβλήματα στις καθημερινές συναλλαγές των Τραπεζών, λόγω φόρτου εργασίας, σύγχυσης, χρησιμοποίησης όλων των υποδιαίρεσεων και στα δύο νομίσματα και επιπλέον απαιτήθηκαν διπλές μηχανές καταμέτρησης, διπλές μηχανές γνησιότητας, διπλά αποθέματα ταμείων κ.λ.π.
- **Αλλαγών στο έντυπο υλικό, στις συμβάσεις, στα τιμολόγια κ.λ.π.**, ο μεγαλύτερος όγκος των οποίων έπρεπε να αποσυρθούν, να καταστραφούν και να αντικατασταθούν με νέα που να καλύπτουν τις ανάγκες του Ευρώ. (Διπλή απεικόνιση ποσών σε Δρχ. και Ευρώ μέχρι 31/12/2001 και μόνο σε Ευρώ από 1/1/2002).
- **Αντικατάσταση όλων των βιβλιαρίων καταθέσεων**
- **Εκπαίδευσης του προσωπικού**, στο νομικό και λειτουργικό καθεστώς του Ευρώ και στις επιπτώσεις και αλλαγές που αναμένονται στον τραπεζικό χώρο σε επίπεδο υπηρεσιών και προϊόντων.
- **Αλλαγών στα συστήματα διοικητικής πληροφόρησης**, στα συστήματα μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και στα έντυπα και στις εκθέσεις προς την Τράπεζα της Ελλάδος ή την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Δημόσιες Αρχές.
- **Ενημέρωσης των πελατών**, διαχείρισης των ερωτημάτων τους, σχεδιασμός και διανομή ενημερωτικού υλικού, καθορισμός ειδικού τμήματος και τηλεφωνικής γραμμής για άμεση, πλήρη και έγκυρη πληροφόρηση του κοινού γύρω από ζητήματα που αφορούν το ενιαίο νόμισμα.
- **Ενεργειών Marketing** με τον έγκαιρο σχεδιασμό νέων προϊόντων που σχετίζονται με το Ευρώ και την αποτελεσματική προώθησή τους, καθώς επίσης και με την εκμετάλλευση των συγκυριών για την προσέλκυση πελατείας.
- **Άλλες λειτουργίες** που πρέπει να δεχθούν αλλαγές και τροποποιήσεις όπως είναι τα νομικά θέματα, θέματα ελέγχου και ασφάλειας των μετατροπών, επικοινωνίας με εξωτερικούς φορείς, λειτουργίας και δραστηριοτήτων μεταξύ Τράπεζας και θυγατρικών εταιρειών κ.λ.π.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

ε) Η προσεγγιστική εκτίμηση του κόστους μετάβασης στο Ενιαίο Νόμισμα.

Το συνολικό κόστος προσαρμογής των Ελληνικών Τραπεζών έχει προσεγγισθεί στην μελέτη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών «Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον Ελληνικό Τραπεζικό Τομέα από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την Εισαγωγή του Ευρώ», περίπου στα 30 δις δρχ. Η προσέγγιση αυτή έγινε με βάση εκτιμήσεις των Ευρωπαϊκών Ενώσεων και σχετικές μελέτες τραπεζών από χώρες-μέλη της Ε.Ε. και αποτελεί την ανώτατη τιμή δοθέντος εύρους. Ακόμα και αυτή η τιμή όμως μπορεί να αποδειχθεί συντηρητική για τα Ελληνικά δεδομένα, αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλότερο βαθμό ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού έναντι του Ευρωπαϊκού, με συνέπεια να απαιτείται μεγαλύτερο κόστος προσαρμογής.

Οι ιδιαιτερότητες αυτές σχετίζονται με :

- Τη συγκριτικά με άλλες χώρες περιορισμένη χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών και εξ αποστάσεως μέσων συναλλαγών (ΑΤΜ'ς, Internet, Homebanking κ.λ.π).
- Τον υψηλό όγκο συναλλαγών που διενεργούνται με μετρητά έναντι άλλων μέσων πληρωμών όπως είναι το πλαστικό χρήμα, οι επιταγές κ.λ.π.
- Τον χαμηλότερο βαθμό εκσυγχρονισμού εσωτερικών συστημάτων και διαδικασιών
- Τη μεγάλη χρήση εντύπων για τη διενέργεια συναλλαγών και τη διεκπεραίωση εργασιών και
- Την κατακράτηση από το κοινό μεγάλου όγκου μετρητών σε Δραχμές, αλλά και τη συγκέντρωση σημαντικών ποσών τραπεζογραμματίων σε εθνικά νομίσματα χωρών που συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ, που προέρχονται από τουριστικές κυρίως δραστηριότητες

Πρέπει να σημειωθεί ότι, ανεξάρτητα από το πραγματικό κόστος προσαρμογής στο Ενιαίο νόμισμα (το οποίο ενδεχομένως να διαφέρει σημαντικά και από Τράπεζα σε Τράπεζα), τα λειτουργικά αυτά κόστη αφορούν όλη την περίοδο μετάβασης και επομένως είναι δυνατόν να επιμεριστούν σε διαφορετικές λογιστικές χρήσεις.

Παράλληλα, ένα μέρος των απαιτούμενων αλλαγών αφορά σε ενέργειες για τη στρατηγική ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των Τραπεζών σε νέες τεχνολογίες και επομένως θα έπρεπε ούτως ή άλλως να πραγματοποιηθούν στα πλαίσια της προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

ζ) Ποιες τραπεζικές εργασίες περιορίστηκαν άμεσα λόγω της κατάργησης των εθνικών νομισμάτων και πώς επηρεαστήκαν τα έσοδα των τραπεζών από την λειτουργία τους στο Ευρώ;

Οι τραπεζικές εργασίες κυρίως εκείνες που σχετίζονται με την αγοραπωλησία συναλλάγματος, περιορίστηκαν μετά την κατάργηση των εθνικών Ευρωπαϊκών νομισμάτων και την εισαγωγή του Ευρώ ή και συρρικνώθηκαν, όταν και εφόσον καθιερώθηκε το Ευρώ στις διεθνείς αγορές και υποκαθιστούσε κυρίως το USD ή το YEN.

Οι κυριότερες των εργασιών σε Ευρωπαϊκά νομίσματα που περιορίστηκαν άμεσα αφορούν σε :

- Αγοραπωλησίες συναλλάγματος για εμπορικές δραστηριότητες (εισαγωγές-εξαγωγές)
- Ανταλλαγές ξένων τραπεζογραμματίων για τουριστικούς λόγους, σπουδαστικό συνάλλαγμα κ.λ.π.
- Πράξεις συναλλάγματος spot και forward για κερδοσκοπία ή για κάλυψη κινδύνων
- Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (swaps) και παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων
- Μεταφορές κεφαλαίων, διασυνοριακές συναλλαγές, εμβάσματα
- Καταθέσεις σε συνάλλαγμα στα εθνικά νομίσματα της ζώνης Ευρώ

Στην απώλεια εσόδων από τις ανωτέρω εργασίες θα πρέπει να συνυπολογισθεί και το μέρος των εσόδων από χρηματοοικονομικές πράξεις που σχετίζονται με συναλλαγματικές διαφορές αλλά και με τα κεφαλαιακά κέρδη (υπεραξίες) που δημιουργούνται από τις αγοραπωλησίες ομολόγων και μετοχών, οι οποίες τα τελευταία χρόνια καταγράφουν σημαντικά ποσά στους ισολογισμούς των Τραπεζών λόγω της πτώσης των επιτοκίων στα επίπεδα του Ευρώ και της προεξόφλησης των θετικών προσδοκιών για την είσοδο της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Σύμφωνα με τη μελέτη της ΕΕΤ οι απώλειες εσόδων από τις εργασίες συναλλάγματος εκτιμώνται σε ποσοστό 4% περίπου των καθαρών λειτουργικών εσόδων των Τραπεζών και αντιστοιχούν σε ποσό 45 δις δρχ περίπου με βάση τα μεγέθη του 1998 για το σύνολο των ελληνικών Εμπορικών Τραπεζών.

Επιπλέον, με την προοπτική της ενοποίησης του Ευρωπαϊκού Οικονομικού χώρου και την εισαγωγή του Ενιαίου νομίσματος, οι τιμές των Τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών θα είναι πιο διαφανείς και άμεσα συγκρίσιμες, με αποτέλεσμα τη συμπίεσή τους και τον περιορισμό των περιθωρίων κέρδους των Τραπεζών.

Αν στις απώλειες εσόδων από τις εργασίες συναλλάγματος συνεκτιμηθούν και οι επιπτώσεις από την ένταση του ανταγωνισμού, τη διεθνοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, την τάση για αποδιαμεσολάβηση, τη διείσδυση ξένων τραπεζών στην Ελλάδα ή την πραγματοποίηση εργασιών από αλλοδαπές Τράπεζες χωρίς τη φυσική παρουσία τους στην χώρα, τότε γίνεται φανερό ότι **οι προκλήσεις που**

αναμένεται να αντιμετωπίσει το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα στις αρχές του επόμενου αιώνα είναι σημαντικές, ιδιαίτερα για τις Τράπεζες εκείνες που έχουν περιορισμένες δυνατότητες προσαρμογής του κόστους τους και ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

η) Τι έχουν να κερδίσουν οι τράπεζες από την ΟΝΕ; Ποιες είναι οι θετικές επιδράσεις του Ευρώ;

Από την εφαρμογή του Ενιαίου νομίσματος και την αναγκαία εναρμόνιση των αγορών, προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα σημαντικά οφέλη, τα οποία σε κάποιο βαθμό θα αντισταθμίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις.

Τα οφέλη αυτά αφορούν :

- Στην εξάλειψη της συναλλαγματικής αβεβαιότητας,
- Στη μείωση του κόστους συναλλαγών λόγω της εξάλειψης του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων, του κόστους λογιστικής παρακολούθησης, ελέγχων κ.λ.π.,
- Στην εξάλειψη ή εκλογίκευση των υφιστάμενων διοικητικών περιορισμών (κεφάλαια για υποχρεωτική τοποθέτηση στην βιοτεχνία Ν.197/78, απόθεμα κεφαλαίων από υποχρεώσεις ανακατάθεσης συναλλάγματος στην ΤΕ, μείωση του ποσοστού υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί των καταθέσεων κ.ά)
- Στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στην μεγάλη αμιγή ευρωπαϊκή αγορά και σε διευρυμένο φάσμα πελατείας.
- Στη μείωση του κόστους για την παρακολούθηση και κάλυψη των συναλλαγματικών κινδύνων,
- Στην ταχύτητα, ασφάλεια και στο μειωμένο κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών,
- Στη βελτίωση των όρων δανεισμού (επιτόκια, προμήθειες κ.λ.π) και την απλούστευση της χρηματοοικονομικής διαχείρισης τόσο για τις Τράπεζες όσο και για τις επιχειρήσεις
- Στην αύξηση του όγκου του διασυνοριακού εμπορίου με τις χώρες της Νομισματικής Ένωσης
- Στη διεύρυνση της παρουσίας στις αγορές ομολόγων, είτε αυτές είναι Ευρωπαϊκές είτε αναδυόμενες.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

θ) Η λειτουργία των ελληνικών τραπεζών στην ενιαία πλέον ευρωπαϊκή αγορά θα αυξήσει ή θα περιορίσει τον κύκλο εργασιών τους; Ποια θα είναι η τελική επίπτωση στην κερδοφορία τους;

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις δραστηριότητές τους, σε άλλες περισσότερο και σε άλλες λιγότερο, οι Τράπεζες θα αντιμετωπίσουν, όπως προαναφέρθηκε, απώλειες εσόδων και την συμπίεση των περιθωρίων κέρδους τους, γεγονός όμως που δεν αποκλείει κατ' ανάγκη τη βελτίωση της κερδοφορίας τους

στην περίπτωση που υπάρξει αύξηση του όγκου των εργασιών που προσφέρουν οι Τράπεζες.

Ως παράγοντας που θα συντελέσει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αναμενόμενη τόνωση στη ζήτηση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εξαιτίας του γεγονότος ότι οι ευρωπαϊκές οικονομίες θα λειτουργούν σε ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, με χαμηλά επιτόκια και χωρίς τα ανασχετικά εμπόδια του συναλλαγματικού κινδύνου, παράγοντες που ευνοούν την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών.

Ειδικότερα όσον αφορά στην Ελλάδα, η εξέλιξη αυτή είναι πολύ πιθανή, ειδικά στους τομείς όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης, όπως η στεγαστική και καταναλωτική πίστη καθώς και η χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, δεδομένου ότι η τραπεζική χρηματοδότηση στους συγκεκριμένους τομείς ως ποσοστό του ΑΕΠ, υστερεί κατά πολύ σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Επίσης καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσει και η δραστηριοποίηση των Ελληνικών Τραπεζών σε νέες αγορές, κυρίως γειτονικών χωρών όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης και κέρδους.

Επιπλέον, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση θα επιταχύνει σημαντικά τις διαδικασίες μετασχηματισμού, δηλαδή

- Θα επιταχύνει την απορύθμιση των αγορών,
- Θα ενισχύσει τη διεθνοποίηση και την γεωγραφική διαφοροποίηση,
- Θα αναγκάσει για αναζήτηση νέων επιχειρηματικών προσανατολισμών, για ανάπτυξη νέων προϊόντων και εναλλακτικών καναλιών διάθεσης,
- Θα εντείνει τις εξαγορές, συγχωνεύσεις και συνεργασίες,
- Θα οδηγήσει σε παραγωγικότερη λειτουργία και σε μείωση του κόστους

παράγοντες που συντελούν σε αύξηση της ζήτησης για τραπεζικά προϊόντα, πλην όμως αυτά θα συμβούν κυρίως σε **μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα**.

Επομένως, οι επιπτώσεις από τη συμμετοχή της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δεν θα επιδράσουν κατ' ανάγκη αρνητικά στην κερδοφορία των Τραπεζών εκείνων οι οποίες έχουν προετοιμαστεί εγκαίρως και αποτελεσματικά προκειμένου να αξιοποιήσουν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τα πλεονεκτήματα του Ενιαίου νομίσματος και της λειτουργίας τους στη διευρυμένη αγορά της Ενιαίας Ευρώπης.

Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι βασικοί υποστηρικτές της ιδέας της ΟΝΕ και της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος, από τα πρώτα κιόλας στάδια των σχετικών συζητήσεων, ήταν οι Τράπεζες και ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός χώρος.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

ι) Ποια στρατηγική θα πρέπει να ακολουθήσουν οι τράπεζες προκειμένου να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται και να επιβιώσουν στο νέο περιβάλλον;

Ειδικότερα για τις Ελληνικές Τράπεζες, ακολουθώντας την κατάλληλη στρατηγική προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις σημαντικές ευκαιρίες που δημιουργούνται, θα πρέπει:

- να αποκτήσουν δυναμισμό, ευελιξία και προσαρμοστικότητα,
- να επεκτείνουν την παρουσία τους στις λιγότερο ανεπτυγμένες και προσοδοφόρες αγορές της Βαλκανικής και της ανατολικής Ευρώπης, όπου ο ανταγωνισμός δεν είναι ακόμη έντονος και η Ελλάδα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω γεωγραφικής θέσης, νοοτροπίας, σχέσεων κλπ.
- να εκμεταλλευτούν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στα πλαίσια της ONE,
- να περιορίσουν το κόστος τους με την επίτευξη οικονομιών κλίμακος και την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, (όπου υπάρχουν μεγαλύτερα περιθώρια στον τομέα αυτόν σε σχέση με τις άλλες Τράπεζες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η τεχνολογία
- να αξιοποιήσουν αποτελεσματικότερα το δίκτυο των υποκαταστημάτων τους και της δυνατότητας του προσωπικού τους
- να βελτιώσουν τα συστήματά τους εσωτερικού ελέγχου, καθώς και τα συστήματα μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων
- να αξιοποιήσουν αποτελεσματικότερα όλα τα στοιχεία του ενεργητικού τους και τέλος
- να αναπτύξουν τον κύκλο εργασιών τους στους τομείς όπου υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης και διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των ξένων ανταγωνιστριών τραπεζών, όπως είναι οι εργασίες με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με ιδιώτες και καταναλωτές κλπ.

Σε κάθε περίπτωση όμως, καθοριστικός παράγοντας για την λήψη αποφάσεων αποτελεί η αναγνώριση από κάθε πιστωτικό ίδρυμα των θετικών και αρνητικών του στοιχείων, για να μπορέσει να δώσει όσο το δυνατόν τις κατάλληλες λύσεις και απλές απαντήσεις στις προκλήσεις των καιρών.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

κ) Γιατί η εναρμόνιση σε κανόνες & πρότυπα λειτουργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία; Σε ποιους τομείς θα πρέπει να γίνουν αλλαγές;

Μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υφίστανται αρκετές θεσμικές διαφοροποιήσεις στο φορολογικό, νομικό, λογιστικό και κανονιστικό πλαίσιο οι οποίες δημιουργούν σοβαρά εμπόδια στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των Τραπεζών στο νέο ανταγωνιστικότερο περιβάλλον.

Είναι προφανές ότι η ΟΝΕ απαιτεί τον καθορισμό κοινών χαρακτηριστικών και επομένως εναρμόνιση σε κανόνες και πρότυπα λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προκειμένου να μην υπάρχουν ανασχετικά εμπόδια στα πλαίσια της ενιαίας πλέον αγοράς.

Η διαδικασία εναρμόνισης αναμένεται να αλλάξει την εικόνα και την αποτελεσματικότητα των Ελληνικών Τραπεζών με σημαντικά θετικά αποτελέσματα στις περισσότερες των περιπτώσεων.

Όμως, για να είναι σε θέση οι ελληνικές τράπεζες να προσφέρουν τουλάχιστον στον εθνικό και διαβαλκανικό χώρο προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, μεγάλου φάσματος και χαμηλού κόστους, θα πρέπει να γίνουν ταχύτατα και συντονισμένα σοβαρές και τολμηρές αλλαγές:

- στο θεσμικό πλαίσιο, που διέπει την λειτουργία τους
- στη διαχείριση των ανθρωπίνων και κεφαλαιακών πόρων τους
- στις παραγωγικές υποδομές τους κ.ά.

Θεσμικό πλαίσιο

Ενδεικτικά θα πρέπει να:

- Προσδιοριστεί ένα λειτουργικό πλαίσιο εφαρμογής της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, που δεν θα επιβαρύνει την ανάπτυξη των Τραπεζών (επιτόκια, διατραπεζική αγορά, πιστωτικοί περιορισμοί κλπ),
- εκσυγχρονιστεί το πτωχευτικό δίκαιο,
- Καθοριστεί εναρμονισμένο πλαίσιο εποπτικών κανόνων μεταξύ των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών,
- Καταργηθούν και οι τελευταίοι περιορισμοί από την Τ.Ε. (δεσμευμένα κεφάλαια προς την βιοτεχνία Ν 197/78, υποχρεωτική ανακατάθεση συναλλάγματος στην Τ.Ε., εισφορά του Ν.128 στις χρηματοδοτήσεις κλπ), καθώς και να περιορισθεί το ποσοστό υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί των καταθέσεων από 12% σε 2%,

Αγορά εργασίας, η οποία θα πρέπει να γίνει πιο ευέλικτη για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την διευκόλυνση των μετακινήσεων εργατικού δυναμικού από ένα τομέα δραστηριότητας σε έναν άλλο, μεταξύ των Τραπεζών αλλά και από μια χώρα μέλος σε μια άλλη.

Λογιστικούς κανόνες και πρότυπα αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών, γεγονός που θα διευκολύνει την αξιολόγηση τους σε Ευρωπαϊκό επίπεδο από επενδυτές, πελάτες, μετόχους, rating agencies κ.λ.π. Η υιοθέτηση τέτοιων κανόνων ενδεχομένως να αλλάξει την εικόνα αρκετών Ελληνικών Τραπεζών, δεδομένου ότι στην αποτίμηση τίτλων π.χ. υπάρχουν σοβαρά προβλήματα και διαφοροποιήσεις.

Παραγωγή και διάθεση ορισμένων προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τομείς χρηματοδοτήσεων, κατηγορίες καταθέσεων, εταιρικά ομόλογα κ.λ.π., όπου θα πρέπει να υπάρξει απελευθέρωση της αγοράς

Συστήματα πληροφόρησης και επικοινωνίας

Συστήματα πληρωμών και διακανονισμού όπου απαιτείται ο καθορισμός ελάχιστων κοινών χαρακτηριστικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διαφορές μεταξύ των εγχώριων συστημάτων πληρωμών δεν εγκυμονούν κινδύνους για την ακεραιότητα των συναλλαγών και τη σταθερότητα των εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών. Για να μειωθούν οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν τα συστήματα πληρωμών λειτουργεί από την πρώτη κιόλας μέρα της εμφάνισης του Ευρώ (4/1/99) το σύστημα TARGET (Διευρωπαϊκό Αυτόματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταβίβασης Ακαθάριστων Διακανονισμών σε πραγματικό χρόνο).

Συστήματα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου Τραπεζών, στα οποία υπάρχει σημαντική υστέρηση στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των αγορών στην ΟΝΕ. Η ύπαρξη ασφαλών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαία για την αποφυγή τραπεζικών κρίσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή ήδη έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο οι σχετικές κοινοτικές οδηγίες, αλλά και η εφαρμογή της ΠΔΤΕ 2438/98 περί ανάπτυξης ολοκληρωμένων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου Τραπεζών, θα παίξει καθοριστικό ρόλο.

Σημαντικότερη όμως όλων είναι η **φορολογική εναρμόνιση** στις κινητές αξίες και στις τραπεζικές εργασίες, τουλάχιστον όσον αφορά στις διατάξεις εκείνες που βλάπτουν τον ανταγωνισμό (παράδειγμα είναι η περίπτωση του Λουξεμβούργου με τη μη φορολόγηση των αποδόσεων των επενδύσεων μη κατοίκων, της Ιρλανδίας με τη χαμηλότερη φορολόγηση των επιχειρηματικών κερδών κ.λ.π.).

Το σύστημα του Ευρώ, δείχνει ισχυρό ενδιαφέρον σε τέτοιου είδους εξελίξεις που θα μπορούσαν να παρουσιάσουν επιπλοκές στη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος και στη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και τα δύο είναι στενά συνδεδεμένα με την επιτυχή έκβαση της νομισματικής πολιτικής στην περιοχή του Ευρώ.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

λ) Άλλαξε η μορφή και το είδος των τραπεζικών προϊόντων με την είσοδο της Ελλάδος στην ΟΝΕ;

Οι Ελληνικές Τράπεζες για να αντιμετωπίσουν τις επικείμενες αλλαγές, θα αναγκαστούν σε επέκταση και αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων τους, καθώς και σε συνεχή αναζήτηση νέων προϊόντων και υπηρεσιών, που θα αντισταθμίσουν ίσως τις επιπτώσεις της αποδιαμεσολάβησης και του αυξανόμενου ανταγωνισμού από ένα συνεχώς ευρύτερο πεδίο ανταγωνιστών.

Για να επιτευχθεί αυτό, οι Τράπεζες θα πρέπει να ερευνούν συνεχώς ποιες είναι οι νέες ανάγκες των πελατών τους και της ευρύτερης Αγοράς, καθώς και να διαθέτουν δυναμισμό, ευελιξία και προσαρμοστικότητα, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ικανοποιούν τις ανάγκες αυτές με ανταγωνιστικό τρόπο.

Η δημιουργία και εξέλιξη προϊόντων προσανατολισμένων στις επιθυμίες και τις ανάγκες ενός περισσότερο απαιτητικού πελατολογίου ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης, θα είναι ο παράγοντας που θα προσδώσει σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα στα πιστωτικά ιδρύματα που θα ανταποκριθούν με επιτυχία στις νέες συνθήκες.

Τα προϊόντα που θα κυριαρχήσουν τα προσεχή χρόνια θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

1. Παραδοσιακά προϊόντα σε εξελιγμένη όμως μορφή, όπως ειδικοί λογαριασμοί καταθέσεων που να παρέχουν ικανοποιητικές αποδόσεις, ασφαλιστικές καλύψεις κλπ, ποικιλία εναλλακτικών επενδύσεων, ευέλικτοι χορηγητικοί λογαριασμοί προσαρμοσμένοι στις απαιτήσεις του πελάτη ή ακόμα και συνδυασμένα προϊόντα σε συνεργασία με άλλους μη πιστωτικούς οργανισμούς, όπως ασφαλιστικές εταιρείες, κατασκευαστικές, Leasing, A/K , Χρηματοπιστηριακές εταιρείες κ.λ.π.

Κύριο χαρακτηριστικό των παραδοσιακών Τραπεζικών προϊόντων, και κυρίως εκείνων που έχουν ακόμα στην Ελλάδα σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης όπως είναι οι εργασίες με μικρής αξίας συναλλαγές (Retail), θα είναι η μεγαλύτερη τυποποίηση και η μαζική προώθησή τους στην αγορά, με συνέπεια όμως τη συμπίεση των κερδών που απορρέουν από αυτές.

Για το λόγο αυτό, οι Τράπεζες θα πρέπει συνεχώς να επινοούν νέα πρωτοποριακά προϊόντα, στα οποία θα έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

2.Σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία ή θα επιτρέπουν την ανάληψη μεγαλύτερων κινδύνων από τους επενδυτές με υψηλότερες αποδόσεις, ή θα τους καλύπτουν έναντι των αβεβαιοτήτων των διεθνοποιημένων πλέον Αγορών. Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει η ανάπτυξη στην Ελλάδα της αγοράς παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων στις αγορές χρήματος, ομολόγων και μετοχών καθώς και η ανάπτυξη των εταιρικών ομολόγων.

Στον τομέα των υπηρεσιών, κυρίαρχες θα είναι αυτές που ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο και παρέχουν επενδυτικές και συμβουλευτικές επιλογές, όπως τουλάχιστον φαίνεται από τη συμπεριφορά μεγάλου μέρους της πελατειακής βάσης των Τραπεζών.

Αυτές θα ξεκινούν από την παρουσίαση και παροχή εναλλακτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, αναδοχές, σχεδιασμό αγοραπωλησιών και συγχωνεύσεων επιχειρήσεων, έως τη διαχείριση χαρτοφυλακίων για τον κάθε πελάτη, ή για κάθε ομάδα επενδυτών (asset management), σε ευρύτερη όμως και πιο προσιτή βάση από αυτή πάνω στην οποία λειτουργεί σήμερα το private banking.

Στη διάθεση και διανομή όλων των προϊόντων και υπηρεσιών, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο θα παίζει η εξέλιξη της τεχνολογίας.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

μ) Ποιες από τις τραπεζικές δραστηριότητες επηρεάστηκαν περισσότερο από το Ευρώ;

Οι επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΕΥΡΩ θα είναι ιδιαίτερα ορατές στις τραπεζικές δραστηριότητες με οικονομίες κλίμακας και αφορούν κυρίως,

- την αγορά συναλλάγματος,
- τα συστήματα πληρωμών,
- τη διατραπεζική αγορά,
- την καταθετική δραστηριότητα και δανειστική δραστηριότητα μεγάλων ποσών,
- τη διεθνή δραστηριότητα,
- την αγορά ομολόγων,
- την αγορά παράγωγων και
- τις αγορές επενδυτικών υπηρεσιών.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

1) Πώς διαγράφεται το ανταγωνιστικό περιβάλλον στα πλαίσια της Ενιαίας Τραπεζικής αγοράς και της εισαγωγής του Ευρώ.

Είναι προφανές ότι, τα βασικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης, που είναι η εναρμονισμένη αγορά, η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και κυρίως το ενιαίο νόμισμα, δημιουργούν τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών συνθηκών στις χρηματοπιστωτικές αγορές των χωρών-μελών, καταργώντας και τα τελευταία ανασχετικά εμπόδια.

Με την εισαγωγή του Ευρώ, οι τιμές των τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών θα είναι πιο διαφανείς και άμεσα συγκρίσιμες μεταξύ του συνόλου των ευρωπαϊκών τραπεζών και επομένως όσες τράπεζες έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας δεν θα μπορέσουν να αντεπεξεέλθουν στον ανταγωνισμό και θα θεθούν εκτός αγοράς εάν δεν λάβουν άμεσα μέτρα βελτίωσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητάς τους. Έτσι, πρακτικά **η Ευρωπαϊκή αγορά, μετά την πάροδο λίγων ετών, όπου θα έχει καθιερωθεί η Νομισματική Ένωση, θα θεωρείται ως εγχώρια αγορά χρηματοπιστωτικών προϊόντων & υπηρεσιών δεδομένου ότι θα πραγματοποιούνται εξ ίσου αποτελεσματικά οι εγχώριες και οι διασυνοριακές συναλλαγές.**

Την προοπτική αυτή την ενισχύουν και άλλοι σημαντικοί παράγοντες, όπως είναι

- η διεθνοποίηση και η απελευθέρωση των αγορών σε παγκόσμια κλίμακα από διάφορους κανονιστικούς περιορισμούς, αλλά και
- οι τεχνολογικές εξελίξεις που διευκολύνουν την πρόσβαση των πάσης φύσεως ανταγωνιστών στην παραδοσιακή πελατεία μιας Τράπεζας.

Όλοι οι ανωτέρω παράγοντες περιορίζουν την σημασία των γεωγραφικών συνόρων, τα οποία και δεν θα αποτελούν πλέον σοβαρό εμπόδιο στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Τραπεζών και των επιχειρήσεων. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

2) Σε ποιους τομείς θα επικεντρωθεί ο ανταγωνισμός με τις ξένες Τράπεζες;

Οι μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες, αλλά και άλλα «παγκοσμιοποιημένα» χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αναπροσαρμόζοντας τη στρατηγική τους από τα στενά εθνικά όρια σε ένα πανευρωπαϊκό περιβάλλον με την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, επιχειρούν ήδη να ενισχύσουν την παρουσία τους εκτός των εθνικών τους συνόρων.

Όλο και περισσότερες τραπεζικές εργασίες στην Ελλάδα θα περνούν σε τράπεζες του εξωτερικού και μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις χωρίς να απαιτείται η φυσική τους παρουσία, με την ίδρυση υποκαταστημάτων στη χώρα, δεδομένου ότι διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των ελληνικών τραπεζών κυρίως στο whole sale banking, δηλαδή στις μεγάλης αξίας συναλλαγές.

Είναι γεγονός ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία, την πείρα, το ανθρώπινο δυναμικό, αλλά ούτε και το μέγεθος, ώστε να ανταγωνιστούν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο τις αντίστοιχες τράπεζες των ανεπτυγμένων οικονομιών της Ευρώπης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η Εθνική Τράπεζα κατατάσσεται στην 147η θέση στον κόσμο .

Οι επιπτώσεις από την ένταση του ανταγωνισμού και την διείσδυση αλλοδαπών τραπεζών στην εγχώρια αγορά, αναμένεται να είναι εντονότερες στην αγορά χονδρικής, δηλαδή σε:

- χρηματοδοτήσεις & παροχή υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις
- εργασίες επενδυτικής τραπεζικής όπως αναδοχές, κοινοπρακτικά δάνεια, θεματοφυλακή, χρηματοδοτήσεις μεγάλων έργων κλπ.
- διατραπεζικές συναλλαγές & αγορές ομολόγων
- πράξεις συναλλάγματος & συναλλαγές σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα
- διαχείριση περιουσιακών στοιχείων

Έτσι, στους τομείς αυτούς, οι ελληνικές τράπεζες θα είναι δύσκολο όχι μόνον να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους, αλλά και να διατηρήσουν ακόμη την παραδοσιακή πελατεία τους.

Επίσης, οι ελληνικές τράπεζες έχουν, περιορισμένες δυνατότητες για επέκταση των δραστηριοτήτων τους εκτός των γεωγραφικών ορίων της χώρας τους προκειμένου να εκμεταλλευτούν την ενιαία πλέον ευρωπαϊκή αγορά των εν δυνάμει 300 εκατομμυρίων πελατών.

Όμως, διαθέτουν αρκετά συγκριτικά πλεονεκτήματα για ανάπτυξη των εργασιών τους στις Βαλκανικές αγορές και στην αγορά λιανικής τραπεζικής . Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι και στις δύο αυτές αγορές γίνονται ήδη σημαντικά βήματα από τις περισσότερες ελληνικές τράπεζες και αποτελούν πρώτης προτεραιότητας στρατηγική ανάπτυξης.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

1) Ο ρόλος της τεχνολογίας

Θέματα προερχόμενα από τους τεχνολογικούς παράγοντες, τα οποία θα βρίσκονται στην προσοχή μας στο μέλλον και αφορούν την απασχόληση, καθώς και το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων είναι:

- Η σύνθετη προώθηση ολοκληρωμένων πακέτων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, που δεν έχουν κατ' ανάγκη αναπτυχθεί από την συγκεκριμένη τράπεζα που τα διαθέτει.
- Η αναγκαιότητα αναβάθμισης της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών σαν μία από τις πιο κρίσιμες προϋποθέσεις για την υλοποίηση και την επιτυχία κάθε έργου που στηρίζεται στην τεχνολογία.
- Η χρησιμοποίηση εξωτερικών συμβούλων σε σχέση με την αυτοδύναμη προσπάθεια προσέγγισης για την οποία έχουν καταγραφεί τόσο θετικές όσο και πολύ αρνητικές εμπειρίες.
- Σε ορισμένες κρατικού ενδιαφέροντος τράπεζες διαπιστώνεται ότι υπάρχει μεγάλη μερίδα προσωπικού με μειωμένες δυνατότητες αφομοίωσης των νέων απαιτήσεων στο επάγγελμα και ικανοτήτων στη παρακολούθηση των τεχνολογικών εξελίξεων.
- Με την εξάπλωση του αυτοματισμού γραφείου, πολλοί υπάλληλοι και στελέχη είναι υποχρεωμένοι να αποκτήσουν εκ των πραγμάτων πρόσθετη ειδίκευση, με την εκμάθηση και λειτουργία επεξεργαστών κειμένου. Η δημιουργία και διεκπεραίωση εγγράφων γίνεται πλέον από κάθε χρήστη προσωπικού υπολογιστή.
- Ορισμένες επαγγελματικές τραπεζικές ειδικότητες αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα στη σύγχρονη τραπεζική λειτουργία. Στις Ελληνικές τράπεζες σταδιακά αναβαθμίζεται ο ρόλος τους, δημιουργούνται κίνητρα και διαμορφώνεται σ' αυτές μια πρωτόλεια διατραπεζική αγορά εργασίας που αναμένεται να διευρυνθεί. Τέτοιες ειδικότητες είναι οι διαχειριστές διαθεσίμων, οι διαπραγματευτές χρηματαγορών- κεφαλαιαγορών (κοστολόγοι τραπεζικών υπηρεσιών, αναλυτές συστημάτων, προγραμματιστές Η/Υ, τεχνικοί επικοινωνιών, ειδικευμένοι οικονομολόγοι κλπ.).

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

2) Τάσεις και πηγές αλλαγών στην ελληνική τραπεζική αγορά

A) Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας

Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών επηρέασε εκτός από την εσωτερική λειτουργία και τα προϊόντα και τις αγορές των Τραπεζών. Από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας οι Τράπεζες ανέπτυξαν αξιόπιστη τεχνική υποδομή και το προβάδισμα στη τεχνολογία κατέστη προϋπόθεση για την κατάκτηση πρωτοποριακής θέσης στον διεθνή ανταγωνισμό μεταξύ των χρηματοπιστωτικών κέντρων.

Η τεχνολογία μετασχηματίζει την τραπεζική βιομηχανία σε όλες τις διαστάσεις: λιγότερη διακίνηση χαρτιού, νέα προϊόντα, πρόσβαση σε νέες αγορές, νέα κανάλια διανομής των προϊόντων, απούλοποίηση των χρεογράφων, εξάλειψη των προβλημάτων που δημιουργούνται από τις γεωγραφικές αποστάσεις και γενικά απλοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

B) Η απελευθέρωση αγορών-παγκοσμιοποίηση αγορών

Έτσι ονομάστηκε το φαινόμενο της υιοθέτησης μεταρρυθμίσεων στην κατεύθυνση ανοίγματος των αγορών, εξασφάλισης κινητικότητας των κεφαλαίων και απελευθέρωσης του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η κατάργηση των περιορισμών στη σύνθεση των χαρτοφυλακίων και στο αντικείμενο δραστηριοποίησης των επιμέρους χρηματοπιστωτικών οργανισμών, επέτρεψε την αλληλοδιείσδυση στις αγορές των μέχρι πρότινος ξεχωριστών οργανισμών. Παράλληλα η ανάπτυξη νέων επενδυτικών μέσων-εργαλείων και η πίεση του ανταγωνισμού οδήγησε στη διαμόρφωση νέων σημείων εξειδίκευσης στις υπό ανάπτυξη χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίων, που λαμβάνει χώρα τα τελευταία είκοσι χρόνια, είναι το νεότερο φαινόμενο της παγκόσμιας οικονομίας, αφού ακολουθεί την παγκοσμιοποίηση και απελευθέρωση των αγορών των αγαθών, των υπηρεσιών, του παραγωγικού κεφαλαίου, καθώς και την διεθνοποίηση των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Η μεγάλη κινητικότητα του χρηματιστηριακού κεφαλαίου και η κυκλοφορία του ηλεκτρονικού χρήματος και τελευταία των παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων, από αγορά σε αγορά, ολόκληρο το 24ωρο και σε όλες τις χώρες του κόσμου, χωρίς γεωγραφικά σύνορα, δημιούργησε ένα γενικευμένο φαινόμενο, που οδήγησε τελικά στην παγκοσμιοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών.

Είναι δεδομένο ότι η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών έχει επιλέξει σαν μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης την ανοικτή προς τον κόσμο οικονομία, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από μία σειρά αποφάσεις που έχουν ληφθεί στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Στις 13/12/1997 οι εκπρόσωποι 90 χωρών του κόσμου υπέγραψαν συμφωνία που προβλέπει την παγκόσμια απελευθέρωση των

συναλλαγών στις τράπεζες, στις ασφαλιστικές και στις χρηματιστηριακές εταιρίες, δηλαδή στο 95% των Αγορών Χρήματος και Κεφαλαίων στις αρχές του 1999.

Η σταδιακή μείωση των εμποδίων στην κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και του χρήματος, σε παγκόσμια κλίμακα και η συνεχής προσπάθεια των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών να διεισδύσουν στις παγκόσμιες αγορές, δημιούργησε τους δικούς της πλέον κανόνες λειτουργίας, οι οποίοι περιορίζουν τις επιλογές της οικονομικής πολιτικής κάθε χώρας και δημιουργούν φαινόμενα συγκέντρωσης της οικονομικής εξουσίας. Έτσι εκπορεύονται μερικές φορές κύματα διακίνησης κερδοσκοπικών κεφαλαίων τα οποία δημιουργούν αποσταθεροποίηση των λειτουργιών ορισμένων οικονομιών, που παρουσιάζουν αδυναμίες και ανισορροπίες και δεν αντέχουν στις κρίσεις, που δημιουργούν τα παγκόσμια αυτά φαινόμενα.

Το δύσκολο ρόλο της σταθεροποίησης της κατάστασης ανέλαβε να παίξει η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών που κατόρθωσε να λειτουργήσει ως ο τραπεζίτης των τραπεζιτών και να δημιουργήσει ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς, τόσο για τις ίδιες τις κεντρικές τράπεζες όσο και για τα εθνικά συστήματα αγορών.

Τελικά όμως θα πρέπει να απαντηθεί το ερώτημα:

Είναι η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος η καλύτερη λύση για την σημερινή πραγματικότητα;

Οι κυριότεροι παράγοντες που συνηγορούν υπέρ της παγκοσμιοποίησης της αγοράς είναι:

- Η αναβάθμιση του ανταγωνισμού, μέσα από την οποία προάγονται οι παγκόσμιες συναλλαγές
- Η διασύνδεση των τραπεζικών συναλλαγών με τις αγορές και η ανάδειξη του τραπεζικού ρόλου στην παγκόσμια οικονομία
- Η ανάδειξη και η προσφορά καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών
- Η ευθυγράμμιση των πραγματικών επιτοκίων που προσφέρονται από κάθε εθνική αγορά χωρίς το πιθανό ποσοστό κινδύνου
- Το φαινόμενο της τραπεζικής αποδιαμεσολάβησης.

Από την άλλη πλευρά όμως το φαινόμενο της διεθνοποίησης εγκυμονεί και κάποιους κινδύνους, οι οποίοι εμφανίζονται είτε με την μορφή των συγχωνεύσεων είτε με την υποτίμηση του νομίσματος.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Γ) Η αποδιαμεσολάβηση

Η δυνατότητα συγκέντρωσης και επεξεργασίας πληροφοριών, σε συνδυασμό με τον εκμηδενισμό των αποστάσεων, το χαμηλό κόστος μεταφοράς και την ανάπτυξη ηλεκτρονικών δικτύων επικοινωνίας που προσφέρουν ολοκληρωτική πρόσβαση σε όλες τις διεθνείς αγορές, δίνει την δυνατότητα παροχής τραπεζικών υπηρεσιών και από μη τραπεζικούς οργανισμούς (π.χ. αλυσίδες πολυκαταστημάτων, ασφαλιστικές εταιρίες, εταιρίες συμβούλων επενδύσεων κλπ.).

Ειδικότερα παρατηρούνται τα φαινόμενα οι επιχειρήσεις να προσφέρουν τα προϊόντα τους στον τελικό καταναλωτή όχι τοις μετρητοίς αλλά μέσω χορήγησης δανείων, στερώντας τις Τράπεζες από τους πελάτες αυτούς. Επιπλέον αυξάνει η ζήτηση επενδυτικών προϊόντων που μπορούν να καλυφθούν από μη τραπεζικούς οργανισμούς, σε συνδυασμό με την παροχή επενδυτικών προτάσεων υψηλής απόδοσης. (πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Δ) Ανάπτυξη πολυεθνικών τραπεζών

Η τάση αυτή συναρτάται με την καλύτερη εξυπηρέτηση «πολυεθνικών πελατών», καθώς οι επιχειρηματικές δραστηριότητες έχουν πάψει να περιορίζονται στα γεωγραφικά σύνορα μιας και μόνο χώρας. Αντίθετα επεκτείνονται με ταχείς ρυθμούς σε όσες χώρες και οικονομίες προσφέρουν τις κατάλληλα απελευθερωμένες αγορές.

Παράλληλα αναπτύσσεται στρατηγική διεθνούς παρουσίας (global banking), δηλαδή διεκπεραίωση τραπεζικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο. Με την τεχνολογία οι αποστάσεις δεν είναι εμπόδιο και καθώς οι τραπεζικές αγορές απελευθερώνονται οι τράπεζες κτίζουν το πολυεθνικό τους προφίλ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πολιτική της Citibank που στοχεύει να μετατρέψει την τράπεζα σε ένα παγκόσμιο καταναλωτικό προϊόν, δηλαδή να γίνει το όνομα της Citibank αντίστοιχο της Coca Cola και των Mc Donald's στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Ανάλογη πολιτική παγκόσμιας επέκτασης ακολουθούν και αρκετές Ευρωπαϊκές Τράπεζες με κύριους εκφραστές τις Αγγλικές, τις Ελβετικές και Ολλανδικές. Οι τελευταίες έχουν και το πιο πολυεθνικό προφίλ καθώς η εσωτερική αγορά είναι σχετικά μικρή και η ανάπτυξη μετά τις εσωτερικές συγχωνεύσεις περνάει μόνο από τη διεθνή επέκταση. (πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Ε) Ανταγωνισμός εντός και εκτός συνόρων

Ανταγωνισμός και τεχνολογία σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους, καθώς μια Τράπεζα δεν μπορεί να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά εντός και εκτός των συνόρων χωρίς να έχει στη διάθεσή της όλη τη σύγχρονη τεχνολογία.

Μέσω της τεχνολογίας γίνεται εφικτή η διεύρυνση και η βελτίωση των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα η ύπαρξη μεγάλης ποικιλίας προϊόντων να προκαλεί έκρηξη και όξυνση του ανταγωνισμού.

ΣΤ) Ανασχεδιασμός

Οι Τράπεζες έχουν υιοθετήσει τον ανασχεδιασμό των επιχειρησιακών διαδικασιών σαν μέθοδο για βελτίωση της απόδοσης σε ένα περιβάλλον όπου η αποτελεσματικότητα έχει αναδειχθεί σε σημαντικό παράγοντα.

Παρότι ο ανασχεδιασμός σε πολλές περιπτώσεις αποτυγχάνει, οι τράπεζες δεν φαίνονται να σταματούν τις προσπάθειες. Ο λόγος είναι ότι σε περίπτωση επιτυχίας τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα θεαματικά και η απόδοση της επένδυσης είναι πολλαπλάσια του κόστους της. (πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Ζ) Εξαγορές-Συγχωνεύσεις

Πρόκειται για ένα φαινόμενο που έχει πάρει διαστάσεις επιδημίας τα τελευταία χρόνια και αφορά όλους τους κλάδους της οικονομίας με τον τραπεζικό τομέα όμως να κατέχει την πρώτη θέση την δεκαετία 1985-95 τόσο στον ευρωπαϊκό χώρο όσο και στις ΗΠΑ, ενώ ο τομέας των ασφαλιστικών εταιριών κατέχει την τέταρτη θέση.

Το φαινόμενο αυτό οφείλεται κυρίως:

- Στον ανταγωνισμό και τη μείωση των εσόδων και την ανάγκη ανάλογης περικοπής των εξόδων.
- Στην εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας, τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
- Στην αύξηση του μεριδίου της αγοράς και την προσφορά συμπληρωματικών προϊόντων.

Στην Ευρώπη, και με βάση την προοπτική της πλήρους οικονομικής και νομισματικής ένωσης και τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος, αναμένεται οι τράπεζες να είναι ακόμα πιο μεγάλες, περνώντας κατ' αρχήν από συγχωνεύσεις μέσα στις ίδιες τους τις χώρες και αργότερα σε διασυνοριακές συγχωνεύσεις οι οποίες θα αλλάξουν δραστικά την εικόνα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Αναμένεται δηλαδή η δημιουργία μεγάλων χρηματοπιστωτικών ομίλων που θα μπορούν να εκμεταλλευτούν καλύτερα τη γεωγραφική διασπορά του δικτύου των καταστημάτων τους και το πλεονάζον- λόγω της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας-προσωπικό τους, μετασχηματίζοντας κάθε τραπεζικό κατάστημα σε χρηματοπιστωτικό πολυκατάστημα.

Αυτό βέβαια θα απαιτήσει και αλλαγές στις οργανωτικές δομές με βάση τις αγορές-στόχους ώστε να συνδυαστούν τα πλεονεκτήματα του μεγάλου μεγέθους με αυτά της ευέλικτης εξειδίκευσης.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

H) Δημογραφικές εξελίξεις

Η μεγάλη αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων, που επιφέρει και την αύξηση του ποσοστού των συνταξιούχων ως προς το σύνολο των εργαζομένων, έχει δυο σημαντικές επιπτώσεις για τις Τράπεζες:

- Θα αυξηθεί η ανάγκη δημιουργίας συνταξιοδοτικών οργανισμών και θα αναβαθμιστεί ο ρόλος των ασφαλιστικών εταιρειών ζωής με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος των αποταμιεύσεων που παραδοσιακά τηρούντο στις τράπεζες να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.
- Οι συνταξιοδοτικοί οργανισμοί και οι ασφαλιστικές εταιρίες είναι εξειδικευμένοι θεσμικοί επενδυτές που μπορούν να επενδύουν στις διεθνείς κεφαλαιαγορές με συνέπεια να αναμένεται αύξηση των κεφαλαίων που διακινούνται στις αγορές αυτές και μείωση των τραπεζών.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

3) Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των τραπεζών

Οι τράπεζες τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα έχουν επιδοθεί σε ένα αγώνα ανάληψης σημαντικών επενδύσεων και πρωτοβουλιών, προκειμένου να τονώσουν την ανταγωνιστική τους θέση σε μία ολοένα και πιο απαιτητική αγορά.

Η τάση που κυριαρχεί στις επενδύσεις πληροφορικής, όσον αφορά το υλικό (hardware), το λογισμικό (software) και τις επικοινωνίες, οδηγεί στον προσανατολισμό σε νέα, καινοτόμα εργαλεία και μεθόδους που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών και τον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών επιχειρησιακών λειτουργιών, σε αντιδιαστολή με τις δαπάνες συντήρησης ή αντικατάστασης εξοπλισμού.

Αναμένεται ότι η ανάπτυξη, διάθεση και διανομή τραπεζικών υπηρεσιών στον χώρο του retail banking θα βασίζεται στο μέλλον, με βάση τις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία, κυρίως σε δύο άξονες:

- Στις ηλεκτρονικές συναλλαγές από τους ίδιους τους πελάτες των τραπεζών (Electronic Banking)
- Στις τυποποιημένες ηλεκτρονικές διατραπεζικές συναλλαγές.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

A) Ηλεκτρονικές συναλλαγές από τους ίδιους τους πελάτες των τραπεζών (Electronic Banking)

Στηριζόμενες οι τράπεζες στην τεχνολογία, παρέχουν την δυνατότητα πρόσβασης των πελατών τους σε ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, κάτι που προτιμά όλο και μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς και ιδιαίτερα τα άτομα των νεαρότερων ηλικιών. Αυτό θα είναι και το πιο «δημοφιλές» κανάλι διάθεσης τραπεζικών προϊόντων στα τέλη της δεκαετίας.

Οι συνήθεις μορφές που παίρνει το electronic banking είναι:

- Τα ΑΤΜς, οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές.
- Τα ΕFT/POS, οι συσκευές ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων.
- Το Remote banking- η εξ αποστάσεως διενέργεια συναλλαγών, το home banking – οι συναλλαγές μέσω προσωπικών /οικιακών υπολογιστών, το Phone banking- οι συναλλαγές με επικοινωνία μέσω τηλεφωνικών συσκευών από τους πελάτες.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

B) Τυποποιημένες ηλεκτρονικές διατραπεζικές συναλλαγές (Electronic Data Interchange)

Με τον όρο αναφερόμαστε σε μαζικές και προγραμματισμένες αυτόματες συναλλαγές που παράγονται ή μεταφέρονται από τα μηχανογραφικά συστήματα των τραπεζών ή των επιχειρήσεων που συναλλάσσονται ηλεκτρονικά μαζί τους.

Στην χώρα μας, παρότι έχει ξεκινήσει από τις αρχές της δεκαετίας του 80 τέτοια μεθοδολογία, μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να παίρνει ουσιαστικές διαστάσεις. Οι συναλλαγές αυτές αυτοματοποιούν εργασίες, περιορίζουν περαιτέρω μονάδες με πολυάριθμο διοικητικό προσωπικό (clearing, λογιστικές συμφωνίες κλπ.) και καταργούν θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης. Παράλληλα δημιουργούν νέες ανάγκες σε τομείς εργασιών που δεν γίνονταν παλαιότερα λόγω έλλειψης τεχνολογικών δυνατοτήτων, απαιτούν λιγότερο αλλά υψηλότερα ειδικευμένο προσωπικό.

Τέτοιες υπηρεσίες είναι:

- Αυτόματες πληρωμές των λογαριασμών των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, μέσω των λογαριασμών καταθέσεων που τηρούν οι πελάτες των τραπεζών, με ταυτόχρονη ενημέρωση του πελάτη και του οργανισμού Κοινής Ωφέλειας.
- Πολυμερής καθημερινός συμψηφισμός των επιταγών που εκδίδουν οι τράπεζες.
- Το σύστημα εκκαθάρισης και διατραπεζικών συναλλαγών για άυλους τίτλους του Δημοσίου, που τηρείται στη Τράπεζα Ελλάδος.
- Τις ηλεκτρονικές συνδέσεις για ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ χρηματιστηρίου, αποθετηρίου του ΧΑΑ και τραπεζών ή θυγατρικών τους.
- Πληρωμή συντάξεων, με αυτόματες πιστώσεις των λογαριασμών καταθέσεων των συνταξιούχων και μηχανογραφικές εκκαθαρίσεις με τα ασφαλιστικά ταμεία.
- Μισθοδοσίες επιχειρήσεων με μαζικές πιστώσεις των αμοιβών σε τραπεζικούς λογαριασμούς.
- Εξυπηρέτηση του Υπ. Οικονομικών για εισπράξεις-πληρωμές φόρων.

- Πληρωμή τελών κυκλοφορίας αυτοκινήτων και εκκαθαρίσεις.

Ανταλλαγές δεδομένων συναλλαγών μεταξύ τραπεζών και Εταιριών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων, Ασφαλιστικών Εταιριών, ιδιωτικών επιχειρήσεων που ενημερώνονται αυτόματα για τις ταμειακές ροές τους, εταιριών διαχείρισης πιστωτικών καρτών κλπ.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Γ) Εικονική Τράπεζα

Στο στόχαστρο των επιτελείων των σύγχρονων τραπεζών είναι η στρατηγική ενός εικονικού μοντέλου τράπεζας, που συνηθίζεται να ονομάζεται «εικονική τράπεζα».

Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτή, η εικονική τραπεζική στηρίζεται στη διασύνδεση πολλών χρηματοοικονομικών προϊόντων που προσφέρονται σαν μία ενιαία ενότητα υπηρεσιών στον πελάτη και η πρόσβαση σ' αυτές εκ μέρους του γίνεται από ένα και μόνο σημείο επαφής με την τράπεζα. Αυτό το οραματικό πρότυπο, είναι δυνατό μόνον με την απόλυτη χρήση και ανάπτυξη της τεχνολογίας.

Με βάση το πρότυπο αυτό διαφαίνεται μία τάση που ωθεί τις τράπεζες:

- Να συνάπτουν συνεχώς στρατηγικές συμμαχίες με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εταιρίες παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και ειδικευμένες επιχειρήσεις, εξασφαλίζοντας συμπληρωματική τεχνογνωσία.
- Να εκχωρούν εργασίες τους σε τρίτα μέρη, π.χ. εξειδικευμένες θυγατρικές τους επιχειρήσεις, συμβούλους, υπεργολαβίες κλπ..

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

Δ) Στρατηγικές επιλογές εφαρμογής της πληροφορικής

Η πληροφορική δεν μεταβάλλει από μόνη της τον καταμερισμό της εργασίας, αυτός προσδιορίζεται μέσα από την μεσολάβηση της οργάνωσης της εργασίας στην οποία η τεχνολογία ενσωματώνεται. Έτσι οι τεχνολογικές καινοτομίες δεν σημαίνουν και ομοιόμορφη υιοθέτηση των διαδικασιών αυτοματοποίησης.

Συμπερασματικά, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο τρόπος εισαγωγής και διάχυσης της πληροφορικής στον τραπεζικό χώρο καθορίστηκε από τις επιλογές στρατηγικής των Τραπεζών λαμβάνοντας ποικιλία μορφών. Το επίπεδο της ειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού υφίσταται τις επιπτώσεις αυτών των στρατηγικών, όμως παράλληλα αυτές οι ίδιες οι στρατηγικές επηρεάζονται με τη σειρά τους από την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων που διαθέτουν.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

4) Τεχνολογικές καινοτομίες που επηρεάζουν τις λειτουργίες των τραπεζών

Imaging

Αφορά την ηλεκτρονική επεξεργασία εγγράφων με ψηφιακή τεχνολογία. Οι εξελίξεις οδηγούν σε αντικατάσταση του 'χαρτιού', από ηλεκτρονικά έγγραφα.

Αρχιτεκτονικές συστημάτων και δικτύων Client/server

Αφορά μεθοδολογία και τεχνολογίες που θα επηρεάσουν στο μέλλον τη λειτουργία και τη δομή των τραπεζικών καταστημάτων, την αποκέντρωση λειτουργιών και τις πλατφόρμες εξυπηρέτησης των πελατών.

Electronic Information Warehousing

Αναφέρεται στην τεχνολογία και τις μεθόδους 'αποθήκευσης' των αρχείων δεδομένων των πελατών τους από τις ίδιες τις τράπεζες.

E- Mail

Είναι η μαζική χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εντός και εκτός των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Intergrated Networks

Η αρχιτεκτονικές και οι τεχνολογίες δικτύων επικοινωνιών αναπτύσσονται ταχύτατα και διασύνδεουν τοπικά και απομακρυσμένα δίκτυα, όχι μόνο μέσα στην τράπεζα αλλά και με κάθε σημείο έξω από αυτές που συμμετέχει στους «λεωφορειόδρομους των πληροφοριών».

Intelligent software applications

Η ανάπτυξη «έξυπνων» εφαρμογών πληροφορικής που ανιχνεύουν το προφίλ του πελάτη, που αξιολογούν επενδυτικές προτάσεις, που υπολογίζουν τα μελλοντικά ρίσκα στη διαχείριση των λογιστικών μεγεθών μιας τράπεζας και τη διαχείριση χαρτοφυλακίων.

Data compression

Η συμπίεση μεγάλων όγκων δεδομένων σε φυσικά μέσα και οι τεχνικές διαχείρισής τους θα παίξουν κρίσιμο ρόλο στη λειτουργία των τραπεζών.

Smart cards

Οι «έξυπνες» κάρτες, που εκτός από πιστωτικές μπορεί να επιτελούν και άλλες λειτουργίες χάρις σε ενσωματωμένους μικροεπεξεργαστές, είναι το μέλλον της εξέλιξης των τραπεζικών καρτών.

Multimedia

Η φιλοσοφία της σύζευξης οπτικής, ακουστικής και υπολογιστικής τεχνολογίας θα επηρεάσει σε πολλούς τομείς το τραπεζικό περιβάλλον και ειδικά στο marketing και την εκπαίδευση.

(πηγή: Τεχνοοργανωτικός Εκσυγχρονισμός)

5) Τεχνολογικές εξελίξεις στην Ευρώπη. Τι γίνεται με την Ελλάδα;

Στο διεθνή χώρο, όπως είδαμε, οι επιταγές για ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος, έχουν δημιουργήσει μεγάλες για ραγδαίες εξελίξεις. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 και στις αρχές του '80, σημειώθηκαν εξελίξεις στον τομέα της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, στον πανευρωπαϊκό αλλά και γενικότερα στο διεθνή χώρο.

Οι παράγοντες, οι οποίοι συνετέλεσαν γενικώς στην εξάπλωση των νέων τεχνολογιών στον Τραπεζικό χώρο είναι σε γενικές γραμμές:

- η δυνατότητα σημαντικής μείωσης του κόστους λειτουργίας των Τραπεζών
- η αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ τραπεζών και μη τραπεζικών οργανισμών,
- η μείωση των εμποδίων στις παροχές τραπεζικών υπηρεσιών και από μη τραπεζικούς οργανισμούς,
- η αλλαγή της στρατηγικής των τραπεζών προς νέες υπηρεσίες και ιδιαίτερα στο Retail Banking. (Είναι εμφανής η προσπάθεια των τραπεζών να προσφέρουν ολοκληρωμένα πακέτα υπηρεσιών και όχι μεμονωμένα προϊόντα).
- η εκμετάλλευση της τεχνολογίας της πληροφορικής, στην προσπάθεια μείωσης του λειτουργικού κόστους και υποστήριξης στη λήψη αποφάσεων,
- θετική στάση των καταναλωτών στη βελτίωση των τραπεζικών υπηρεσιών και στη δημιουργία νέων, που θα στηρίζονται στις εξελίξεις της τεχνολογίας,

- η άρση των εμποδίων στη διακρατική διακίνηση τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Η κατάσταση στον Ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα συγκλίνει στις παρακάτω τάσεις:

Η τεχνολογία, αποτελεί βασικό παράγοντα στη διαμόρφωση της στρατηγικής των τραπεζικών οργανισμών και η συνεργασία μεταξύ των τραπεζών, συγκεντρώνεται ιδιαίτερα στην προσπάθεια μείωσης του λειτουργικού τους κόστους και υιοθέτηση κοινών προτύπων και πρακτικών τόσο σε Εθνικό, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Εξάλλου είναι σημαντική και η αυξανόμενη παρέμβαση της Ε. Επιτροπής στη διαμόρφωση πλαισίων τα οποία αφορούν τον τραπεζικό τομέα.

Η ενημέρωση και η εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα τεχνολογίας, καθώς και σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες, παρουσιάζεται συνεχώς μεγαλύτερη και, τέλος, παρατηρείται μεγαλύτερη συμμετοχή των χρηστών στην αξιοποίηση της τεχνολογίας. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες δίνουν προτεραιότητα όσον αφορά τις εφαρμογές της πληροφορικής κυρίως στους παρακάτω τομείς:

- Στο Retail Banking, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση των τηλεπικοινωνιών για την γρήγορη και φθηνή διάθεση νέων προϊόντων.
- Στον πιστωτικό τομέα με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη των στελεχών στη λήψη αποφάσεων και στην ανάπτυξη δικτύου πληροφοριών για εσωτερική χρήση, καθώς και σαν υπηρεσία προς τους πελάτες έναντι αμοιβής.
- Στα συστήματα πληρωμών διοικητικών πληροφοριών
- Στη διαχείριση χαρτοφυλακίου
- Στο OFFICE AUTOMATION
- Στο OFFICE BANKING και
- Στο HOME BANKING.

Επίσης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί σήμερα πραγματικότητα η χρησιμοποίηση συστημάτων όπως:

Μικροκομπιούτερ και μίνι κομπιούτερ, οι οποίοι μπορούν να εργάζονται είτε αυτόνομα, είτε σαν τερματικά. Εξυπηρετούν πληροφοριακά συστήματα διοίκησης, επενδύσεις, ανάλυση ισολογισμών, στατιστική, σχεδιασμό και επεξεργασία κειμένου και πολλές άλλες εφαρμογές που πληθύνονται καθημερινά. Μπορούν επίσης να συνδέονται με τα διεθνή δίκτυα πληροφοριών και μετάδοσης μηνυμάτων (Ρούτερ, SWIFT, Τράπεζες δεδομένων, βιβλιογραφικές βάσεις κ.λ.π.).

HOST-COMPUTERS, οι οποίοι διαχειρίζονται αυτόματα και από απόσταση πληροφορίες που είναι αποθηκευμένες σε τράπεζες δεδομένων και σε βιβλιογραφικές βάσεις πληροφοριών μεσολαβώντας για την αποκατάσταση επαφής ανάμεσα στις τελευταίες και τον χρήστη.

Τηλεπικοινωνιακά Συστήματα καθαρώς δημόσια και ιδιωτικά, όπως είναι το γνωστό διεθνές διατραπεζικό τηλεπικοινωνιακό σύστημα SWIFT, ή το αντίστοιχο SAFITTARE, το οποίο λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο και που ιδρύθηκε στη Γαλλία.

Συστήματα για την ηλεκτρονική διαβίβαση εγγράφων και μηνυμάτων καθώς και συστημάτων τηλεσυνεδριάσεων ακουστικών ή οπτικών.

Οι παραπάνω εφαρμογές έχουν ενταχθεί στο παρόν. Το τι επιφυλάσσει όμως το μέλλον είναι δύσκολο να πει κανείς. Γι' αυτό ας περιοριστούμε σε 2-3 προϊόντα που πρόκειται να εμφανιστούν στο άμεσο μέλλον, όπως είναι οι εκτυπωτές με ακτίνες λέιζερ, οι οπτικοηφιακοί δίσκοι και το χωρίς πληκτρολόγιο τερματικό, όπου οι ερωταποκρίσεις μεταξύ χρήστη και Η/Υ θα γίνονται με ανάλυση και σύνθεση του προφορικού λόγου.

Πέρα όμως, απ' όλα αυτά τα μεγαλόπνοα και πολύ τολμηρά για το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, η προσπάθεια των Ελληνικών τραπεζών, βρίσκεται στις πρώτες φάσεις της αξιοποίησης της πληροφορικής, αφ' ενός στους τομείς της εξυπηρέτησης της πελατείας και αφ' ετέρου της υποστήριξης των στελεχών τους στη λήψη αποφάσεων. Όσον αφορά τον πρώτο τομέα μελετάται η εξάπλωση των εφαρμογών που σκοπεύουν στην εξυπηρέτηση του πελάτη, χωρίς να χρειάζεται να προσέρχεται για τις συναλλαγές του, ο ίδιος στα τραπεζικά καταστήματα, κερδίζοντας έτσι τόσο οι τράπεζες, όσο και το κοινό, το οποίο θα αποφεύγει την ταλαιπωρία και ταυτόχρονα θα αποδεσμεύεται από το ωράριο των τραπεζών.

Εξάλλου, γίνεται προσπάθεια για μεγαλύτερη εισαγωγή στις τράπεζες εφαρμογών υποστήριξης στη λήψη αποφάσεων, αφού οι εφαρμογές αυτού του είδους, διευκολύνουν τα στελέχη να ενεργούν έγκαιρα, έχοντας υπόψη τους όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες, πράγμα τόσο απαραίτητο στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από την συνθετότητα των προβλημάτων.

Όμως όλες αυτές οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των ελληνικών τραπεζών απέχουν ακόμη από τις ξένες στο θέμα της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στην οργάνωση και λειτουργία τους.

(πηγή Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

6) Θα οξυνθεί ο ανταγωνισμός ελληνικών τραπεζών με τους άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις;

Ήδη, ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών και των λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών είναι έντονος και αναμένεται να οξυνθεί με την ελεύθερη και χωρίς τα ανασχετικά εμπόδια των συναλλαγματικών και οικονομικών αβεβαιοτήτων, είσοδο ευρωπαϊκών εταιρειών πιο εξειδικευμένων και μεγαλύτερων των εθνικών:

- .. αμοιβαίων κεφαλαίων και άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης επενδύσεων
- .. εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing)
- .. Building societies που δραστηριοποιούνται στον στεγαστικό τομέα
- .. χρηματιστηριακών γραφείων
- .. ασφαλιστικών επιχειρήσεων
- .. οργανισμών που εκδίδουν πιστωτικές και άλλης μορφής κάρτες
- .. επιχειρήσεων που παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες
- .. εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και

- .. μεγάλων εμπορικών και άλλης φύσεως επιχειρήσεων, οι οποίες αν και δεν είναι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί είναι σε θέση να καλύπτουν μεγάλο μέρος από τις χρηματοοικονομικές ανάγκες των πελατών τους, και εκμεταλλεζόμενοι το όνομα και την δύναμη του δικτύου διανομής που διαθέτουν, αποσπούν έτσι πελατεία και έσοδα από τις εμπορικές τράπεζες. Τέτοιες επιχειρήσεις διεθνώς είναι αλυσίδες πολυκαταστημάτων, όπως το Marks & Spencer, αντιπροσωπείες αυτοκινήτων όπως η Ford, η General Motors κλπ. Ήδη και στην Ελλάδα, αντιπροσωπείες αυτοκινήτων παρέχουν χρηματοδοτήσεις λειτουργώντας ως τράπεζες.

Βεβαίως, ο ρόλος των τραπεζών και σε αυτούς τους τομείς παραμένει σημαντικός (με την ίδρυση θυγατρικών εταιρειών που να καλύπτουν τους ανωτέρω τομείς) και επιπλέον αναπτύσσονται ισχυρές σχέσεις μεταξύ του τραπεζικού συστήματος και των μη τραπεζικών ιδρυμάτων που προσφέρουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι οποίες ευνοούν την μεγέθυνση του προϊόντος των τραπεζών. **Δηλαδή αναπτύσσονται συνέργιες εκμεταλλεζόμενες οι τράπεζες το δίκτυο των υποκαταστημάτων τους για την ανάπτυξη και προώθηση ασφαλιστικών προϊόντων, Αμοιβαίων Κεφαλαίων, συμβουλευτικών υπηρεσιών κλπ.**

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ MARKETING ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Α) Η Αναγκαιότητα εφαρμογής των αρχών του MARKETING στην Ελληνική Αγορά

Αυτή είναι προφανής, όχι μόνο γιατί το Τραπεζικό Μάρκετινγκ εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες στο εξωτερικό, όπου οι πιο εξελιγμένες δομές ενεργούν σαν πρόδρομοι μελλοντικών οργανωτικών εξελίξεων στη χώρα μας, αλλά γιατί:

(α) Η σταδιακή απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από τις ρυθμίσεις και παρεμβάσεις, που άρχισε πριν από μερικά χρόνια έχει δώσει τη δυνατότητα σε κάθε εμπορική τράπεζα να ασκεί περισσότερο ανταγωνιστική τιμολογιακή πολιτική.

(β) Ο ανταγωνισμός στην αγορά τραπεζικών υπηρεσιών έχει οξυνθεί τα τελευταία χρόνια πολύ, νέες τράπεζες έχουν μπει στην αγορά, τα καταστήματα τραπεζών πληθύνονται κάθε χρόνο με γρήγορο ρυθμό, και τα κονδύλια που διαθέτουν οι τράπεζες για την προώθηση των πωλήσεών τους και τη διαφήμιση αυξάνονται συνεχώς. Ο ανταγωνισμός αυτός προβλέπεται ότι θα είναι ακόμα μεγαλύτερος στο μέλλον με την είσοδο νέων ξένων τραπεζών στον ελληνικό χώρο.

(γ) Η τεχνολογική εξέλιξη (αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές, αυτόματη μεταφορά κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων, Home Banking, Phone Banking κλπ) άνοιξε νέες δυνατότητες εξυπηρέτησης της τραπεζικής πελατείας, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα νέο πεδίο ανταγωνισμού για τις εμπορικές τράπεζες.

(δ) Έχει ήδη υιοθετηθεί σε μερικές ελληνικές τράπεζες μια νέα νοοτροπία στην αντιμετώπιση του πελάτη σε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας, έχουν εκσυγχρονιστεί οι οργανωτικές δομές ορισμένων από αυτές, έχουν δημιουργηθεί νέες θέσεις εργασίας προσανατολισμένες στην καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του πελάτη και τέλος εφαρμόζονται νέες μέθοδοι προσέλκυσης πελατών και ανάπτυξης των εργασιών μαζί τους.

Η σύγχρονη αντίληψη οργάνωσης της τραπεζικής εργασίας και εξυπηρέτησης του πελάτη, που εφαρμόζεται στις μεγαλύτερες πολυεθνικές τράπεζες επιβάλλει να αντικατασταθεί η « τραπεζική κατά παραγγελία» που συγκεντρώνει την προσοχή της στην πώληση συγκεκριμένων υπηρεσιών από την 'τραπεζική των σχέσεων' που στρέφεται στη δημιουργία πελατών που αγοράζουν πολλαπλές υπηρεσίες. Οι τράπεζες δεν επιδιώκουν δηλαδή πια τη μεγιστοποίηση των κερδών με την επιδίωξη μεγαλύτερου κέρδους από κάθε μεμονωμένη συναλλαγή, αλλά δίνουν έμφαση στη συνδυασμένη πώληση υπηρεσιών και στη συνολική αποδοτικότητα του πελάτη.

(ε) Η συνεχής άνοδος του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου της πελατείας έχει σαν αποτέλεσμα οι πελάτες να είναι καλύτερα πληροφορημένοι, να διατηρούν μειωμένους σε σχέση με το παρελθόν δεσμούς με μια τράπεζα, και να είναι πιο απαιτητικοί σε ότι αφορά το είδος και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Ο σημερινός πελάτης έχει την απαίτηση της εξατομικευμένης φροντίδας και της αντιμετώπισης του σαν προσωπικότητα και όχι σαν ένα άτομο μιας απρόσωπης μάζας.

(ζ) Στη μελλοντική τραπεζική αγορά στην Ελλάδα και στις προβλεπόμενες οξυμένες ανταγωνιστικές συνθήκες, ο ανταγωνισμός δεν θα περιοριστεί βέβαια μόνο στις τιμές. Θα επεκταθεί ακόμη περισσότερο στο μέλλον σε προσπάθειες περιορισμού της ομοιογένειας των προσφερόμενων υπηρεσιών και στη δημιουργία προτιμήσεων στην πελατεία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την έρευνα των επιθυμιών της πελατείας κάθε αγοράς- στόχου και την προσαρμογή στις ανάγκες της, την νέας τεχνολογίας, του είδους και της ποιότητας των υπηρεσιών, της άψογης εξυπηρέτησης από το Διευθυντή μέχρι τον τελευταίο υπάλληλο, του σωστά μελετημένου δικτύου των καταστημάτων και θυρίδων και της ανάλογης διαφήμισης των προσφερόμενων από την τράπεζα υπηρεσιών.

Σε μία συνεχώς διεθνοποιούμενη αγορά, οι ελληνικές τράπεζες θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στον ανταγωνισμό τους με τις ξένες, όταν συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της εφαρμογής παρόμοιων μεθόδων, μέσω και εργαλείων δουλειάς με αυτές. Μόνο κατ'αυτόν τον τρόπο μπορούν να διαφυλάξουν ή να επεκτείνουν ποσοτικά το μερίδιο αγοράς τους, αλλά και να διεκδικήσουν ποιοτικά καλύτερες εργασίες μεγάλων ιδιωτών πελατών και υγιών επιχειρήσεων. Οι κυριότερες μέθοδοι ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τραπεζών είναι η βελτίωση της τεχνικής υποδομής με την ανανέωση του εξοπλισμού τους σύμφωνα με τα δεδομένα της σημερινής εξέλιξης της τεχνολογίας, η ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού με την εκπαίδευσή του στο αντικείμενο της δουλειάς του και την επιμόρφωσή του στις διοικητικές και οικονομικές επιστήμες και τέλος οι οργανωτικές αναδιαρθρώσεις που σκοπεύουν στον εκσυγχρονισμό των δομών σύμφωνα με τις νεότερες αντιλήψεις του Μάρκετινγκ και τους προσανατολισμούς του Μάρκετινγκ.

Υπάρχει λοιπόν επιτακτική ανάγκη για μια ολοκληρωμένη στρατηγική διαμόρφωσης και αποδοτικής προσφοράς υπηρεσιών, των οποίων το είδος και η ποιότητα να ανταποκρίνονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες κάθε κατηγορίας πελατών. Υπάρχει δηλαδή άμεση και επιτακτική για την όσο το δυνατόν ταχύτερη και ευρύτερη εφαρμογή των αρχών του Μάρκετινγκ από τις τράπεζες.

Ως Μάρκετινγκ τραπεζικών υπηρεσιών μπορούμε να ορίσουμε μια αντίληψη κάθε τραπεζοϋπαλλήλου και μία φιλοσοφία διοίκησης, σύμφωνα με την οποία για να επιτευχθούν οι στόχοι της τράπεζας πρέπει να προσανατολισθούν όλες οι λειτουργίες της στις παρούσες και στις προβλεπόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Ο προσανατολισμός αυτός αποσκοπεί σε μία αποδοτική για την τράπεζα προσφορά υπηρεσιών προσαρμοσμένη στην καλύτερη δυνατή κάλυψη των υπαρχουσών και των προβλεπομένων αναγκών των πελατών, που ανήκουν στις προκαθορισμένες αγορές- στόχους.

Επομένως, πρέπει να τμηματοποιηθεί η αγορά και να ερευνηθούν ποιες είναι οι ανάγκες κάθε αγοράς- στόχου, ώστε να διαμορφωθεί η κατάλληλη στρατηγική Μάρκετινγκ για κάθε μία από αυτές.

Η Διοικητική του Μάρκετινγκ περιλαμβάνει την Ανάλυση, το Σχεδιασμό, την Εκτέλεση και τον Έλεγχο Προγραμμάτων που στοχεύουν στον εντοπισμό των αναγκών των πελατών που αποτελούν τις αγορές- στόχους και στην εξεύρεση τρόπων ικανοποίησής τους με τη δημιουργία των κατάλληλων προϊόντων ή υπηρεσιών.

(πηγή: Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing)

B) Η Οργάνωση του MARKETING στις Τράπεζες

Η παραδοσιακή οργάνωση των τραπεζών είναι η μικτή οργάνωση, επιτελική και γραμμική, κατά γεωγραφικές περιοχές και λειτουργίες. Με το είδος αυτό της οργάνωσης η τράπεζα είναι διαρθρωμένη:

(α) Σε επιτελικές διευθύνσεις (με εισηγητικές αρμοδιότητες, δηλαδή προετοιμασίας των αποφάσεων της Διοίκησης, ή κάποιων Διευθύνσεων γραμμής).

Επιτελικές διευθύνσεις στις τράπεζες είναι οι Διευθύνσεις: Οργάνωσης, Μελετών, Στρατηγικού Προγραμματισμού, Δικαστικού, Επιθεώρησης και Εσωτερικού Ελέγχου, καθώς και Μάρκετινγκ και Δημοσίων Σχέσεων.

(β) Σε Διευθύνσεις γραμμής, οι οποίες διακρίνονται κατά:

(1) Γεωγραφικές περιοχές (περιφερειακές Διευθύνσεις)

(2) Λειτουργία δηλαδή:

A) Διευθύνσεις Οικονομικής Διαχείρισης (Λογιστηρίου, Διαθεσίμων, Ακίνητης περιουσίας, Προϋπολογισμού).

B) Διοικητικές Διευθύνσεις (Προσωπικού, Εκπαίδευσης, Ασφαλείας, Πληροφορικής).

Γ) Βοηθητικές Διευθύνσεις (Τεχνικών Υπηρεσιών και Προμηθειών).

Δ) Παραγωγικές Διευθύνσεις (Χορηγήσεων, Καταστημάτων και Εργασιών και Διεθνών Δραστηριοτήτων).

Φυσικά, οι διακρίσεις εξαρτώνται από τις ιδιαιτερότητες κάθε τράπεζας. Τα καταστήματα είναι χωρισμένα οργανωτικά κατά προσφερόμενες υπηρεσίες (Συνάλλαγμα, Εισαγωγές, Εξαγωγές, Εγγυητικές Επιστολές , Αξίες προς είσπραξη, Καταθέσεις, Χορηγήσεις, Χρεόγραφα).

Το είδος αυτής της οργάνωσης όμως δεν είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες του Μάρκετινγκ, γιατί δεν είναι δομημένο με κύριο άξονα τα προβλήματα του πελάτη και την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτησή του. Για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του ο πελάτης, πρέπει με αυτό το σύστημα να απευθυνθεί σε πολλούς διαφορετικούς υπευθύνους διαφόρων τμημάτων ή Διευθυντές Διευθύνσεων και Υπηρεσιών, χωρίς κανένας από αυτούς να είναι σε θέση ή να τον ενδιαφέρει να εκτιμήσει τη συνεργασία σαν σύνολο και να προσφέρει τους ανάλογους όρους, τιμές και εκπτώσεις.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για τον τρόπο προσφοράς τραπεζικών υπηρεσιών επέβαλαν διεθνώς την αντικατάσταση της τραπεζικής κατά παραγγελία, από την τραπεζική των σχέσεων. Οι τράπεζες δηλαδή αναγνώρισαν το γεγονός ότι για να εξασφαλίσουν μακροχρόνια τα κέρδη τους πρέπει να φροντίζουν την αποδοτικότητα της συνολικής τους σχέσης με τον πελάτη και όχι να ενδιαφέρονται για τη μεγιστοποίηση του κέρδους σε κάθε μεμονωμένη συναλλαγή. Οργανωτικά αυτό σημαίνει ότι δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας κατά τμήμα της αγοράς ή κατηγορία πελατών με αντικείμενο την ανάπτυξη των εργασιών με τους μεγάλους και καλούς πελάτες της τράπεζας.

Ο υπεύθυνος του λογαριασμού (λογαριασμός θεωρείται κάθε πελάτης), ή ο υπεύθυνος μεγάλων πελατών, ή ο Διευθυντής Σχέσεων με την πελατεία είναι ο σύνδεσμος μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Αυτός φροντίζει για την ανάπτυξη των εργασιών με νέους πελάτες, ενδιαφέρεται για τη συνολική αποδοτικότητα του πελάτη και δραστηριοποιείται για τη διατήρηση και την επαύξηση των εργασιών κάθε πελάτη με την τράπεζα.

Επίσης συντονίζει τις λειτουργίες των διαφόρων τμημάτων και Διευθύνσεων της τράπεζας με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση του πελάτη. Ο πελάτης απευθύνεται μόνο σε αυτόν όταν χρειάζεται συμβουλές, ή νέες υπηρεσίες, ή όταν έχει απορίες ή προβλήματα με την τράπεζα. Αυτός παρέχει το προσωπικό στοιχείο που είναι απαραίτητο για να υπάρξει μια πραγματική σχέση μεταξύ πελάτη και τράπεζας. Με αυτόν επιδιώκει η τράπεζα να πουλάει πακέτα υπηρεσιών προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες και ιδιομορφίες κάθε πελάτη, με τελικό στόχο τη μετατροπή κάθε συναλλασσόμενου που αγοράζει κατά περίπτωση, σε πελάτη που συνδέεται με την τράπεζα με δεσμούς μακροχρόνιου συμφέροντος. Υπεύθυνοι λογαριασμών υπάρχουν τόσο για τους πελάτες-επιχειρήσεις, όσο και για τους πελάτες-ιδιώτες. Ο υπεύθυνος Ιδιωτικής Πελατείας στις τράπεζες του εξωτερικού έχει στις αρμοδιότητές του τη φροντίδα για την παροχή πληροφοριών και χρηματοπιστωτικών συμβουλών στον πελάτη, το άνοιγμα λογαριασμών καταθέσεων στο όνομά του, τη χορήγηση δανείων, τις δημόσιες σχέσεις με αυτόν, την αποστολή των ενημερωτικών και διαφημιστικών φυλλαδίων της τράπεζας και την πρόσκλησή του στα σεμινάρια που οργανώνει η τράπεζα για τους πελάτες. Κάθε μεγάλος πελάτης-ιδιώτης έχει τον προσωπικό του τραπεζίτη, στον οποίο στρέφεται όταν τον χρειαστεί. Είναι ο μόνος με τον οποίο έχει επαφή ο πελάτης και ο οποίος τον εξυπηρετεί σε όλο το φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών που θα χρειαστεί. Εννοείται ότι οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται μόνο σε επιλεγμένους πελάτες.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις γύρω από την Τραπεζική Διοίκηση που έχουν επικρατήσει στις Η.Π.Α. και στη Δ. Ευρώπη, επιβάλλουν την εγκατάλειψη της οργάνωσης κατά προσφερόμενη υπηρεσία και την αντικατάστασή της με την οργάνωση κατά κατηγορία πελατών, δηλαδή κατά τμήματα της αγοράς (Δ/ση Μεγάλων Επιχειρήσεων-Corporate Banking, Δ/ση Μεγάλων πελατών-ιδιωτών, Δ/ση Εξυπηρέτησης Ιδιωτικής Πελατείας, Δ/ση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Δ/ση Σχέσεων με ξένες τράπεζες κ.λ.π.). Κάθε μια από τις παραπάνω Δ/σεις χωρίζεται σε τμήματα ανάλογα με την τμηματοποίηση την αγοράς που έχει κάνει η τράπεζα για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών της. Με την τμηματοποίηση μίας ετερογενούς αγοράς σε επιμέρους τμήματα επιτυγχάνεται η εξειδικευμένη εφαρμογή των εργαλείων του Μάρκετινγκ σε κάθε τμήμα της αγοράς.

Δηλαδή, εξειδικευμένα κατά αγορά-στόχο: τιμολογιακή πολιτική και πολιτική όρων και εκπτώσεων, εκπαίδευση προσωπικού για τις ειδικές χρηματοδοτικές ανάγκες κάθε τμήματος της αγοράς, ανάπτυξη και προσφορά ειδικών πακέτων υπηρεσιών που λύνουν τα πιο συνηθισμένα ειδικά προβλήματα κάθε τμήματος της αγοράς, ειδικά διαφημιστικά φυλλάδια, ειδική διαφημιστική εκστρατεία από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κ.λπ. Έτσι η τράπεζα προσφέρει πακέτα λύσεων που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες κάθε κατηγορίας πελατών.

Κριτήρια για την τμηματοποίηση της αγοράς είναι η γεωγραφική περιφέρεια, ο κλάδος, καθώς και κοινωνικά, οικονομικά και δημογραφικά κριτήρια (ηλικία, φύλο, επάγγελμα, εισόδημα, μέγεθος νοικοκυριού κ.λπ.). Βάσει αυτών των κριτηρίων διαρθρώνονται οργανωτικά και οι διάφορες αρμόδιες Δ/σεις.

Η οργάνωση της τράπεζας σύμφωνα με τις αγορές-στόχους αποσκοπεί στη δημιουργία εξειδικευμένων τραπεζών προσαρμοσμένων στις ανάγκες της πελατείας, μέσα στα πλαίσια του ίδιου τραπεζικού ιδρύματος. Η οργανωτική αυτονομία των Δ/σεων των προσανατολισμένων στις αγορές-στόχους φθάνει μέχρι του σημείου να αποτελούν αυτές ιδιαίτερα κέντρα-κέρδους. Τα κέντρα κέρδους δεν είναι νομικά αυτόνομες οικονομικές μονάδες, συμπεριφέρονται όμως σαν τέτοιες.

Με το σύστημα των κέντρων κέρδους, η οργάνωση της τράπεζας αποκεντρώνεται, η Διοίκηση απαλλάσσεται από μεγάλο φόρτο εργασίας και από τη λήψη αποφάσεων σε δευτερεύοντα ζητήματα, οι ενέργειες της τράπεζας συγκεντρώνονται στις αγορές-στόχους και τα στελέχη των Δ/σεων αποκτούν μεγαλύτερο συναίσθημα ευθύνης, έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και να αποκτήσουν νοοτροπία επιχειρηματία, δηλαδή να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα κόστους-ωφέλειας.

Αυτού του είδους η οργάνωση εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από τη City Bank της Νέας Υόρκης το 1969. Στις αρχές της δεκαετίας του 90 άρχισαν να δημιουργούνται οι πρώτες Διευθύνσεις Private Banking για την εξυπηρέτηση των μεγάλων πελατών-ιδιωτών και το 1994 πρώτη η Εμπορική Τράπεζα αποφάσισε τη μεγάλη τομή για τα ελληνικά τραπεζικά δεδομένα και δημιούργησε εξειδικευμένες τραπεζικές μονάδες μέσα στην τράπεζα. Στην τράπεζα αυτή λειτουργούν με οργανωτική αυτονομία και διοικητική ολοκλήρωση οι εξής τραπεζικές μονάδες:

- (α) Τράπεζα Διεθνών Δραστηριοτήτων
- (β) Τράπεζα Μεγάλων Επιχειρήσεων και Οργανισμών
- (γ) Τράπεζα Ιδιωτών
- (δ) Τράπεζα Επιχειρήσεων
- (ε) Τράπεζα Επενδυτικών Εργασιών
- (ς) Τράπεζα Ναυτιλίας
- (ζ) Τράπεζα Διαχείρισης Περιουσιών

Η αναδιάρθρωση αυτή συμπληρώθηκε από την παράλληλη αναβάθμιση της διαχειριστική αρμοδιότητας για κάθε Περιφερειακή Διεύθυνση με μεγαλύτερα διαχειριστικά όρια και διοικητική αποκέντρωση, ώστε να υπάρχει αμεσότερη επαφή με την αγορά και το δίκτυο των καταστημάτων.

Όλες οι παραπάνω μονάδες παραγωγής έχουν την ευθύνη της διαχείρισης και των υπολοίπων προϊόντων των εταιριών του Ομίλου της Εμπορικής Τράπεζας, όπως είναι τα ασφαλιστικά και τα επενδυτικά.

Η παραγωγική και περιφερειακή δομή της τράπεζας υποβοηθείται στο έργο της από τις κεντρικές επιτελικές και υποστηρικτικές Διευθύνσεις. (Εκσυγχρονισμού και Οργάνωσης, Παραγωγής, Λειτουργιών Αυτοματισμού, Οικονομικών Μελετών, Στρατηγικού Σχεδιασμού Μάρκετινγκ, Εκπαίδευσης, Ανθρώπινου Δυναμικού, Λογιστικού, Οικονομικών, Πιστωτικής Πολιτικής, Επιθεώρησης, Τεχνικών και Νομικών Συμβούλων).

Εκτός από τις αναδιοργανώσεις με κριτήρια αγοράς-Μάρκετινγκ, που έχουν σαν στόχο την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του πελάτη, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 80 άρχισαν να δημιουργούνται στις τράπεζες οργανωτικές μονάδες (Υπηρεσίες, Υποδιευθύνσεις ή Διευθύνσεις) Μάρκετινγκ. Τις εξελίξεις αυτές επιτάχυνε και η σταδιακή απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Μέχρι τα μέσα του 1994 οι μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες είχαν δημιουργήσει οργανωτικές μονάδες Μάρκετινγκ.

Σύμφωνα με τον Ph.Kotler στον τραπεζικό χώρο, το Μάρκετινγκ στην προσπάθειά του να δώσει συγκριτικά πλεονεκτήματα που να διαφοροποιούν τη μία τράπεζα από την άλλη, πέρασε τα εξής στάδια κατά τη διάρκεια των οποίων το Μάρκετινγκ ταυτίστηκε με:

Στο στάδιο 1:

- Διαφήμιση.
- Προώθηση των Πωλήσεων.
- Δημοσιότητα.

Στο στάδιο 2:

- Φιλική Ατμόσφαιρα.
- Ευγενική Συμπεριφορά.

Στο στάδιο 3:

- Προσφορά καινοτομικών υπηρεσιών.

Στο στάδιο 4:

- Τοποθέτηση (επιλογή της επιθυμητής εικόνας) της τράπεζας και των προσφερομένων υπηρεσιών της στην αντίληψη του πελάτη (Positioning).

Στο στάδιο 5:

- Στρατηγικό Μάρκετινγκ.
- Ολοκληρωμένη Διοίκηση Μάρκετινγκ (Ερευνα, Ανάλυση της Αγοράς, Στρατηγική, Προγραμματισμός, Οργάνωση, Συντονισμός των ενεργειών Μάρκετινγκ, Έλεγχος).

Εννοείται, φυσικά, ότι στο στάδιο 5 βρίσκονται οι μεγάλες πολυεθνικές τράπεζες. Οι περισσότερες ελληνικές έχουν μείνει οργανωτικά στο στάδιο 1, ενώ από απόψεως ενεργειών Μάρκετινγκ έχουν φτάσει στο στάδιο 3.

Κάποιες ελληνικές τράπεζες έχουν αρχίσει τις προσπάθειες σύνδεσης του Μάρκετινγκ με το στρατηγικό σχεδιασμό, ενώ άλλες άρχισαν να αποκεντρώνουν τις ενέργειες Μάρκετινγκ σε περιφερειακό επίπεδο. Βέβαια, στις τράπεζες που η οργανωτική μονάδα του Μάρκετινγκ ασχολείται με θέματα στρατηγικού σχεδιασμού, αυτό γίνεται χωρίς να έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις αυτή συναποφασίζει μαζί με άλλες Διευθύνσεις και έχει την ευθύνη του συντονισμού των αποφασισθεισών στρατηγικών επιλογών.

Πολύ σύντομα θα συνειδητοποιήσουν οι Διοικήσεις και των υπολοίπων τραπεζών που δεν έχουν θεσμοθετήσει το Μάρκετινγκ, ότι αυτό πρέπει να αποκτήσει μια οργανωτική υπόσταση με διευρυμένες αρμοδιότητες, ενώ όσες βρίσκονται σε πρώιμα στάδια εξέλιξης θα προχωρήσουν πολύ γρήγορα στο πέμπτο στάδιο, ώστε να συντονίζονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι ενέργειες Μάρκετινγκ που αναλαμβάνονται από τις διάφορες Διευθύνσεις της τράπεζας και να περιλαμβάνονται σε γενικότερα προγράμματα Μάρκετινγκ που αποσκοπούν στην επίτευξη των στρατηγικών και τακτικών στόχων της τράπεζας. Μία επιτελική Διεύθυνση Μάρκετινγκ, με διευρυμένες αρμοδιότητες θα πρέπει να έχει την αποκλειστική ευθύνη για:

- τις έρευνες αγοράς
- τη διαφήμιση
- τις δημόσιες σχέσεις
- τον περιβάλλοντα χώρο και τα υλικά στοιχεία της προσφοράς των υπηρεσιών, στα οποία εφαρμόζεται η εταιρική ταυτότητα.

Επίσης, θα πρέπει να συναποφασίζει μαζί με άλλες Διευθύνσεις (Οικονομικών Μελετών, Διαθεσίμων, Καταστημάτων και Εργασιών, Μηχανοργάνωσης, καθώς και με τις εξειδικευμένες μονάδες που θα λειτουργούν με οργανωτικά σχήματα τύπου μήτρας), στα πλαίσια της λειτουργίας διαρκών επιτροπών:

- τους στρατηγικούς στόχους της τράπεζας
- την τιμολογιακή πολιτική κατά αγορά-στόχο
- το δίκτυο διανομής των υπηρεσιών
- την εισαγωγή στην αγορά νέων προϊόντων και τις διαφοροποιήσεις ή τις αποσύρσεις των υπαρχόντων
- τις διαδικασίες που έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα της εξυπηρέτησης
- τους εργαζόμενους, οι οποίοι θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν στα θέματα της αποτελεσματικότητας της επικοινωνίας τους με τον πελάτη
- τις έρευνες εσωτερικού Μάρκετινγκ
-

Φυσικά, το Μάρκετινγκ θα πρέπει να λειτουργεί κα αποκεντρωμένα σε Υπομονάδες Μάρκετινγκ των περιφερειακών Διευθύνσεων και με συνδέσμους Μάρκετινγκ Καταστημάτων, που έχουν την ευθύνη της εκπόνησης εξειδικευμένων μελετών και της υλοποίησης των συναποφασισθέντων με συστήματα Management των προγραμμάτων Μάρκετινγκ της περιφέρειας ή του Καταστήματός τους. Βέβαια το σύγχρονο Τραπεζικό Μάρκετινγκ δεν θα πρέπει να θεωρηθεί σαν αποκλειστική αρμοδιότητα κάποιων οργανωτικών μονάδων, αλλά σαν μια αντίληψη, μια μέθοδος θεώρησης της εργασίας κα ένας τρόπος λειτουργίας και δράσης κάθε Διεύθυνσης που πρέπει να έχει στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων της, τόσο τον εσωτερικό, όσο και τον εξωτερικό πελάτη. Η αντίληψη αυτή ξεκινάει σαν μια φιλοσοφία Διοίκησης, που πρέπει να διακατέχει την ανώτατη ηγεσία κάθε τράπεζας και φθάνει μέσω της εκπαίδευσης σαν μια νοοτροπία που πρέπει να αποκτήσει κάθε τραπεζοϋπάλληλος που αντιμετωπίζει με επαγγελματισμό κα ενδιαφέρον την εργασία του.

(πηγή: Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing)

Γ) Προϋποθέσεις Αποτελεσμάτων Πωλήσεων Τραπεζικών Εργασιών

Ο τραπεζοϋπάλληλος που ασχολείται με αυτές θα πρέπει να:

(α) Έχει αντίστοιχες με τη θέση εργασίας προδιαγραφές, δηλαδή:

- ευρύτερη οικονομική παιδεία και διάθεση για συνεχή ενημέρωση γύρω από τις τρέχουσες ελληνικές και διεθνείς οικονομικές εξελίξεις,
- ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης, μελέτης και έρευνας,
- υπομονή και επιμονή,
- ευγένεια και αξιοπρεπή εμφάνιση,
- ικανότητα ανεξάρτητης εργασίας και ανάπτυξης πρωτοβουλιών,
- ευχέρεια επικοινωνίας και λόγου,
- διαπραγματευτική ικανότητα και ικανότητα πειθούς,
- υψηλό αίσθημα ευθύνης,
- αισιοδοξία, δυναμισμό και αυτοπεποίθηση.

(β) Έχει πλήρη γνώση των προϊόντων του, δηλαδή των τραπεζικών υπηρεσιών που διαπραγματεύεται με τον πελάτη, καθώς και των τεχνικών των πωλήσεων.

(γ) Έχει βαθιά γνώση των ιδιομορφιών, των προβλημάτων και των αναγκών του τμήματος αγοράς στο οποίο ανήκει κάθε πελάτης.

(δ) Είναι πλήρως ενήμερος για τους όρους, τις προμήθειες και τις τιμές του ανταγωνισμού, καθώς και για την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει.

(ε) Είναι ενήμερος της ακολουθούμενης από την τράπεζα πολιτικής για κάθε προσφερόμενη τραπεζική υπηρεσία και προγραμματίζει τις ενέργειές του με βάση τους στόχους των πωλήσεων.

(ς) Συγκρίνει αντικειμενικά τις προσφερόμενες από τον ανταγωνισμό υπηρεσίες με της τράπεζάς του και τονίζει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

(ζ) Φροντίζει να τηρούνται πάντα οι υποσχέσεις του, γι' αυτό οι προσδοκίες που δημιουργεί στον πελάτη ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

(η) Επιδιώκει την ενεργό συμμετοχή του πελάτη στη συζήτηση και θεωρεί τις σκέψεις και τα αισθήματά του αναπόσπαστα στοιχεία της.

(θ) Κρατά τακτική επαφή με όλους τους πελάτες του.

(ι) Αντιμετωπίζει τις αντιρρήσεις του πελάτη σαν διαφορετικές απόψεις ενδιαφέρουσες και σεβαστές που αποκαλύπτουν το πραγματικό πρόβλημα του πελάτη κι έτσι του δίνουν τη δυνατότητα να το λύσει.

(ια) Δείχνει κατανόηση για τα παράπονα και φροντίζει άμεσα για την άρση των αιτιών που τα προκάλεσαν, συμφωνώντας κάποια νέα διαδικασία.

(ιβ) Κάνει αυτοκριτική για να ανακαλύψει τους λόγους των επιτυχιών και των αποτυχιών του.

(ιγ) Ενεργεί με βάση την οικονομική αρχή της ελαχιστοποίησης του κόστους και της μεγιστοποίησης του κέρδους, σαν να ήταν η τράπεζα δική του.

Προϋπόθεση γι' αυτού του είδους την ταύτιση είναι η υποκίνηση του υπαλλήλου. Ένας υπάλληλος που έχει ταυτιστεί με τη δουλειά του αναρωτιέται και ερευνά συνεχώς:

- Πώς μπορώ να οργανώσω καλύτερα την καθημερινή μου εργασία;
- Πώς μπορώ να κάνω τη συμπεριφορά μου προς τον πελάτη ακόμα πιο φιλική;
- Πώς μπορώ να ικανοποιήσω καλύτερα τις ανάγκες του πελάτη;
- Ποιες απαιτήσεις του πελάτη απαιτούν καλύτερη προετοιμασία από μέρους μου ή από την υπηρεσία;

- Ποιες γνώσεις μου λείπουν, που αν τις αποκτούσα θα μπορούσα να προσφέρω καλύτερη εξυπηρέτηση στους πελάτες μου;
- Πώς μπορώ να φτάσω τους στόχους της Διοίκησης με το μικρότερο δυνατό κόστος;
- Πώς μπορώ να επεκτείνω τον κύκλο των πελατών μου και να πουλάω περισσότερες υπηρεσίες κατά πελάτη;

Φυσικά, τα παραπάνω ερωτήματα πρέπει να απασχολούν κυρίως κάποιον τραπεζοϋπάλληλο που ασχολείται με τις ολοκληρωμένες πωλήσεις.

Είναι όμως βασικά και για τον οποιοδήποτε έρχεται σε επαφή με την πελατεία, έστω και για μεμονωμένες συναλλαγές.

(πηγή: Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing)

Δ) Στόχοι του MARKETING στον τομέα Προσφοράς Υπηρεσιών

Οι στόχοι είναι:

(α) Να διευρύνει την πελατεία καλύπτοντας ανάγκες ευρύτερων κατηγοριών του πληθυσμού.

(1) Πολλές ανάγκες μεγάλης μερίδας του πληθυσμού δεν καλύπτονται από τις προσφερόμενες υπηρεσίες, ενώ παράλληλα μικρό ποσοστό των εργαζομένων έχει κάποιας μορφής κατάθεση σε τράπεζα.

(2) Προσελκύοντας πελάτες από τον ανταγωνισμό

(β) Να αυξήσει τις πωλήσεις κατά πελάτη.

(γ) Να αναπτύξει υπηρεσίες προσφέροντας χαμηλότερο κόστος για τον πελάτη.

Αυτό επιτυγχάνεται:

(1) Με την ορθολογικότερη αναδιοργάνωση της δομής και των διαδικασιών και

(2) Με την ανάπτυξη της αυτοματοποίησης, που επιτρέπουν μείωση του κόστους.

Η μείωση του κόστους όμως, με την αύξηση της αυτοματοποίησης δεν πρέπει να αγνοεί ποτέ την ανάγκη του πελάτη για προσωπική επαφή, επικοινωνία και εξυπηρέτηση.

A) Η ανάπτυξη υπηρεσιών

Επιτυγχάνεται στις τράπεζες με τους εξής τρόπους:

(α) Προσθέτοντας νέες υπηρεσίες στη γκάμα αυτών που υπάρχουν.

(β) Τροποποιώντας τις υπάρχουσες (στην ποιότητα, στο στυλ ή στα χαρακτηριστικά τους) ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των πελατών.

(γ) « Επανασκευάζοντας » τις υπάρχουσες υπηρεσίες σε διαφορετικά « πακέτα », ανάλογα με τις αγορές-στόχους που έχουν προσδιορισθεί από την κατάτμηση της αγοράς. Οι υπάρχουσες υπηρεσίες συνδυάζονται μεταξύ τους κατά τρόπο που να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των αγορών-στόχων.

Η πολιτική που καθορίζει το είδος και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών μπορεί να είναι μια παθητική παρακολούθηση του ανταγωνισμού, που σημαίνει ότι οι αλλαγές επέρχονται όταν υπάρχουν πια αποδείξεις για απώλεια της ανταγωνιστικότητας, είτε αποτέλεσμα μίας επιθετικής στρατηγικής πρωτοπόρου στην αγορά. Μια τέτοια πολιτική για εισαγωγή στην αγορά νέων υπηρεσιών, όπως και για την κατάργηση παλαιών αποφασίζεται φυσικά μόνο μετά από λεπτομερείς έρευνες της αγοράς και μελέτες.

B) Οι πηγές των ιδεών για νέες τραπεζικές υπηρεσίες

(α) Είτε εξωτερικές

- Οι διεθνείς εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα.
- Ο ανταγωνισμός.
- Οι ανάγκες των πελατών.
- Η νεότερη επιστημονική έρευνα και η εξέλιξη της τεχνολογίας.
- Η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου.

(β) Είτε εσωτερικές

- Έμπειρα διευθυντικά στελέχη.
- Η Διεύθυνση Μάρκετινγκ.
- Οι υπάλληλοι της τράπεζας.

Για την ενεργοποίηση της τελευταίας εσωτερικής πηγής πρέπει να οργανωθεί σύστημα υποβολής προτάσεων από τους υπαλλήλους, που θα συνδυάζεται με τα ανάλογα ηθικά και υλικά κίνητρα για τις καλύτερες προτάσεις.

Ειδικά οι υπάλληλοι, οι οποίοι έχουν καθημερινή και συνεχή επαφή με τους πελάτες, ακόμη και όταν δεν έχουν ιδέες για νέα προϊόντα, που θα εξυπηρετούσαν καλύτερα τις ανάγκες κάθε κατηγορίας πελατών, σίγουρα έχουν προτάσεις για βελτίωση των διαδικασιών εξυπηρέτησης του πελάτη.

Η γέννηση των ιδεών για νέα προϊόντα και οι προτάσεις για βελτιώσεις διαδικασιών μπορεί να διευκολυνθεί με τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών, ή μπορεί να είναι αποτέλεσμα της εργασίας κύκλων ποιότητας, που θα λειτουργούν σε εθελοντική βάση μέσα στην τράπεζα.

Γ) Η ανάπτυξη νέων υπηρεσιών

Ακολουθεί συνοπτικά την εξής διαδικασία:

(α) Γέννηση ιδεών (από τις εσωτερικές και εξωτερικές πηγές που προαναφέρθηκαν).

(β) Εξέταση συμβατότητας ιδεών με:

- το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο,
- τους στρατηγικούς στόχους και τη γενικότερη πολιτική της τράπεζας.

(γ) Εκτίμηση και επιλογή ιδεών βάσει των υπάρχουσών δυνατοτήτων της τράπεζας από απόψεως:

- οικονομικών πόρων,
- ποσότητας και ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού,
- τεχνολογικής υποδομής,
- τεχνογνωσίας,
- οργάνωσης δομών, διαδικασιών και μεθόδων.

(δ) Επιχειρησιακή ανάλυση:

- Επίδραση της ανάπτυξης του νέου προϊόντος στις πωλήσεις ορισμένων παλαιών (θα υπάρξουν κανιβαλικές τάσεις; Ποιο θα είναι το συνολικό αποτέλεσμα;),
- Εκτιμώντας κόστος προϊόντος,
- Επιλογή αγορών-στόχων,
- Προβλέψεις πωλήσεων,
- Εκτιμήσεις κερδών και αποδοτικότητας επένδυσης, καθώς και του νεκρού σημείου,
- Ανάπτυξη στρατηγικής και επιλογή του κατάλληλου Μίγματος Μάρκετινγκ για κάθε αγορά-στόχο.

Πριν από τη μετάβαση στην επόμενη φάση θα πρέπει να έχουν απαντηθεί οριστικά τα ερωτήματα:

- Πού και σε ποιους; Θα πρέπει να οριστικοποιηθούν τα τμήματα της αγοράς, που θα αποτελέσουν τις αγορές-στόχους, πχ τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των πελατών, που χρησιμοποιούν τις κάρτες αυτόματων συναλλαγών και τα καταστήματα στα οποία θα πρέπει να τοποθετηθούν τα πρώτα 50 Α.Τ.Μ. 's.
- Πότε και πώς; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα δεν αφορά μόνο το χρόνο της εισαγωγής του νέου προϊόντος στην αγορά, αλλά επίσης κα όλες τις διαδικασίες, τους μηχανισμούς ελέγχου, τις εγκυκλίους, την εκπαίδευση προσωπικού, και τη μηχανογραφική παρακολούθηση. Επίσης αποφασίζεται κα το είδος και η χρονική κατανομή του προϋπολογισμού προβολής και επικοινωνίας που είναι απαραίτητος για την υποστήριξή του. Είναι

αυτονόητο ότι πρέπει να έχουν συγχρονισθεί και όλα τα άλλα στοιχεία του Μίγματος Μάρκετινγκ.

(ε) Ανάπτυξη της νέας υπηρεσίας:

Στο στάδιο αυτό λαμβάνονται αποφάσεις για τις τεχνικές προδιαγραφές με βάση τις υπάρχουσες έρευνες αγοράς και δοκιμάζονται κάποιες πρωτότυπες υπηρεσίες-πilotοί με το προσωπικό της τράπεζας, ώστε να εντοπισθούν τυχόν αδυναμίες.

(στ) Δοκιμαστική εμπειρία (Τεστ Μάρκετινγκ):

Στη φάση αυτή το προϊόν παράγεται σε περιορισμένη κλίμακα για να καλύψει τις ανάγκες μιας ορισμένης αντιπροσωπευτικής γεωγραφικής περιοχής. Στις υπηρεσίες δεν συναντάται πάντα αυτή η φάση. Η φάση αυτή θεωρείται από ορισμένες εταιρίες-κυρίως παραγωγής προϊόντων-ως απαραίτητη για τη μελέτη του τρόπου αντίδρασης και της έκτασης της ανταπόκρισης των πελατών των αγορών-στόχων και ως εκ τούτου για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου. Πολλές φορές όμως αποφεύγεται, ιδίως όταν το χρονικό διάστημα που απαιτούν οι προηγούμενες φάσεις δεν είναι πολύ μεγάλο και οι ανταγωνιστές μπορεί να αντιδράσουν γρήγορα και να αντιγράψουν το νέο προϊόν.

Αποτελεί μια περιορισμένη εισαγωγή του προϊόντος σε περιοχές αντιπροσωπευτικές του συνόλου της αγοράς, όπου η εταιρία δρα με όλα τα στοιχεία του Μίγματος Μάρκετινγκ, ορισμένα από τα ποία πιθανόν να διαφοροποιηθούν για να παρατηρηθούν οι επιδράσεις τους επί των πωλήσεων.

(ζ) Εισαγωγή του προϊόντος στην αγορά:

Το προϊόν παράγεται όχι για το δείγμα της αγοράς, αλλά για το τμήμα της αγοράς, που αποτελεί την αγορά-στόχο. Από αυτή τη φάση και μετά ακολουθούν τα διάφορα στάδια στον κύκλο ζωής του προϊόντος. Τα στάδια αυτά είναι: της κυοφορίας του (έρευνας), της εισαγωγής του προϊόντος στην αγορά, της ανάπτυξης της ωριμότητας και της παρακμής. Η ανάλυση των σταδίων αυτών γίνεται στο κεφάλαιο της στρατηγικής.

(πηγή: Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing)

E) Νέες μορφές Πωλήσεων MARKETING

1. Μορφές πωλήσεων τραπεζικών λογαριασμών με bonus

Στα πλαίσια του έντονου ανταγωνισμού έκαναν την εμφάνισή τους στη χώρα μας μορφές πωλήσεων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών που στο παρελθόν αφορούσαν άλλα καταναλωτικά αγαθά, (καλλυντικά, μερίδια διακοπών-timesharing), όπου οι πωλητές είναι οι ίδιοι οι πελάτες της τράπεζας. Η μορφή αυτή πώλησης δίνει στους πελάτες που συστήνουν νέους πελάτες στην τράπεζα ειδικά δώρα, συμμετοχή σε κληρώσεις, ταξίδια αναψυχής και άλλα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι μια πρόσφατη καμπάνια της Credit Lyonnais στην Αθήνα.

2. Πωλήσεις σε χώρους συγκέντρωσης των καταναλωτών

Περίπτερα σε supermarkets, πολυκαταστήματα, χώρους εκθέσεων, συνεδριακά κέντρα όπου παράλληλα με την προβολή των προϊόντων του retail banking της κάθε τράπεζας γίνεται και πώλησή τους όπως εγγραφή για πιστωτικές κάρτες, άνοιγμα λογαριασμών και ταυτόχρονη χορήγηση μπλοκ επιταγών και άλλα. Όλες σχεδόν οι Ελληνικές τράπεζες δοκιμάζουν τέτοιες μορφές προώθησης των προϊόντων τους.

3. Ειδικά προγράμματα προώθησης των προϊόντων των τραπεζών στο σπίτι του πελάτη του τύπου ‘πόρτα-πόρτα’

Η ενημέρωση των υποψηφίων πελατών γίνεται είτε από επιλεγμένους και ειδικά εκπαιδευμένους υπαλλήλους της τράπεζας, είτε από εξωτερικούς συνεργάτες.

4. Κίνητρα πωλήσεων σε πιστωτικές κάρτες

Ειδικής μορφής κίνητρα πωλήσεων εφαρμόζουν όλες σχεδόν οι τράπεζες και οι φορείς τους που δραστηριοποιούνται στον τομέα των πιστωτικών καρτών. Τα κίνητρα αφορούν δώρα για τα νέα μέλη, συμμετοχή σε κληρώσεις δώρων ανάλογα με τον τζίρο της κάρτας και άλλα.

(πηγή: Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΙΔΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

α) Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (Leasing)

Είναι όρος αμερικάνικης προελεύσεως, που σημαίνει την εκμίσθωση μηχανολογικού παραγωγικού εξοπλισμού στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν έχουν τα οικονομικά μέσα να αγοράσουν μηχανολογικό εξοπλισμό και προβαίνουν στη μίσθωσή του έναντι καταβολής ενοικίου. Με το σύστημα αυτό οι επιχειρήσεις μπορούν να αποκτήσουν, να ανανεώσουν και να εκσυγχρονίσουν τον υπάρχοντα παραγωγικό τους εξοπλισμό, χωρίς να διαθέσουν δικά τους κεφάλαια ή να συνάψουν δάνεια. Είναι μορφή χρηματοδοτήσεως, η οποία επιτρέπει σ' εκείνον που δανείζεται τον παραγωγικό εξοπλισμό να τον χρησιμοποιεί, χωρίς να διαθέτει κεφάλαια, απλώς καταβάλλοντας ενοίκιο για την χρησιμοποίησή του. Το Leasing παρουσιάζει τα εξής πλεονεκτήματα:

- Εξοικονομεί κεφάλαια τα οποία είναι ενδεχόμενο να μη διαθέτει η επιχείρηση για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, που συνήθως κοστίζει πολύ ακριβά.
- Αυξάνει την αποδοτικότητα της επιχείρησης, γιατί μειώνει την παγιοποίηση των κεφαλαίων και αυξάνει την ρευστότητά τους.
- Καλύπτει την επιχείρηση από την αύξηση της τιμής των ενοικιαζόμενων μηχανημάτων που προκαλεί ο πληθωρισμός.
- Ενισχύει την ανταγωνιστική ικανότητα της επιχείρησης.
- Αποφεύγει η επιχείρηση τον κίνδυνο από την οικονομική απαξίωση των μηχανημάτων, που αχρηστεύονται από την τεχνολογική πρόοδο.

Ο θεσμός όμως αυτός παρουσιάζει και μειονεκτήματα, όπως είναι το υψηλότερο κόστος με το οποίο βαρύνεται η επιχείρηση, συγκρινόμενο με το κόστος ενός μακροπρόθεσμου δανείου, που ο τόκος του είναι μικρότερος έναντι του καταβαλλομένου ενοικίου. Είναι όμως γνωστό, ότι η σύναψη μακροπρόθεσμου δανείου υπό πληθωριστικές συνθήκες αποβαίνει δυσχερής, γι' αυτό πολλές επιχειρήσεις καταφεύγουν στο σύστημα του Leasing.

Οι τρόποι ενοικίασης του παραγωγικού εξοπλισμού είναι δύο: ο ένας είναι όταν η ενοικίαση γίνεται απ' ευθείας από τον κατασκευαστή του μηχανολογικού εξοπλισμού προς τον ενδιαφερόμενο. Ο άλλος τρόπος είναι η δημιουργία νέου φορέα, δηλαδή η ίδρυση επιχείρησης για την εκμίσθωση παραγωγικού μηχανολογικού εξοπλισμού και η οποία παρεμβαίνει μεταξύ παραγωγού και ενοικιαστή σαν μεσάζουσα, αμειβόμενη με προμήθεια ή με άλλο τρόπο. Εδώ παίζουν ρόλο και οι τράπεζες επενδύσεων, οι οποίες χρηματοδοτούν την δημιουργία των φορέων αυτών και που είναι συνήθως θυγατρικές εταιρίες.

Εκτός από το ρόλο τούτο των τραπεζών επενδύσεως και πολλές τράπεζες καταφεύγουν στο σύστημα του Λήζινγκ για την απόκτηση ηλεκτρονικών υπολογιστών και αυτομάτων μηχανημάτων, για την εξυπηρέτησή τους με πληρωμή ανάλογου ενοικίου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η αξία του ενοικιαζομένου εξοπλισμού δεν εμφανίζεται στα λογιστικά βιβλία της δανειζόμενης επιχειρήσεως σαν ενεργητικό στοιχείο, γιατί ο εξοπλισμός αυτός ανήκει στην κυριότητα της δανείστριας επιχείρησης. Η δανειζόμενη επιχείρηση οφείλει να μεταφέρει στα οικονομικά της αποτελέσματα σαν έξοδα τα ενοίκια που καταβάλλει στη δανείστρια επιχείρηση.

Στην Ελλάδα ο θεσμός του Leasing ρυθμίζεται από τους Ν. 1959/1991 και 1665/1986 βάσει των οποίων αντικείμενα της χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι όλα τα κινητά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για επιχειρηματικούς και επαγγελματικούς σκοπούς. Βάσει επίσης του Ν. 2190/1920 περί Α.Ε. μπορούν να ιδρυθούν εταιρίες χρηματοδοτικών μισθώσεων από Α.Ε. όπως έχει ρυθμιστεί η διαδικασία και στην Ε.Ε.. Οι περισσότερες μεγάλες Ελληνικές τράπεζες έχουν ιδρύσει εταιρίες Leasing, μετά την χορήγηση από την Τράπεζα Ελλάδος της απαιτούμενης άδειας, η οποία μπορεί να χορηγηθεί και σε ξένες τράπεζες εγκατεστημένες στη χώρα μας. Ήδη λειτουργούν στην Ελληνική αγορά η ALFA LEASING, CITY LEASING, EUROLEASE, η LEASING-ΕΘΝΙΚΗ, η Α.Τ.Ε. LEASING κ.α..

Από τη μέχρι τώρα πείρα έχει διαπιστωθεί ότι το θεσμό αυτό χρησιμοποίησαν κυρίως οι μεγάλες εταιρίες. Όμως βαθμιαία αναπτύσσεται και διευρύνεται. Οι δυνατότητές του επεκτάθηκαν στο Leasing αυτοκινήτων και από το 1999 άρχισε να επεκτείνεται και σε ορισμένες μορφές ακινήτων.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

β) Εταιρίες επενδύσεων και χαρτοφυλακίου

Οι Εταιρίες Επενδύσεων

Οι θεσμοί αυτοί στην Ελλάδα είναι νέοι. Αποβλέπουν στην καλλιέργεια και τη διάδοση της μετοχικής ιδέας και των επενδύσεων και μεσ' απ' αυτούς στην ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς, με αξιολογία ως τώρα τουλάχιστον συμβολή. Διακρίνουμε δύο μορφές εταιριών επενδύσεων:

- αα) τις Εταιρίες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και
- ββ) τις Εταιρίες (Επενδύσεων) Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Οι Εταιρίες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου

Εταιρίες επενδύσεων είναι ανώνυμες εταιρίες και έχουν ως αντικείμενο τη διαχείριση χαρτοφυλακίου χρεογράφων με σκοπό τη δημιουργία εισοδήματος.

α) Το μετοχικό τους κεφάλαιο αποτελείται από εισφορές μετρητών και εισηγμένων στο Χρηματιστήριο μετοχών και ομολογιών κρατικών και ιδιωτικών.

β) Τα διαθέσιμα κεφάλαιά τους τοποθετούνται αποκλειστικά σε:

1. Μετοχές και ομολογίες εισαγμένες στο Χρηματιστήριο και μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

2. Σε μη εισαγμένες στο Χρηματιστήριο μετοχές μέχρι το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου τους μετά από άδεια της επιτροπής κεφαλαιαγοράς.
3. Σε μετρητά και Τραπεζικές καταθέσεις.
4. Σε μετοχές και ομολογίες εισαγμένες σε ξένα Χρηματιστήρια μέχρι το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας στην οποία ανήκουν οι τίτλοι αυτοί.
5. Σε κρατικά χρεόγραφα μέχρι το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου τους.

γ) Υποχρεούνται να δημοσιεύουν κάθε τρίμηνο πίνακα όλων των επενδύσεων που έκαναν με λεπτομερή στοιχεία κόστους και αγοραίας αξίας κάθε επένδυσης χωριστά.

δ) Υποχρεούνται να διανέμουν στους μετόχους όλα τα καθαρά κέρδη, εκτός ποσού για τον σχηματισμό ειδικού αποθεματικού για την αντιμετώπιση τυχόν ζημιών από πώληση τίτλων σε τιμή μικρότερη από την τιμή αγοράς τους, αλλά όταν το ειδικό αυτό αποθεματικό φτάσει στο 30% του μετοχικού τους κεφαλαίου σταματάει η υποχρέωση αυτή.

ε) Οι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού που έχουν αγοράσει ονομαστικές μετοχές των πιο πάνω εταιριών με εισαγωγή συναλλάγματος δικαιούνται να εξάγουν και τα μερίσματα και κέρδη και το προϊόν της πώλησης των μετοχών τους.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

γ) Αμοιβαία Κεφάλαια

Αμοιβαίο Κεφάλαιο είναι σύνολο ενεργητικού από μετρητά, μετοχές, ομολογίες, τραπεζικά ομόλογα, μερίδια άλλων Αμοιβαίων Κεφαλαίων που ανήκουν εξ αδιαιρέτου σε περισσότερα πρόσωπα.

Οι κυριότερες ρυθμίσεις της ίδρυσης και λειτουργίας των Αμοιβαίων Κεφαλαίων είναι οι επόμενοι:

α) Η διαχείριση του ενεργητικού των Αμοιβαίων Κεφαλαίων γίνεται από ειδική Εταιρεία Διαχείρισεως με μορφή ανώνυμης εταιρείας.

β) Η ίδρυση του Αμοιβαίου Κεφαλαίου γίνεται με άδεια της Νομισματικής Επιτροπής μετά από εισήγηση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και αφού κατατεθεί γραπτή δήλωση.

γ) Τα περιουσιακά στοιχεία του Αμοιβαίου Κεφαλαίου κατατίθενται υποχρεωτικά από την Εταιρεία Διαχείρισεως σε μια Ελληνική Τράπεζα-θεματοφύλακα που κάνει και τον ταμία.

δ) Η συμμετοχή κάποιου στο Αμοιβαίο Κεφάλαιο αποδεικνύεται από το μερίδιο, δηλαδή έγγραφο που εκδίδεται από την Εταιρεία Διαχείρισεως και προσυπογράφεται από την τράπεζα-θεματοφύλακα που βεβαιώνει και την καταβολή της αξίας του.

ε) Το ενεργητικό του Αμοιβαίου Κεφαλαίου μπορεί να επενδύεται σε: 1) χρεόγραφα εισηγμένα στο Χρηματιστήριο Αθηνών, 2) χρεόγραφα εισηγμένα σε ξένα χρηματιστήρια, 3) σε μετοχές Ελληνικών επιχειρήσεων μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο μέχρι το 1/5 της καθαρής αξίας του ενεργητικού, 4) σε

μετρητά και τραπεζικές καταθέσεις, 5) σε κρατικά χρεόγραφα, τραπεζικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου μέχρι το 1/5 της καθαρής αξίας του Αμοιβαίου Κεφαλαίου.

στ) Δεν επιτρέπεται η επένδυση σε χρεόγραφα μιας εταιρείας πέραν του 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου της και πέραν του 1/5 της αξίας του Αμοιβαίου Κεφαλαίου σε χρεόγραφα και έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου.

ζ) Τις αγοραπωλησίες των τίτλων τις κάνει η τράπεζα- θεματοφύλακας με εντολή της Εταιρείας Διαχείρισεως.

Η αξία του μεριδίου προκύπτει από τον τύπο:

σύνολο καθαρού ενεργητικού ΑΚ
αριθμός μεριδίων που κυκλοφορούν

και υπολογίζεται από την Εταιρεία Διαχείρισεως κάθε ημέρα μετά το κλείσιμο του Χρηματιστηρίου.

Η Εταιρεία Διαχείρισεως υποχρεούται να δημοσιεύσει κάθε ημέρα στο τύπο στοιχεία για: την αξία του καθαρού ενεργητικού, τον αριθμό των μεριδίων που βρίσκονται σε κυκλοφορία, και την αξία του μεριδίου. Η Εταιρεία Διαχείρισεως υποχρεούται επίσης να δημοσιεύσει κάθε τρίμηνο αναλυτική κατάσταση περί του χαρτοφυλακίου του Αμοιβαίου Κεφαλαίου, των εσόδων και εξόδων αυτού κ.λ.π., με ενυπόγραφη βεβαίωση ορκωτού λογιστή. Αντίγραφα της κατάστασης αυτής υποβάλλονται στη Τράπεζα Ελλάδος και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Όπως προκύπτει από την πιο πάνω ανάλυση, οι ειδικές ρυθμίσεις κι απαλλαγές των Εταιρειών Επενδύσεων χαρτοφυλακίου και Αμοιβαίων Κεφαλαίων αποβλέπουν στο να δημιουργήσουν κίνητρα για επενδύσεις σε χρηματιστηριακούς τίτλους και την αναζωογόνηση του χρηματιστηρίου. Κάτω από τις συνθήκες όμως που δημιουργήθηκαν με τον πληθωρισμό, μέχρι το 1995 αποδυναμώθηκε η δύναμη των κινήτρων αυτών και γι' αυτό μόνον κατά τα τελευταία 5 χρόνια απέδωσαν ουσιαστικό αποτέλεσμα στην ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

δ) Παροχή Επιχειρηματικού Κεφαλαίου

Οι εταιρίες αυτές (ΕΠΕΚ) προορίζονται ειδικώς να χρηματοδοτούν, ή να συμμετέχουν σε κεφάλαιο επιχειρήσεων για επενδύσεις καινοτομιών υψηλού κινδύνου. Θα πρέπει να έχουν κεφάλαιο 1.400.000 € σε μετρητά, να είναι Α.Ε. και οι χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις να είναι Α.Ε. ή ΕΠΕ. Η συμμετοχή της ΕΠΕΚ σε οποιαδήποτε επιχείρηση δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του 20% των ιδίων κεφαλαίων της ΕΠΕΚ.

Οι ΕΠΕΚ λοιπόν προορίζονται να χρηματοδοτούν επενδύσεις υψηλού κινδύνου, όπως Βιοτεχνολογίας, Πληροφορικής, Μικροηλεκτρονικής κ.λ.π. ή να παρέχουν εγγυήσεις δανείων στις επιχειρήσεις αυτής της μορφής.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

ε) Ασφαλιστικές Εταιρίες

Άλλη παράλληλη εργασία στα πλαίσια των τραπεζικών δραστηριοτήτων είναι η δημιουργία ασφαλιστικών εταιριών παροχής ιδιωτικών ασφαλίσεων.

Οι ιδιωτικές ασφαλίσεις, που αφορούν ασφάλειες περιουσιακών στοιχείων ή ασφαλίσεις προσώπων, συνάπτονται βάσει διαφόρων συμβολαίων των ασφαλιστικών εταιριών ή βάσει προγραμμάτων τους, τα οποία καταρτίζονται έτσι ώστε να είναι κερδοφόρα και ελκυστικά στο κοινό διότι ο ανταγωνισμός των ασφαλιστικών εταιριών έχει γίνει πολύ μεγάλος.

Οι εταιρίες αυτές βάσει του νόμου είναι υποχρεωμένες να δημιουργούν αποθέματα για το ύψος των συναπτομένων ασφαλίσεων και να τοποθετούν στην Ελλάδα ή στις χώρες τις Ε.Ε. περιουσιακά στοιχεία για την εξασφάλιση των ασφαλισμένων τους, δηλαδή της πελατείας τους, ότι θα τους παράσχουν στην περίπτωση που θα επέλθει ο κίνδυνος τις συμφωνηθείσες ασφαλιστικές παροχές (ζωής, ατυχημάτων, κλοπής, πυρκαγιάς κ.λ.π.).

Μερικά συμβόλαια, όπως ζωής, μπορούν να συνάπτονται και με ρήτρα ECU (EYΡΩ) ή χρεογράφων, ή μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων. Οι λαμβάνοντες μέρος στην ασφαλιστική διαδικασία, σύμβουλοι, πράκτορες, μεσίτες ασφαλειών πρέπει να κατέχουν ένα ορισμένο ύψος προσόντων, όπως ορίζεται από τον νόμο. Θυγατρικές εταιρίες τραπεζών στη Χώρα μας είναι π.χ. ο ΑΣΤΗΡ της Ε.Τ.Ε., η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ της Α.Τ.Ε., ο ΦΟΙΝΙΞ, της Εμπορικής Τράπεζας. Υπάρχουν επίσης και άλλες που ανήκουν σε ξένες τράπεζες και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς: ALICO, NATIONALE NEDERLANDEN, κ.ά..

Χρηματιστηριακές Εταιρίες

Εκτός από τις ασφαλιστικές δραστηριότητες, οι τράπεζες μπορούν να ιδρύουν και θυγατρικές Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρίες (Α.Χ.Ε.), οι οποίες είναι τα τακτικά μέλη του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, (Χ.Α.Α.), με αποκλειστικό σκοπό την διενέργεια χρηματιστηριακών συναλλαγών.

Βασικές διατάξεις που αφορούν την ίδρυση, το κεφάλαιο, τις μετοχές, τους χρηματιστηριακούς εκπροσώπους, τους λεγόμενους αντικριστές και τον έλεγχό τους είναι οι εξής: ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αφού ελέγξουν πλήρως τα στοιχεία της υπό σύσταση Α.Χ.Ε., την αξιοπιστία των προσώπων της, το ύψος των κεφαλαίων της και άλλα δευτερεύοντα στοιχεία χορηγούν την άδεια ιδρύσεώς της, μετά την ολοσχερή καταβολή του κεφαλαίου της σε ειδικό λογαριασμό τραπεζής. Η άδεια αυτή μπορεί να ανακληθεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, αν εν τω μεταξύ υπάρξουν σοβαρά στοιχεία εις βάρος της Α.Χ.Ε.

Οι Α.Χ.Ε. για τις καθημερινές τους συναλλαγές στο Χ.Α.Α. μπορούν να ορίζουν «χρηματιστηριακούς εκπροσώπους» και «αντικριστές», που πρέπει να συγκεντρώνουν τις απαιτήσεις του νόμου.

Α.Χ.Ε., που είναι συνήθως εταιρίες θυγατρικές μεγάλων τραπεζών έχουν το δικαίωμα να διαθέτουν κινητές αξίες στο κοινό που διατίθενται σε δημόσια εγγραφή. Τέτοιες εταιρίες με μεγάλο μετοχικό κεφάλαιο, θυγατρικές τραπεζών είναι π.χ. η

Εθνική Χρηματοστηριακή, η Άλφα Χρηματοστηριακή, η Εμπορική Χρηματοστηριακή, η Χρηματοστηριακή Εργασίας, η Ασπίς Χρηματοστηριακή κ.ά..

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

στ) Factoring

Με την Απόφαση του Διοικητή Τ.Ε. επετράπη και στις Ελληνικές τράπεζες να συνάπτουν συναλλαγές Factoring. Ο όρος διεθνώς σημαίνει την αγορά προθεσμιακών απαιτήσεων των επιχειρήσεων (σύμβαση πρακτορείας) προς τρίτους, με έκπτωση και με υπολογισμό βεβαίως της προμήθειας της τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο η επιχείρηση αφ ενός μεν δεν φέρει τον κίνδυνο της είσπραξης των απαιτήσεών της, αφ ετέρου προεισπράττοντας τις απαιτήσεις της από την τράπεζα ενισχύει την ρευστότητα και την απόδοσή της.

Κατά την σύμβαση αυτή της χρηματοδοτικής συναλλαγής, η μεν χρηματοδοτική εταιρεία (τράπεζα-Factor) αγοράζει από την επιχείρηση (Factoree) κατά τρόπο αμετάκλητο τις εμπορικές απαιτήσεις της, η δε Factoree εισπράττει την αξία των τιμολογίων, συναλλαγματικών κ.λ.π. απαλλασσόμενη από τον κίνδυνο της μη είσπραξης, καταβάλλονται στον Factor τον τόκο των προκαταβολών, την προμήθεια και τα έξοδά του. Η σύμβαση αυτή είναι επωφελής και για τα δύο μέρη, διότι ο μεν Factor φροντίζει να έχει υψηλή απόδοση των διατιθεμένων εκταμιεύσεών του (τόκους, προμήθειες) ο δε Factoree (συνήθως μικρομεσαίες επιχειρήσεις με απαιτήσεις από συναλλαγές καταναλωτικών προϊόντων 3-6 μηνών) απαλλάσσεται από την φροντίδα, τα έξοδα αλλά και τον κίνδυνο της απώλειας της απαίτησης, λόγω πτώχευσης ή άλλων αιτιών του οφειλέτου.

Στη Χώρα μας πολλές τράπεζες έχουν προχωρήσει στη σύναψη αυτών των συναλλαγών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, προσαρμόζοντας το θεσμό αυτό στην ελληνική πραγματικότητα, με τις γνωστές της ιδιομορφίες, κυρίως υπό την μορφή της παραοικονομίας.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

ζ) Forfaiting

Το είδος αυτό αφορά συναλλαγές της τράπεζας (Forfaiter) με τον επιχειρηματία, συνήθως εξαγωγέα, κατά τις οποίες η τράπεζα αναλαμβάνει να εισπράξει τις απαιτήσεις του εξαγωγέα, ή γενικώς τις απαιτήσεις από πώληση κεφαλαιουχικών προϊόντων, 6 μηνών μέχρι 6 ετών. Και στις συναλλαγές αυτές, όπως και στο Factoring, η αγορά των μέσο-μακροπρόθεσμων αυτών απαιτήσεων από τον Forfaiter (τράπεζα) γίνεται έναντι πληρωμής προμήθειας και τόκου, υπολογιζόμενου από του χρόνου της προπληρωμής μέχρι του χρόνου είσπραξης από την τράπεζα των προεξοφληθεισών απαιτήσεων.

Και το Forfaiting, ωφελεί και τα δύο μέρη, διότι ο μεν πωλητής κεφαλαιουχικών αγαθών, ή ο εξαγωγέας, προεισπράττει τις απαιτήσεις του, απαλλασσόμενος του κινδύνου της μη είσπραξης, η δε τράπεζα εξασφαλίζεται, διότι

ζητά ενδεχομένως και εγγυήσεις από την τράπεζα του εισαγωγέα και εισπράττει τόκους και προμήθεια για την διευκόλυνση αυτή.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

η) Franchising

Αποτελεί σύμβαση «δικαιόχρησης» κατά την οποία το ένα μέρος ο Franchisor- δικαιούχος δίνει το δικαίωμα στον Franchisee- δικαιούχο να εκμεταλλεύεται ορισμένα δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας για την βιομηχανική ή εμπορική παραγωγική εκμετάλλευση αυτών, δια της καταβολής εκ μέρους του δικαιούχου ορισμένων ανταλλαγμάτων, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στη σύμβαση. Την χρηματοδότηση των δικαιούχων – δικαιοδόχων αναλαμβάνουν συνήθως οι τράπεζες, συνήθως οι τράπεζες με τις οποίες συνεργάζεται ο δικαιούχος.

Ο θεσμός αυτός βοηθά νέους φιλόδοξους επιχειρηματίες που θέλουν να αναπτύξουν τις ικανότητές τους αναλαμβάνοντας την επέκταση και ανάπτυξη μιας ήδη επιτυχημένης επιχείρησης- Franchisor. Οι τράπεζες παρέχουν πάσης φύσεως υποστήριξη για την ευόδωση του εγχειρήματος ενός νέου επιχειρηματία, όπως για πάγια κεφάλαια, για έξοδα κίνησης, υπηρεσίες factoring, leasing, συμβουλές για οργάνωση, μάρκετινγκ, επέκταση της επιχείρησης κ.λ.π..

Ήδη ο θεσμός αυτός έχει αναπτυχθεί πολύ καλά στην Ελλάδα και πολλές αλυσίδες και δίκτυα γνωστών επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται με μεγάλη επιτυχία, όπως τα Fast Food Mc Donalds, τα Goody' s, η πίτσα Hut, το δίκτυο καταστημάτων ΓΕΡΜΑΝΟΣ κ.ά.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

θ) Hedging

Ο αγγλικός αυτός όρος αφορά χρηματοοικονομικά προϊόντα (Futures, Options, τα διάφορα Swaps κ.ά.), τα οποία προσφέρονται από Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τράπεζες για την εκμηδένιση των κινδύνων αλλαγής των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών, μεταβολής των ισοτιμιών των νομισμάτων ως και γενικώς για την εξουδετέρωση κινδύνων εκ της μεταβολής των επιτοκίων.

Το Hedging αναπτύχθηκε την τελευταία εικοσαετία για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε στο διεθνές περιβάλλον εκ του πληθωρισμού, της αστάθειας των επιτοκίων, εντόνου ανταγωνισμού των τραπεζών, των εξειδικευμένων απαιτήσεων των πελατών χρηματοπιστωτικών προϊόντων και της μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ιδιαίτερος η αγορά των Swaps αναπτύχθηκε από το 1981 και μπορεί να θεωρηθεί ως ένας μηχανισμός μεταξύ ρυθμιστικών συστημάτων ελέγχου των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο μηχανισμός αυτός εξομοιώνει τις αποδόσεις στις διάφορες επί μέρους αγορές των συναλλαγμάτων.

(πηγή: Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1) Παθητικές Τραπεζικές εργασίες

Γενικά

Παθητικές είναι οι εργασίες εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες λαμβάνουν χρήματα από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούν για την ανάπτυξη των πιστωτικών εργασιών τους. Καλούνται παθητικές, γιατί με τις εργασίες αυτές οι τράπεζες λειτουργούν ως οφειλέτες στους «καταθέτες» πελάτες τους.

Οι παθητικές εργασίες είναι κυρίως οι διάφορες μορφές καταθέσεων. Οι καταθέσεις αποτελούν την σπουδαιότερη λειτουργία των τραπεζών γιατί με τον μηχανισμό των καταθέσεων πραγματοποιείται η συγκέντρωση ενός σημαντικού μέρους των αποταμιεύσεων του κοινού καθώς επίσης των ρευστών πλεονασμάτων.

Ένα ποσοστό από τις καταθέσεις, περίπου 20%, διατηρείται υποχρεωτικά στο θησαυροφυλάκιο της τράπεζας.

Οι καταθέσεις, από νομικής άποψης, είναι δάνεια που χορηγούν οι αποταμιευτές που διενεργούν οι καταθέσεις στις τράπεζες. Οι καταθέσεις αποφέρουν ένα εισόδημα «τόκο», που προσδιορίζεται βάση επιτοκίου που το ύψος του εξαρτάται από το είδος της κατάθεσης.

Είναι ενδεχόμενο στη διάρκεια που τα χρήματα είναι σε κατάθεση στην τράπεζα να γίνει μείωση των επιτοκίων. Στην περίπτωση αυτή (και εφόσον το επιτρέπει το είδος της κατάθεσης), αν ο καταθέτης δεν αποσύρει τα χρήματα της κατάθεσης του από την τράπεζα, σημαίνει ότι δέχεται τις νέα ρύθμιση.

Με κριτήριο τους όρους και το χρόνο διάρκειας τους οι καταθέσεις διακρίνονται σε διάφορα είδη τα οποία αναφέρουμε παρακάτω:

A) Καταθέσεις Ταμιευτηρίου

Αποτελούν ένα πολύ σημαντικό τμήμα του συνόλου των καταθέσεων που πραγματοποιούνται στις τράπεζες και γίνονται κυρίως, από φυσικά πρόσωπα τα οποία θέλουν να διατηρούν διαθέσιμες αποταμιεύσεις που να αποφέρουν κάποιο εισόδημα (τόκοι) και που μπορούν να αναληφθούν σε «πρώτη ζήτηση».

Σκοπός των καταθέσεων είναι η του πνεύματος της αποταμιεύσεως στις πλατιές λαϊκές τάξεις και η συγκέντρωση ακόμη και πολύ μικρών ποσών για τη διοχέτευσή τους στις παραγωγικές δραστηριότητες της οικονομίας.

Σε κάθε καταθέτη, με την κατάθεση ακόμη ενός πολύ μικρού ποσού και την επίδειξη της ταυτότητάς του, χορηγείται από την τράπεζα «βιβλιάριο Ταμιευτηρίου» στο οποίο καταχωρούνται κάθε κατάθεση και κάθε ανάληψη και το υπόλοιπο που προκύπτει κάθε φορά.

Ο τόκος στους λογαριασμούς αυτούς στις περισσότερες τράπεζες υπολογίζεται ανά εξάμηνο (στις 30 Ιουνίου και 31 Δεκεμβρίου), ο οποίος ανατοκίζεται από τις ημερομηνίες αυτές.

Οι παραδοσιακοί λογαριασμοί ταμιευτηρίου χρησιμεύουν σήμερα για να έχει κανείς χρήματα σε πρώτη ζήτηση. Τα χρήματα δηλαδή που χρειάζονται για να αντιμετωπιστούν τα τρέχοντα έξοδα ή κάποια έκτακτα έξοδα.

B) Καταθέσεις Όψεως

Οι καταθέσεις όψεως συνήθως γίνονται από επιχειρήσεις. Οι καταθέσεις αυτές μοιάζουν με τις καταθέσεις ταμειυτηρίου γιατί όπως και εκείνες είναι αποδοτές σε «πρώτη ζήτηση».

Στον καταθέτη όψεως χορηγείται από την τράπεζα βιβλιάριο (στέλεχος) επιταγών με έντυπες επιταγές, τις οποίες πληρώνει ο καταθέτης είτε στο όνομα του, είτε στο όνομα τρίτων και αποσύρει μετρητά ή δίνει επιταγές σε τρίτους έναντι μετρητών.

Οι τόκοι υπολογίζονται κάθε εξάμηνο και προστίθενται στο κεφάλαιο και ανατοκίζονται.

Το επιτόκιο είναι χαμηλό, σημαντικά χαμηλότερο του ταμειυτηρίου, λόγω του φόρτου εργασίας που δημιουργείται σε βάρος της τράπεζας, καθ' ότι μέσω των λογαριασμών όψεως με την έκδοση επιταγών διενεργούνται καθημερινά πολλές χρεοπιστώσεις με αποτέλεσμα το κόστος για τις τράπεζες να είναι σημαντικά αυξημένο.

Οι λογαριασμοί κατάθεσης όψεως παρέχουν ορισμένα πλεονεκτήματα τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στις τράπεζες.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B1) Πλεονεκτήματα για τις Επιχειρήσεις

α) Το σημαντικότερο πλεονέκτημα που παρέχουν οι λογαριασμοί κατάθεσης όψεως στις επιχειρήσεις είναι ότι μέσω αυτών κινούν διάφορα χρηματικά ποσά με την έκδοση επιταγών. Έτσι, αποφεύγεται η μεταφορά χρημάτων από τις επιχειρήσεις για την εξόφληση των προμηθευτών τους, αφού η πληρωμή μπορεί να γίνει, αντί μετρητών με την έκδοση και αποστολή επιταγών, τις οποίες οι προμηθευτές θα τις παρουσιάσουν στις τράπεζες για ρευστοποίηση ή θα τις μεταβιβάσουν με τρίτους με μια απλή οπισθογράφηση.

β) Ένα άλλο πλεονέκτημα που παρέχουν οι λογαριασμοί κατάθεσης όψεως στις επιχειρήσεις είναι ότι μέσω αυτών κινούνται οι «μεταχρονολογημένες επιταγές». Συγκεκριμένα, όταν γίνεται μια συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων, οι αγοράστριες επιχειρήσεις αντί να καταβάλουν μετρητά ή να αποδεχτούν μια συναλλαγματική ή να εκδώσουν ένα γραμμάτιο σε διαταγή, για την πληρωμή του αντιτίμου της αγοράς, εκδίδουν επιταγές, οι οποίες αναγράφουν μεταγενέστερη ημερομηνία από εκείνη που έγινε η συναλλαγή. Έτσι, οι «μεταχρονολογημένες επιταγές» διευκολύνουν σε μεγάλο βαθμό τις συναλλαγές, επειδή επιτρέπουν στους εκδότες τους, μέχρις ότου προσκομισθούν στην τράπεζα για είσπραξη, να πραγματοποιήσουν την πώληση των εμπορευμάτων που αγοράστηκαν και να καταθέσουν μετρητά στον λογαριασμό όψεως.

γ) Ένα άλλο πλεονέκτημα που έχουν οι λογαριασμοί κατάθεσης όψεως για τις επιχειρήσεις είναι ότι πολλές τράπεζες επιτρέπουν στους πελάτες τους να εκδίδουν επιταγές μέχρις ενός ορισμένου συνολικού ποσού, ακόμη και όταν προσωρινά δεν υπάρχει κάποιο υπόλοιπο στο λογαριασμό κατάθεσης όψεως. Έτσι, οι επιχειρήσεις που έχουν προσωρινά ταμειακή στενότητα, διευκολύνονται σημαντικά για την πληρωμή έκτακτων και μεγάλων σε ύψος πληρωμών με την έκδοση επιταγών, παρόλο που δεν υπάρχει προς στιγμή κάποιο υπόλοιπο στον λογαριασμό. Το επιτόκιο με το οποίο επιβαρύνονται οι επιχειρήσεις, σ' αυτή την περίπτωση, είναι αρκετά υψηλό.

Οι τράπεζες για να περιορίσουν τις πιθανότητες έκδοσης «ακάλυπτων επιταγών» παίρνουν διάφορα μέτρα ασφαλείας και περιορίζουν το άνοιγμα «λογαριασμών κατάθεσης όψεως» μόνο σε φερέγγυες επιχειρήσεις.
(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B2) Πλεονεκτήματα για τις Τράπεζες

Οι «λογαριασμοί καταθέσεως όψεως» έχουν σημαντική σημασία για τις τράπεζες, διότι τους παρέχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν το «λογιστικό χρήμα».

Για κάθε μονάδα χρήματος που κατατίθενται σε «λογαριασμό όψεως» σε μια τράπεζα, δημιουργείται ένα πολλαπλάσιο σε αξία «λογιστικό χρήμα», το οποίο οι τράπεζες δανείζουν σε επιχειρήσεις με σημαντικά υψηλότερο επιτόκιο από το επιτόκιο που ισχύει για τις καταθέσεις λογαριασμών όψεως. Έτσι, οι τράπεζες, με τη διαδικασία δημιουργίας «λογιστικού χρήματος» μέσω των «λογαριασμών κατάθεσης όψεως», κερδίζουν σημαντικά κέρδη που προέρχονται απ' τη διαφορά μεταξύ των δύο πιο πάνω αναφερθέντων επιτοκίων.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Γ) Τρεχούμενος Λογαριασμός Κατάθεσης

Ο λογαριασμός αυτός είναι παραλλαγή του λογαριασμού κατάθεσης ταμειωτηρίου. Οι τράπεζες ανοίγουν τέτοιους λογαριασμούς μόνο για φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του εμπόρου (αυστηρή προϋπόθεση) για τη διενέργεια των τρεχουσών συναλλαγών τους με επιταγές αντί μετρητών. Γι' αυτό το σκοπό οι τράπεζες χορηγούν στους καταθέτες πελάτες τους «στέλεχος επιταγών» και με την έκδοση επιταγών σε βάρος του λογαριασμού της κατάθεσης μπορούν να πραγματοποιούν πληρωμές σε τρίτους.

Το επιτόκιο για τους λογαριασμούς αυτούς είναι πολύ χαμηλότερο, από αυτό του ταμειωτηρίου, λόγω της παρεχόμενης διευκόλυνσης.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Δ) Καταθέσεις με Προειδοποίηση

Είναι ειδική κατηγορία κατάθεσης στην οποία ο καταθέτης υποχρεούται να ειδοποιήσει έγκαιρα την τράπεζα προτού προβεί σε ανάληψη ενός ποσού που συνήθως είναι σημαντικό.

Συγκεκριμένα είναι κατάθεση υπό τους παρακάτω όρους:

- Η αρχική κατάθεση δεν μπορεί να είναι χαμηλότερη από ένα ορισμένο ποσό.
- Το ύψος της κατάθεσης δεν μπορεί να ξεπεράσει ένα όριο κατάθεσης.
- Για την ανάληψη κάποιου ποσού ο καταθέτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να προειδοποιήσει την τράπεζα εγγράφως, τουλάχιστον, τρεις μήνες από την ημερομηνία ανάληψης.

- Η ανάληψη πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός (10) ημερών από την ημερομηνία της έγγραφης προειδοποίησης, διαφορετικά ο καταθέτης χάνει το δικαίωμα ανάληψης και πρέπει να κάνει νέα προειδοποίηση.

Με την υποχρέωση αυτή των καταθετών η τράπεζα μπορεί να προσδιορίσει το ύψος των αναλήψεων που θα πραγματοποιηθούν τις επόμενες ημέρες και έτσι περιορίζονται οι πιθανότητες να βρεθεί το ταμείο χωρίς μετρητά, που θα επέφερε κάποια προσωρινή αναστάτωση στους πελάτες.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

E) Καταθέσεις Προθεσμίας

Στις καταθέσεις αυτές συμφωνείται μεταξύ του καταθέτη και της τράπεζας ότι η ανάληψη δεν θα γίνει πριν της παρέλευσης ορισμένου χρονικού διαστήματος τριών, έξι μηνών ενός έτους ή και περισσότερο. Κατ' εξαίρεση σε περιπτώσεις ανάγκης των καταθετών οι τράπεζες μπορούν κατ' απόλυτη κρίση τους να αποδώσουν ένα μέρος ή και όλου του ποσού της κατάθεσης με την επιβολή χρηματικής ποινής, που είναι ανάλογο με το χρόνο που υπολείπεται μέχρι την κανονική λήξη τους.

Για τις καταθέσεις αυτές, οι τράπεζες εκδίδουν και παραδίδουν στον καταθέτη μια απόδειξη, η οποία καλείται «ομόλογο». Στο ομόλογο αυτό αναγράφονται τα εξής: το ονοματεπώνυμο του καταθέτη, το ποσό, το επιτόκιο, το χρονικό διάστημα της κατάθεσης και η ημερομηνία λήξης της.

Το επιτόκιο των καταθέσεων αυτών είναι αρκετά υψηλότερο έναντι των επιτοκίων για καταθέσεις ταμειυτηρίου και κλιμακώνεται ανάλογα με τη χρονική διάρκεια και ανάλογα με το ποσό που κατατίθεται. Κάθε εξάμηνο υπολογίζεται τόκος, ο οποίος παραμένει, σε έντοκο λογαριασμό, στη διάθεση του καταθέτη.

Για τις τράπεζες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποτελούν πηγή σημαντικών κερδών επειδή δεσμεύονται για μεγάλο χρονικό διάστημα και μπορεί να χρησιμοποιηθούν για τη χορήγηση μακροπρόθεσμων επενδυτικών δανείων, για τα οποία συνήθως υπάρχει μεγάλη ζήτηση και τα επιτόκια δανεισμού διαμορφώνονται σε υψηλά επίπεδα.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

ΣΤ) Καταθέσεις σε Κοινό Λογαριασμό

Καλούνται οι καταθέσεις εκείνες, οι οποίες γίνονται σε λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων από κοινού και μπορεί να συμφωνηθεί ότι για οποιαδήποτε ανάληψη απαιτείται η υπογραφή όλων των δικαιούχων ή αρκεί η υπογραφή μερικών ή ενός δικαιούχου.

Ο λογαριασμός αυτός λειτουργεί με τη μορφή λογαριασμού κατάθεσης όψεως ή ταμειυτηρίου.

Οι καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό έχουν το εξής βασικό πλεονέκτημα:

Σε περιπτώσεις που οι καταθέσεις είναι δύο σύζυγοι, με το θάνατο του ενός μπορεί ο άλλος να αποσύρει τα χρήματα χωρίς άλλες διαδικασίες, κληρονομητήρια δηλώσεις σε οικονομική εφορία κληρονομιών, απαλλαγή από το φόρο κληρονομιάς κτλ.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Z) Καταθέσεις Δεσμευμένες

Καλούνται εκείνες, οι οποίες δεσμεύονται για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα με τη βούληση του καταθέτη (εκούσια) ή με διάταξη νόμου (ακούσια).

- *Ακούσια δέσμευση* της κατάθεσης υπάρχει π.χ. για αξιόποινες πράξεις του καταθέτη (κατάχρηση δημοσίου χρήματος). Ακούσια δέσμευση υπάρχει, επίσης, όταν πεθάνει ο καταθέτης ή όταν κηρυχθεί σε πτώχευση. Η δέσμευση αυτή επιβάλλεται για να αποδοθούν οι καταθέσεις, όπως ορίζουν οι συγκεκριμένες διατάξεις του Νόμου.
- *Εκούσια δέσμευση* της κατάθεσης είναι η περίπτωση που ο ίδιος ο καταθέτης παραχωρεί την κατάθεση ως κάλυμμα για τη χορήγηση εγγυητικής επιστολής. Η δέσμευση μπορεί να αφορά και ένα μέρος μόνο της κατάθεσης ανάλογα με το ύψος του ποσού της χορηγούμενης εγγυητικής επιστολής.
Η διάρκεια δέσμευσης διαρκεί μέχρι την επιστροφή της εγγυητικής

επιστολής στην τράπεζα.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

H) Ειδικό Λογαριασμοί (Νέα Προϊόντα) Καταθέσεων

Με την απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος έχει αναπτυχθεί έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών στην Ελλάδα, που προσφέρουν «νεότερα προϊόντα καταθέσεων» ως κίνητρο για την προσέλκυση πελατείας.

Οι «ειδικό λογαριασμοί καταθέσεων» ανήκουν στην κατηγορία των νέων σχετικά τραπεζικών προϊόντων. Πρόκειται για λογαριασμούς οι οποίοι συνδυάζουν το αποταμιευτικό τις περισσότερες περιπτώσεις με τον επενδυτικό χαρακτήρα.

Το ονομαστικό ετήσιο επιτόκιο των λογαριασμών αυτών είναι υψηλότερο απ' αυτό των λογαριασμών ταμιευτηρίου και στις περισσότερες περιπτώσεις το ύψος του διαμορφώνεται ανάλογα με το υπόλοιπο του λογαριασμού.

Ο υπολογισμός των τόκων, γίνεται κατά κανόνα κάθε εξάμηνο κυρίως σε αυτούς των προνομιακών ταμιευτηρίων, ενώ υπάρχουν και περιπτώσεις όπου ο υπολογισμός των τόκων γίνεται γίνεται κάθε μήνα.

Αυτό σημαίνει ότι στο τέλος κάθε μήνα ο καταθέτης έχει τη δυνατότητα να εισπράξει τους τόκους και να αφήσει ανέπαφο (χωρίς να εισπράξει) το αρχικό κεφάλαιο ή, αν θέλει, να τους αφήσει να κεφαλαιοποιηθούν αυξάνοντας έτσι το κεφάλαιο του και συνήθως την ετήσια απόδοσή.

Πέραν όμως του ύψους του επιτοκίου και του επενδυτικού χαρακτήρα, οι λογαριασμοί αυτοί προσφέρουν στους κατόχους τους αρκετά άλλα προνόμια, τα βασικότερα είναι τα εξής:

- Απόκτηση πιστωτικής κάρτας με δωρεάν συνδρομή για το πρώτο εξάμηνο.
- Απόκτηση «καρνέ» (στελέχους) επιταγών, με τη δυνατότητα δωρεάν έκδοσης τραπεζικών επιταγών.
- Αυτόματη εξόφληση καρτών και λογαριασμών ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ, χωρίς επιβάρυνση.
- Ασφαλιστική κάλυψη για ατυχήματα.
- Ασφάλιση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ζωής (συμβόλαιο).
- Δωρεάν αποστολή κάθε μήνα κατάστασης λογαριασμού.

- Υπερανάληση
- Μισθοδοσία υπαλλήλων προκειμένου για επιχειρήσεις κ.α.

Ο τρόπος που μπορεί κάποιος να ανοίξει τέτοιου είδους λογαριασμό σε τράπεζα δεν διαφέρει πολύ από την διαδικασία ανοίγματος λογαριασμού ταμιευτηρίου. Δηλαδή, με την αστυνομική του ταυτότητα και το χρηματικό ποσό που θέλει να καταθέσει. Σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχει ένα κατώτατο όριο, το οποίο ποικίλλει ανάλογα με την τράπεζα και το οποίο αφορά κυρίως τους λογαριασμούς που δεν ανήκουν στην κατηγορία του προνομιακού ταμιευτηρίου. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για να λειτουργήσει ο λογαριασμός και να αποδώσει τα αναμενόμενα θα πρέπει ανά πάσα στιγμή ακόμη και μετά από κάποια ανάληψη που θα κάνει ο δικαιούχος, να υπερβαίνει το παραπάνω όριο.

Ο λογαριασμός αυτού του είδους είναι περισσότερο επενδυτικός, δηλαδή προσλαμβάνει μια μορφή μακροχρόνιας επένδυσης, παρά μια λύση για τη αντιμετώπιση των τρεχούμενων δαπανών, όπως συμβαίνει με τους λογαριασμούς ταμιευτηρίου.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Θ) Καταθέσεις σε συνάλλαγμα

Οι τράπεζες δίνουν τη δυνατότητα να γίνουν «καταθέσεις σε συνάλλαγμα» (ταμιευτηρίου, προθεσμιακές και όψεως για επιχειρήσεις ή και για ιδιώτες).

Με τον λογαριασμό αυτό οι καταθέτες έχουν πάντοτε διαθέσιμο συνάλλαγμα για κάθε τους ανάγκη και επιπλέον έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα, τα εξής:

- Απόδοση τόκων σε συνάλλαγμα ή απόδοση τόκων σε Ευρώ με επιπλέον προσαύξηση του επιτοκίου.
- Δυνατότητα αγοράς τίτλων Ελληνικού Δημοσίου, REPOS κ.α.
- Αφορολόγητοι τόκοι.
- Δυνατότητα κατάθεσης ξένων χαρτονομισμάτων, εντολών εξωτερικού και επιταγών.
- Δυνατότητα μετατροπής της κατάθεσης σε άλλο νόμισμα.
- Έκδοση εγγυητικής επιστολής για το εσωτερικό ή το εξωτερικό.
- Δυνατότητα χορήγησης στεγαστικού δανείου.
- Ενημέρωση και εξυπηρέτηση με σύστημα «on line» σε οποιοδήποτε από τα καταστήματα της τράπεζας.

Σε περίπτωση «προθεσμιακής κατάθεσης σε συνάλλαγμα» ο καταθέτης της έχει επιπλέον τα εξής πλεονεκτήματα:

- Ακόμη υψηλότερο επιτόκιο.
- Διάρκεια διάθεσης ένα, δύο, τρεις, έξι και δώδεκα μήνες ανάλογα με την επιλογή του καταθέτη.
- Έκδοση πιστοποιητικού κατάθεσης.
- Δυνατότητα έκδοσης επιταγής ή χορήγησης χαρτονομίσματος χωρίς προμήθεια.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

2) Ενεργητικές τραπεζικές εργασίες

Γενικά

Οι «ενεργητικές τραπεζικές εργασίες» είναι οι εργασίες εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν (αξιοποιούν) τα χρηματικά διαθέσιμα που αποκτήθηκαν από τις καταθέσεις στις διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες της οικονομίας.

Οι ενεργητικές εργασίες περιλαμβάνουν κυρίως τις χορηγήσεις πιστώσεως με διάφορες μορφές, όπως:

- α) Προεξόφληση τίτλων του χαρτοφυλακίου της επιχείρησης.
- β) Προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων.
- γ) Τραπεζική ενέγγυος πίστωση και
- δ) Δάνεια διαφόρων μορφών.

A) Προεξόφληση Τίτλων του Χαρτοφυλακίου της Επιχείρησης

Προεξόφληση καλείται η πληρωμή τίτλων πριν από την ημερομηνία λήξης τους.

Τέτοιοι τίτλοι είναι κυρίως: η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή, αλλά και το ενεχυρόγραφο κ.α.

Η επιχείρηση που έχει ανάγκη από μετρητά μεταβιβάζει σε διαταγή της τράπεζας με οπισθογράφηση τις συναλλαγματικές ή και το γραμμάτιο σε διαταγή, και συντάσσει το «πινάκιο προεξόφλησης».

Η τράπεζα αφού αφαιρέσει τον τόκο (προεξόφλημα) που αναλογεί στο χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας προεξόφλησης και λήξης τους, την προμήθειά της και τα έξοδα της από το άθροισμα των ονομαστικών αξιών των συναλλαγματικών και γραμματίων, το υπόλοιπο το καταβάλλει στην επιχείρηση (κομιστή).

Η τράπεζα εξετάζει όχι μόνο την φερεγγυότητα του τελευταίου κομιστή, αλλά και την φερεγγυότητα και την κανονικότητα των υπογραφών όλων των άλλων οπισθογράφων και του εκδότη. Η προεξόφληση αποτελεί την βασικότερη και σπουδαιότερη τραπεζική εργασία των τραπεζών.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B) Προκαταβολές Έναντι Φορτωτικών Εγγράφων

«Φορτωτικά έγγραφα» λέγονται τα έγγραφα που συνοδεύουν τη φορτωτική, όπως, το εμπορικό τιμολόγιο, το ασφαλιστήριο συμβόλαιο, το πιστοποιητικό προέλευσης και όσα άλλα πρόσθετα δικαιολογητικά επιβάλλονται από ειδικές διατάξεις και από τις επικρατούσες εμπορικές συνήθειες ή συμφωνήθηκαν από τους συμβαλλομένους να σταλούν.

Η «Φορτωτική» είναι το σημαντικότερο απ' όλα τα φορτωτικά έγγραφα. Πρόκειται για έγγραφο που εκδίδεται για μεταφορά με κόμιστρο εμπορευμάτων και αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο της φόρτωσης.

Η φορτωτική έχει τριπλή ιδιότητα, εκτός του ότι αποτελεί απόδειξη παραλαβής και φόρτωσης των εμπορευμάτων, είναι και παραστατικός τίτλος, με τη μεταβίβαση του οποίου μεταβιβάζεται και η κυριότητα του μεταφερομένου εμπορεύματος, ενώ ακόμα είναι και αξιόγραφο (πιστωτικός τίτλος).

Στα φορτωτικά έγγραφα αναφέρονται: το είδος, η ποσότητα, η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του εμπορεύματος. Τα φορτωτικά έγγραφα ελέγχονται από την τράπεζα για τη διαπίστωση της ακρίβειάς τους και γίνονται αποδεκτά μετά απ' αυτό τον έλεγχο.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Γ) Τραπεζική Ενέγγυος Πίστωση

«Ενέγγυος πίστωση» λέγεται η τραπεζική πίστωση εγγυημένη με εμπορεύματα που συνοδεύονται με φορτωτικά έγγραφα.

Στη σύμβαση αυτή η τράπεζα συμφωνεί με έναν πελάτη της (εισαγωγέα – αγοραστή εμπορευμάτων) να ανοίξει πίστωση υπέρ ενός τρίτου (πωλητή των εμπορευμάτων – εξαγωγέα από άλλη χώρα), δεχόμενη να καταβάλει σ' αυτόν, μέσω της ανταποκρίτριας τράπεζας, το ποσό της πίστωσης με την παράδοση των φορτωτικών εγγράφων (φορτωτική, εμπορικό τιμολόγιο, ασφαλιστήριο συμβόλαιο κ.α.) ή εκείνων των φορτωτικών εγγράφων που αναγράφονται ρητώς στη σύμβαση της ενέγγυος πίστωσης.

Η ενέγγυος πίστωση εξυπηρετεί σημαντικά τις συναλλαγές με ξένες χώρες (εισαγωγή-εξαγωγή) και παρουσιάζει ιδιαίτερη ασφάλεια για τον πωλητή ο οποίος γνωρίζει ότι, μόλις καταθέσει στην ανταποκρίτρια τράπεζα τα φορτωτικά έγγραφα για τα εμπορεύματα που πούλησε, θα εισπράξει την αξία τους.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Δ) Δάνεια

Τα δάνεια διακρίνονται στις εξής βασικές κατηγορίες:

- α) Δάνεια με προσωπική ασφάλεια (Δάνεια Καταναλωτικής Πίστης)
- β) Δάνεια με ανοιχτό λογαριασμό
- γ) Δάνεια ενυπόθηκα
- δ) Δάνεια με ενέχυρο κινητών πραγμάτων
 - Δάνεια με ενέχυρο χρεογράφων
 - Δάνεια με ενέχυρο εμπορευμάτων
 - Δάνεια με ενεχυρόγραφα Γενικών Αποθηκών
 - Δάνεια με ενέχυρο τιμαφλή

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

3) Βοηθητικές Τραπεζικές Εργασίες

Γενικά

Οι τράπεζες πέρα από τις βασικές εργασίες της, δηλαδή τη συγκέντρωση χρημάτων (καταθέσεις) και τη διοχέτευση των χρηματικών αυτών διαθεσίμων, μέσω χορηγήσεων πιστώσεων (δανείων), στην οικονομία εκτελούν και άλλες εργασίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται βοηθητικές.

Οι κυριότερες βοηθητικές εργασίες είναι οι εξής:

- α) Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών
- β) Έκδοση Επιταγών και Εντολών
- γ) Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών
- δ) Είσπραξη Αξιών για Λογαριασμό Τρίτων
- ε) Αγορά Χρεογράφων για Λογαριασμό Τρίτων

A) Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών

Η εγγυητική επιστολή είναι έγγραφο της τράπεζας που απευθύνεται σε τρίτους. Με το έγγραφο αυτό η τράπεζα εγγυάται: ότι θα πληρώσει μια υποχρέωση του πελάτη της υπέρ του οποίου δίνεται η εγγύηση, ή ότι θα πληρώσει ένα ποσό για τη μη εκμετάλλευση ή την κακή εκτέλεση απ' αυτόν ενός έργου, μιας αγοραπωλησίας και γενικά μιας συμφωνίας.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B) Έκδοση Επιταγών και Εντολών

Οι τράπεζες μεταφέρουν χρήματα από τόπο σε τόπο του εσωτερικού, όσο και του εξωτερικού, με εντολή και για λογαριασμό των πελατών τους, αφού κατατεθεί σε αυτή το συγκεκριμένο ποσό.

Η αποστολή αυτή χρημάτων γίνεται είτε με έκδοση επιταγών, είτε με την έκδοση «εντολών».

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B1) Έκδοση Επιταγών

Όταν κάποιος επιθυμεί να αποστείλει ένα ορισμένο ποσό χρημάτων σε άλλο τόπο, καταθέτει το χρηματικό αυτό ποσό σε ένα υποκατάστημα της τράπεζας καταβάλλοντας και τη σχετική προμήθεια.

Η τράπεζα εκδίδει μια επιταγή σε βάρος του υποκαταστήματος ή του αντιπροσώπου της, που βρίσκεται στον τόπο πληρωμής, με την εντολή να πληρώσει το συγκεκριμένο χρηματικό ποσό σε συγκεκριμένο πρόσωπο ή σε διαταγή του, στην περίπτωση που μεταβιβάζεται αυτή σε άλλο πρόσωπο.

Η τράπεζα η οποία εξέδωσε την επιταγή, ειδοποιεί την ίδια ημέρα το υποκατάστημα ή τον αντιπρόσωπό της για τις επιταγές που εκδόθηκαν, το ποσό και τους δικαιούχους.

Η τράπεζα από την έκδοση τέτοιου είδους επιταγών, πέρα από την προμήθεια, αποκομίζει σημαντική ωφέλεια, διότι ένα σημαντικό ποσό χρημάτων παραμένει στην

τράπεζα άτοκο για ένα μεγάλο σχετικά διάστημα, μέχρις ότου ο κομιστής της τραπεζικής επιταγής, προσέλθει στο υποκατάστημα της τράπεζας για είσπραξη.
(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

B2) Έκδοση Εντολών

Η τράπεζα, όταν λάβει το ποσό και την προμήθειά της, αντί να εκδώσει επιταγή, ειδοποιεί την ίδια μέρα το υποκατάστημα ή τον ανταποκριτή της επί τόπου πληρωμής, να πληρώσει ορισμένο χρηματικό ποσό σε συγκεκριμένο πρόσωπο.

Η εντολή πληρωμής μπορεί να είναι:

- Ταχυδρομική, οπότε συντάσσεται σχετική επιστολή
- Τηλεγραφική, οπότε αυτή διαβιβάζεται τηλεγραφικός ή τηλεφωνικός. Η τηλεγραφική επιταγή επιβεβαιώνεται με επιστολή.

Το υποκατάστημα σε βάρος του οποίου εκδόθηκε η εντολή ειδοποιεί τον δικαιούχο για την είσπραξη του ποσού.

Οι τηλεφωνικές εντολές έχουν μεγαλύτερη προτίμηση από τους πελάτες γιατί παρουσιάζουν μεγαλύτερη ταχύτητα στην εκτέλεση.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Γ) Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών

«Πιστωτική Επιστολή» λέγεται η επιστολή, με την οποία η τράπεζα, που την εκδίδει, συνιστά τον κομιστή της σ' ένα ή περισσότερα υποκαταστήματα ή ανταποκριτές της και τα εξουσιοδοτεί συγχρόνως να του καταβάλουν χρηματικά ποσά συνολικής αξίας ενός ορισμένου ορίου, που αναφέρονται στην πιστωτική αυτή επιστολή.

Οι «πιστωτικές επιστολές» είναι δύο ειδών: «απλές» και «εγκύκλιες».

«Απλές» λέγονται οι πιστωτικές επιστολές, που απευθύνονται

σ' ορισμένα υποκαταστήματα, τα οποία ειδοποιούνται για την έκδοση και παίρνουν δείγμα υπογραφής προς πιστοποίηση της ταυτότητας του δικαιούχου.

«Εγκύκλιες» λέγονται οι πιστωτικές επιστολές που απευθύνονται σε πολλά υποκαταστήματα και γι' αυτό δεν χρειάζεται ειδοποίηση.

Για να εξασφαλίσει τα υποκαταστήματα η εκδότρια τράπεζα εφοδιάζει τους κομιστές αυτών των πιστωτικών επιστολών με ειδική ταυτότητα, που φέρει την φωτογραφία και την υπογραφή του κομιστή.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Δ) Είσπραξη Αξιών για Λογαριασμό Τρίτων

Οι πελάτες της τράπεζας που δεν έχουν την κατάλληλη οργάνωση, ώστε να μπορούν να διενεργούν την είσπραξη τίτλων, οι οποίοι εκδόθηκαν σε διαταγή τους, ούτε να παρακολουθούν τη λήξη τους, παραδίδουν τους τίτλους αυτούς στην τράπεζα για είσπραξη για λογαριασμό τους.

Η τράπεζα, αφού εισπράξει την αξία των τίτλων συντάσσει και αποστέλλει στον πελάτη την *εκκαθάριση*, η οποία περιλαμβάνει: τα ποσά των αξιών που

εισπράχθηκαν, τα τυχόν έξοδα, την προμήθεια της και το καθαρό προϊόν το οποίο καταχωρεί σε σχετικό λογαριασμό του πελάτη της.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Ε) Αγορά Χρεογράφων Για Λογαριασμό Τρίτων

Οι τράπεζες μπορούν να αναλάβουν την αγορά διαφόρων χρεογράφων από το Χρηματιστήριο Αξιών για λογαριασμό του πελάτη της με προμήθεια.

Την εντολή αυτή η τράπεζα τη μεταβιβάζει στο Χρηματιστήριο ή την Χρηματιστηριακή Εταιρία, η οποία ενεργεί σύμφωνα με τις εντολές της.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

4) Άλλες Τραπεζικές Εργασίες

Οι τράπεζες, πέρα από τις παθητικές, ενεργητικές και βοηθητικές εργασίες ενεργούν και διάφορες άλλες τραπεζικές εργασίες, όπως:

- α) Έκδοση και Διάθεση Τίτλων για Λογαριασμό Τρίτων
- β) Φύλαξη κινητών Πραγμάτων
- γ) Ενοικίαση Θυρίδων

Α) Έκδοση και Διάθεση Τίτλων για Λογαριασμό Τρίτων

Όταν οι μεγάλοι Οικονομικοί Οργανισμοί, ΝΠΔΔ και Ανώνυμες Εταιρίες ακόμη και το ίδιο το Κράτος έχουν ανάγκη από ρευστό χρήμα καταφεύγουν στη σύναψη ομολογιακών δανείων.

Την έκδοση και διάθεση (πώληση) των τίτλων (ομολογιών, ομολόγων) στο κοινό αναλαμβάνει η τράπεζα, γιατί έχει την κατάλληλη οργάνωση και διαθέτει μεγάλο και καλά οργανωμένο δίκτυο υποκαταστημάτων και ανταποκριτών.

Για την εργασία αυτή οι τράπεζες παίρνουν προμήθεια κυμαινόμενη ανάλογα με την αξία των ομολόγων και ομολογιών.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Β) Φύλαξη Κινητών Πραγμάτων

Οι τράπεζες αναλαμβάνουν την φύλαξη κινητών πραγμάτων και χρεογράφων (ομολογίες, ομόλογα, έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου) των πελατών τους, έναντι δικαιωμάτων.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Γ) Ενοικίαση Τραπεζικών Θυρίδων

Οι τράπεζες ενοικιάζουν στους πελάτες τους τραπεζικές θυρίδες (χρηματοκιβώτια), για να φυλάσσουν σ' αυτά συνήθως μεγάλης αξίας αντικειμένων, χρεόγραφα κ.α., με την καταβολή ενοικίου, το ύψος του οποίου κυμαίνεται ανάλογα των διαστάσεων του χρηματοκιβωτίου.

Τα χρηματοκιβώτια βρίσκονται σε ασφάλεια στα θησαυροφυλάκια των τραπεζών και φυλάγονται με ευθύνη τους. Για το άνοιγμα της θυρίδας (χρηματοκιβωτίου) απαιτούνται δύο κλειδιά, το ένα παραλαμβάνει ο πελάτης και το άλλο παραμένει στην τράπεζα.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

5) α. Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές (A.T.M.'s)

Οι μηχανές αυτές ενεργοποιούνται με τη μαγνητική λωρίδα της κάρτας μετρητών και την πληκτρολόγηση του προσωπικού κωδικού αριθμού του πελάτη. Οι συναλλαγές που μπορούν να γίνουν μέσω αυτών των μηχανών είναι:

- Ανάλυση μετρητών.
- Κατάθεση μετρητών και επιταγών
- Μεταφορές ποσών από λογαριασμό σε λογαριασμό
- Ενημέρωση για το υπόλοιπο του λογαριασμού
- Ανάλυση μετρητών από την πιστωτική κάρτα
- Ενημέρωση για το υπόλοιπο της κάρτας
- Πληρωμή της δόσης της κάρτας
- Μετατροπή συναλλάγματος(Αυτόματα μηχανήματα δραχμοποίησης ξένων τραπεζογραμματίων – A.T.M.'s).

Το μηχάνημα μπορεί να επικοινωνήσει με τον πελάτη και σε άλλες γλώσσες εκτός από την ελληνική (η αναγνώριση γίνεται από την κάρτα).

Μέχρι τέλους του 1993, τα τοποθετημένα μηχανήματα στη χώρα μας ήταν περίπου 1.000. Όπως είναι γνωστό, τα μηχανήματα αυτά διακρίνονται σε:

(α) *Through the Wall*. Οι συναλλαγές σ' αυτήν την περίπτωση γίνονται έξω από την τράπεζα ή από οποιοδήποτε άλλο κτίριο (πελάτη).

(β) *In the Lobby*. Αυτά τοποθετούνται στον εσωτερικό χώρο των τραπεζών, πολυκαταστημάτων, Super Markets ή Εμπορικών Κέντρων.

(γ) *Vestibule*. Αυτά τοποθετούνται σε ειδικά διαμορφωμένους προθαλάμους τραπεζικών καταστημάτων και μπορούν να λειτουργήσουν και εκτός εργασίμων ωρών.

Είναι φανερό ότι το δίκτυο διανομής τραπεζικών υπηρεσιών μπορεί να διευρυνθεί μόνο με τα μηχανήματα που είναι τοποθετημένα σε χώρους εκτός τραπεζικών καταστημάτων, όπως αεροδρόμια, εμπορικά κέντρα, εμπορικά πολυκαταστήματα, Πανεπιστήμια, Super Markets, Νοσοκομεία, Ξενοδοχεία, καθώς και χώροι όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις μεγάλων επιχειρήσεων και Οργανισμών-πελατών της τράπεζας.

Ορισμένες τράπεζες επεκτείνουν το δίκτυο διανομής τους με τη χρήση των Α.Τ.Μ.'s άλλων τραπεζών (χρησιμοποίηση του δικτύου Alphanet της Τράπεζας Πίστεως από τις τράπεζες: Aspis Bank, Barclays, Interbank, Xiosbank) και των Καταστημάτων αυτών των τραπεζών από τους πελάτες της τράπεζας Πίστεως.

Τα πλεονεκτήματα της τράπεζας από την διεύρυνση της διανομής της με τα Α.Τ.Μ.'s σε χώρους εκτός τραπεζικών καταστημάτων είναι ότι εκτός των γενικών πλεονεκτημάτων από την υιοθέτηση αυτού του τρόπου εξυπηρέτησης της πελατείας της (καλύτερη, ταχύτερη, ασφαλέστερη εξυπηρέτηση, αποσυμφόρηση των συναλλαγών στα γκισέ, εξοικονόμηση προσωπικού), η τράπεζα αυξάνει το γόητρό της και μπορεί να προσελκύσει νέους πελάτες, ή αυξάνει την πιθανότητα διατήρησης των ήδη υπαρχόντων πελατών με τη δυνατότητα που τους προσφέρει να διενεργήσουν τραπεζικές συναλλαγές στους χώρους όπου συχνάζουν και όχι μόνο στους χώρους όπου βρίσκονται τα τραπεζικά καταστήματα.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

β) Μηχανήματα μεταφοράς κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων

Τα μηχανήματα αυτά τοποθετούνται σε εμπορικά καταστήματα, πρατήρια βενζίνης, δίοδια κ.λ.π. και διενεργούν αυτόματα (χωρίς τη χρήση μετρητών ή επιταγών), με τη βοήθεια μιας χρωστικής κάρτας και του προσωπικού κωδικού αριθμού του πελάτη, τη χρέωση του λογαριασμού του και την πίστωση του λογαριασμού του Καταστήματος με το αντίτιμο των αγορών. Το Ε.Φ.Τ.Ρ.Ο.Σ. άρχισε πρόσφατα να εφαρμόζεται και στην Ελλάδα από την Εθνική Τράπεζα και την Τράπεζα Πίστεως με κυριότερους πελάτες τους κατόχους των καρτών μετρητών. Οι χρεωστικές κάρτες χρησιμοποιούνται κυρίως σε περιπτώσεις που δεν προκύπτει ανάγκη πίστωσης, δηλαδή σε συναλλαγές χαμηλής αξίας.

Τα πλεονεκτήματα της τράπεζας από την υιοθέτηση αυτού του τρόπου μεταφοράς κεφαλαίων συνοψίζονται στα εξής σημεία:

- Καλύτερη εξυπηρέτηση, δηλαδή ταχύτερη και ασφαλέστερη γιατί ελαχιστοποιείται το απαραίτητο ελάχιστο ποσό μετρητών που πρέπει να έχει μαζί του ο πελάτης. Επίσης μπορεί να αντλεί κεφάλαια για τις καθημερινές του συναλλαγές, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να πηγαίνει συνέχεια στη τράπεζα, ενώ παράλληλα μπορεί να εκμεταλλεύεται αποδοτικά μέχρι τη στιγμή της αγοράς τα χρήματά της κατάθεσής του.
- Μείωση του λειτουργικού κόστους, μια και δεν χρησιμοποιούνται υπάλληλοι και παραστατικά.
- Ελάφρυνση της απασχόλησης των ταμειολογιστών.

- Διατήρηση των καταθέσεων των πελατών στη τράπεζα, μια και τα ποσά για τις πληρωμές μετατοπίζονται από τον ένα λογαριασμό πελάτη της σε άλλο λογαριασμό άλλου πελάτη της.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

γ) Τερματικά στο σπίτι ή στο γραφείο του πελάτη (Home Banking)

Η τράπεζα συνδέει τον απαραίτητο επικοινωνιακό εξοπλισμό στον προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή του πελάτη. Ο πελάτης έχει την δυνατότητα, αφού πληκτρολογήσει τον προσωπικό κωδικό του αριθμό να:

- Μεταφέρει ποσά από ένα λογαριασμό σε άλλο.
- Εξοφλεί τους λογαριασμούς των πιστωτικών του καρτών, του Ο.Τ.Ε. και της Δ.Ε.Η.
- Να ενημερώνεται για τους λογαριασμούς των καταθέσεων.
- Να πληροφορείται για τις τιμές του συναλλάγματος και τις τιμές του Χρηματιστηρίου.
- Να τυπώνει τις συναλλαγές με τον εκτυπωτή του.

Με το σύστημα αυτό, η τράπεζα έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

- Προσφέρει μια ιδανική εξυπηρέτηση στον πελάτη.
- Μειώνει το κόστος, μια και ένα μέρος των συναλλαγών γίνεται από τον πελάτη χωρίς να χρειάζεται υπάλληλος, παραστατικά και εσωτερική διαδικασία.

Η επέκταση αυτή του δικτύου διανομής στο χώρο εργασίας του πελάτη γίνεται στην Ελλάδα από τις τράπεζες: Citibank και Τράπεζα Πίστεως (Alphaline).

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

δ) Τραπεζικές συναλλαγές από το τηλέφωνο (Phone Banking)

Με το σύστημα της τραπεζικής τηλεξυπηρέτησης ο πελάτης, αφού δώσει τηλεφωνικά τον αριθμό που βρίσκεται πάνω στην κάρτα του και τον προσωπικό τηλεφωνικό του κωδικό έχει την δυνατότητα:

- Να δώσει οδηγίες για αγορά εντόκων γραμματίων ή ομολόγων.
- Να μεταφέρει ποσά από ένα λογαριασμό σε άλλο.
- Να εξοφλεί λογαριασμούς πιστωτικών καρτών, Ο.Τ.Ε. και Δ.Ε.Η.
- Να μεταφέρει χρήματα σε άλλα ονόματα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό

(από λογαριασμό συναλλάγματος).

- Να ενημερώνεται για την κίνηση των λογαριασμών του των καταθέσεων.
- Να πληροφορείται για τις τιμές του συναλλάγματος και τις τιμές του Χρηματιστηρίου.
- Να δώσει οδηγίες για αλλαγή της διεύθυνσής του.
- Να παραγγείλει βιβλιάριο επιταγών.
- Να εξακριβώσει αν έχει εξαργυρωθεί κάποια συγκεκριμένη επιταγή του.
- Να πάρει πληροφορίες για τις υπόλοιπες υπηρεσίες της τράπεζας.
- Να ειδοποιήσει για την απώλεια της χρεωστικής ή της πιστωτικής του κάρτας.

Η τραπεζική τηλευπηρετήση που συγκεντρώνει τα ίδια σχεδόν πλεονεκτήματα με την τραπεζική κατ' οίκον εφαρμόζεται στην Ελλάδα από την Τράπεζα Πίστωσης (Alphaphone) και από την Citibank (Citiphone Banking).

Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει στο εξωτερικό η προσφορά υπηρεσιών πληροφόρησης από τα μηχανήματα παροχής πληροφοριών (Interactive terminals).

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

6) Πιστωτικές και Πλαστικές Κάρτες

Ο θεσμός των πιστωτικών καρτών (credit cards), εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Είχαν περιορισμένη χρήση, συγκεκριμένα ορισμένα μεγάλα καταστήματα, ξενοδοχεία και εταιρείες πετρελαιοειδών έδιναν πιστωτικές κάρτες στους καλύτερους πελάτες τους για να τους διευκολύνουν στις συναλλαγές τους και να τους παρακινήσουν να πραγματοποιήσουν περισσότερες.

Στις αρχές της δεκαετίας 1950, ο θεσμός διευρύνθηκε με την έκδοση πιστωτικών καρτών ταξιδιών αναψυχής, οι οποίες απέβλεπαν κυρίως στην εξυπηρέτηση ατόμων με υψηλά εισοδήματα.

Ο θεσμός γενικεύτηκε, όταν οι αμερικάνικες τράπεζες άρχισαν να εκδίδουν πιστωτικές κάρτες και για τις ευρύτερες τάξεις.

Ο θεσμός στην Ελλάδα εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας 1970. Συγκεκριμένα το 1972 η Εθνική Τράπεζα εξέδωσε την πρώτη πιστωτική κάρτα την «ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ», ακολούθησαν η Εμπορική Τράπεζα, η Αγροτική καθώς και άλλες Τράπεζες.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Πιστωτικές Κάρτες (Credit Cards)

Οι κάρτες αυτές παρέχουν στον κάτοχό τους το δικαίωμα να κάνει αγορές διαφόρων ειδών (ένδυσης και υπόδησης, κοσμημάτων, τροφίμων, είδη οικιακής χρήσεως, βενζίνη κ.λ.π.) καθώς και να εξοφλεί διάφορους λογαριασμούς όπως π.χ. ξενοδοχείων, διασκέδασης, μέχρι ενός ορισμένου ποσού, που έχει καθοριστεί κατά την έκδοση της κάρτας μεταξύ της τράπεζας και του κατόχου. Η τράπεζα με την κάρτα εγγυάται την εξόφληση του λογαριασμού.

Ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να πραγματοποιεί αγορές από επιχειρήσεις που έχουν συμβληθεί με την τράπεζα (ή με τον ευρύτερο ή παγκόσμιο οργανισμό).

Η πίστωση που παρέχεται στους δικαιούχους των πιστωτικών καρτών είναι κυλιόμενη, δηλαδή αυξομειώνεται με τις αναλήψεις και τις καταθέσεις του κατόχου. Σε περίπτωση υπέρβασης του καθορισμένου πιστωτικού ορίου ο κάτοχος επιβαρύνεται και με πρόσθετη επιβάρυνση 5% επί του ποσού της υπέρβασης.

Η τράπεζα κάθε μήνα αποστέλλει στον κάτοχό της το «μηνιαίο λογαριασμό», στον οποίο αναγράφεται το υπόλοιπο του προηγούμενου μήνα, οι αγορές που πραγματοποίησε, οι εκ μέρους του καταβολές και τα έξοδα του μήνα στον οποίο αναφέρεται, με τα οποία χρεώθηκε ο λογαριασμός του.

Ο κάτοχος της κάρτας έχει την υποχρέωση να εξοφλήσει ολόκληρο το ποσό του «μηνιαίου λογαριασμού» σε χρονικό διάστημα, που αναγράφεται στον ίδιο τον λογαριασμό, άλλως επιβαρύνεται με τόκο υπερημερίας, που είναι 5 μονάδες πάνω από το ετήσιο επιτόκιο που αφορά την ληξιπρόθεσμη οφειλή.

Σε περίπτωση κλοπής ή απώλειας ο κάτοχος της κάρτας υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως την τράπεζα και αν του το ζητήσει η τράπεζα να υποβάλει και υπεύθυνη δήλωση, αλλιώς ευθύνεται απέναντι στη τράπεζα για οποιαδήποτε ζημιά προκληθεί.

Με την πιστωτική κάρτα μπορεί ο κάτοχος να κάνει ανάληψη μέχρι ενός ορισμένου ποσού από οποιοδήποτε κατάστημα της τράπεζας με χρέωση του λογαριασμού καταθέσεών του.

Για την τράπεζα η πιστωτική κάρτα σημαίνει αύξηση της προβολής και του κύρους της, αύξηση του κύκλου εργασιών της με τη συναλλαγή με επιχειρήσεις και ιδιώτες και αύξηση των συναλλαγών κατά πελάτη.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

Πλαστικές Κάρτες

Εκτός από τις πιστωτικές κάρτες υπάρχουν και ορισμένες άλλες κατηγορίες καρτών, που ονομάζονται *πλαστικές κάρτες*, οι κυριότερες είναι οι εξής:

- α) *Ταμιακή Κάρτα (Cash Card)* η Κάρτα Αυτόματης Συναλλαγής. Είναι μια κάρτα με «μικροσίπ» και χρησιμοποιείται για την ανάληψη χρημάτων ορισμένου ποσού από Αυτόματη Ταμιακή Μηχανή.
- β) *Κάρτες με δυνατότητα αναλήψεων και από το εξωτερικό σε ξένα νομίσματα* (υποκατηγορία των cash cards).

- γ) *Κάρτες για διάφορες τραπεζικές εργασίες.* Είναι μια κατηγορία έξυπνων καρτών (smart cards) με «μικροτσιπ» με τις οποίες μπορεί να διενεργηθούν διάφορες τραπεζικές εργασίες όπως καταθέσεις, μεταφορές από λογαριασμό σε λογαριασμό, ενημερώσεις λογαριασμών κ.ά.
- δ) *Ασφαλιστικές κάρτες (insurance cards),* που παρέχουν ορισμένη κάλυψη και νοσοκομειακή περίθαλψη.
- ε) *Κάρτες οικογενειακές (family cards),* που παρέχουν μεγαλύτερα περιθώρια για την εξυπηρέτηση οικογενειακών αναγκών.
- στ) *Traveler's Check Card.* Είδος Cash Card. Ο ταξιδιώτης καταθέτει σε μια τράπεζα ένα ποσό και μπορεί να χρησιμοποιήσει την κάρτα σαν είδος ταξιδιωτικής επιταγής.
- η) *Κάρτα πολλαπλών χρήσεων (Multi-Card).* Είναι αυτή που συνδυάζει διάφορες μορφές απ' αυτές που αναφέραμε παραπάνω.

(πηγή: Χρήμα Πίστη Τράπεζες)

α) Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα

Οι πιστωτικές κάρτες εμφανίζουν διάφορα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

Πλεονεκτήματα

- α) Είναι εύχρηστες
- β) Ο κάτοχος δεν χρειάζεται να μεταφέρει μαζί του μετρητά και έτσι τον απαλλάσσει από τον κίνδυνο της κλοπής και απώλειάς τους.
- γ) Διευκολύνουν τις αγορές άμεσων καταναλωτικών αγαθών.
- δ) Εξυπηρετούν την διεξαγωγή των λιανικών πωλήσεων και συμβάλλουν στην αύξησή τους.
- ε) Η εξόφλησή τους γίνεται μετά παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος, συνήθως ενός μήνα από την χρησιμοποίησή τους.

Μειονεκτήματα

- α) Οδηγούν σε υπερκαταναλωτισμό
- β) Παρακινούν τους κατόχους τους σε αγορές πέρα από τις οικογενειακές δυνατότητές τους, που μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομικά αδιέξοδα.
- γ) Η μεγάλη χρήση τους μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση των πληθωριστικών τάσεων.
- δ) Η απεριόριστη δυνατότητα αγορών στο εξωτερικό μπορεί να δημιουργήσει συναλλαγματικά προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΕΣ

Α) Γενικές έννοιες

Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων αποτελεί βασική παράγοντα της ευημερίας τους στα πλαίσια του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος της αγοράς. Συνήθως, όταν λέμε ανάπτυξη των επιχειρήσεων, εννοούμε τη διεύρυνση της κεφαλαιακής τους βάσης, με την οποία οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν την προώθηση και επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε συνεχώς μεγαλύτερα τμήματα της αγοράς έναντι των ανταγωνιστών τους.

Οι επιχειρήσεις είναι δυνατόν να διευρύνουν την κεφαλαιακή τους βάση, είτε μέσα από την αυτοχρηματοδότησή τους (αποθεματοποιήσεις κερδών), είτε με έμμεση χρηματοδότησή τους από τους διάφορους χρηματοδοτικούς φορείς της αγοράς και κεφαλαιαγοράς (βραχυπρόθεσμο και μεσομακροπρόθεσμο δανεισμό), είτε με άμεση χρηματοδότησή τους (αύξηση μετοχικού κεφαλαίου) από τη χρηματιστηριακή αγορά, είτε, τέλος, μέσα από διαδικασίες συνενώσεων των επιχειρήσεων και αποτελούν μια σειρά από μεθοδευμένες εναλλακτικές στρατηγικές που επιλέγονται από τα επιτελεία των επιχειρήσεων, ανάλογα με τους στόχους που τίθενται στα επιχειρηματικά τους σχέδια.

Μερικά παραδείγματα είναι τα παρακάτω:

α) Η εταιρία Α αγοράζει όλες τις μετοχές της εταιρίας Β. η εταιρία Α συνεχίζει να λειτουργεί χρησιμοποιώντας όλα τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας Β, αναλαμβάνοντας όλες τις υποχρεώσεις της εταιρίας αυτής. Η εταιρία Β παύει την λειτουργία της. Ο επιχειρηματικός αυτός συνδυασμός καλείται απορρόφηση.

β) Η εταιρία Α και η εταιρία Β συνδυάζονται για να σχηματίσουν μια τρίτη εταιρία, την εταιρία Γ. οι εταιρίες Α και Β παύουν τη λειτουργία τους. Ο συνδυασμός αυτός καλείται συγχώνευση.

γ) Η εταιρία Α αγοράζει ένα σημαντικό μέρος των μετοχών της εταιρίας Β, αλλά και οι δύο εταιρίες συνεχίζουν τη λειτουργία τους. Η εταιρία Α καλείται μητρική εταιρία και η εταιρία Β καλείται θυγατρική.

δ) Η εταιρία Α αγοράζει όλα τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας Β και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις της εταιρίας αυτής. Η εταιρία Β παύει να υπάρχει. Ο επιχειρηματικός αυτός συνδυασμός καλείται εξαγορά.

Πολλοί ερευνητές και συγγραφείς χρησιμοποιούν για όλους τους παραπάνω επιχειρηματικούς συνδυασμούς τον όρο συγχώνευση. Όμως, κατά την περίπτωση όπου από την συγχώνευση επιχειρήσεων προκύπτει μια νέα εταιρία, χρησιμοποιείται και ο όρος consolidation. Όταν, επίσης, μια επιχείρηση ελέγχει άνω του 50% των

μετοχών άλλης ή άλλων επιχειρήσεων τότε αναφέρεται και ο όρος holding company

Υπάρχουν τα εξής είδη συγχωνεύσεων:

- α) Οριζόντια συγχώνευση
- β) Κάθετη συγχώνευση, η οποία διακρίνεται σε:
 - Κάθετη συγχώνευση προς τα πίσω
 - Κάθετη συγχώνευση προς τα εμπρός
- γ) Ομόκεντρη συγχώνευση
- δ) Δραστική συγχώνευση

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

B) Λόγοι που επιβάλλουν τις συγχωνεύσεις

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους μια επιχείρηση επιθυμεί τη συγχώνευση. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να ομαδοποιηθούν στις παρακάτω δύο βασικές κατηγορίες, οι οποίες ονομάζονται κίνητρα του αγοραστή και κίνητρα του πωλητή.

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

B1) Κίνητρα του αγοραστή

Τα κίνητρα του αγοραστή για συγχώνευση είναι τα εξής :

- α) Αύξηση της αξίας της μετοχής της επιχείρησης.
- β) Αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της επιχείρησης.
- γ) Πραγματοποίηση μιας καλής επένδυσης.

Μια επιχείρηση μπορεί να κάνει καλύτερη χρήση των κεφαλαίων της με την αγορά μιας άλλης επιχείρησης, αντί να επενδύσει τα ίδια κεφάλαια της για εσωτερική ανάπτυξη.

δ) Βελτίωση της σταθερότητας των πωλήσεων και των κερδών μιας επιχείρησης. Αυτό μπορεί να γίνει με την απόκτηση επιχειρήσεων, των οποίων οι πωλήσεις και τα κέρδη συμπληρώνουν τις αυξομειώσεις στις πωλήσεις και στα κέρδη της επιχείρησης αντίστοιχα.

ε) Ισορροπία ή συμπλήρωση της γραμμής προϊόντος.

στ) Διαφοροποίηση της γραμμής προϊόντος, όταν τα υπάρχοντα προϊόντα έχουν φτάσει στο τελευταίο στάδιο του κύκλου ζωής τους.

ζ) Μείωση του ανταγωνισμού με την εξαγορά ενός ή περισσότερων ανταγωνιστών.

η) Απόκτηση ενός αναγκαίου πόρου σε σύντομο χρόνο, π.χ. υψηλή ποιότητα τεχνολογίας ή υψηλός βαθμός νεωτερικότητας διοίκησης.

θ) Αύξηση της αποδοτικότητας και της δυνατότητας πραγματοποίησης κερδών, ειδικά όταν με τη συγχώνευση δύο επιχειρήσεων, εμφανίζονται τα αποτελέσματα της συνεργασίας.

Συνεργία έχουμε, ως αποτέλεσμα μιας συγχώνευσης, όταν η νέα δημιουργηθείσα επιχείρηση μπορεί να λειτουργήσει περισσότερο αποδοτικά (π.χ. με μικρότερο κόστος) ή και περισσότερο αποτελεσματικά (π.χ. με την καλύτερη κατανομή και με αποτελεσματικότερο συνδυασμό των πόρων των συγχωνευθέντων επιχειρήσεων, δεδομένων των περιορισμών του περιβάλλοντος).

Συνεργεία, στην περίπτωση συγχωνεύσεων, μπορεί να προκύψει από την πραγματοποίηση οικονομιών κλίμακας στην παραγωγή, λόγω αποτελεσματικότερου συνδυασμού των παραγωγικών εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού.

Επίσης, οικονομίες κλίμακας μπορεί να προκύψουν από τον καλύτερο συνδυασμό:

- Των πόρων των υπηρεσιών του marketing,
- Της τεχνολογίας (τεχνογνωσία και μεταφορά έρευνας και ανάπτυξης),
- Των χρηματοοικονομικών πόρων (επιπρόσθετο και φθηνότερο κεφάλαιο),
- Των ανθρώπινων πόρων (οικονομίες προσωπικού και αύξηση παραγωγικότητας).

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

B2) Κίνητρα του πωλητή

Τα κίνητρα του πωλητή για συγχώνευση είναι:

α) Αύξηση της αξίας των μετοχών των ιδιοκτητών, καθώς και αύξηση των επενδύσεων στην επιχείρηση.

β) Αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της επιχείρησης με τη χρήση περισσότερων πόρων.

γ) Απόκτηση πόρων για τη σταθεροποίηση των λειτουργιών και τη βελτίωση της αποδοτικότητας.

δ) Φορολογικοί λόγοι. Π.χ. εάν μια επιχείρηση ανήκει σε μια οι οικογένεια ή ένα άτομο η συγχώνευση μπορεί να διευκολύνει την επιχείρηση ή το άτομο στο χειρισμό των προβλημάτων που ανακύπτουν από τη φορολογία των περιουσιακών στοιχείων.

ε) Διαφοροποίηση της οικογενειακής ιδιοκτησίας σε νέες δραστηριότητες.

στ) Διευκόλυνση στο χειρισμό των προβλημάτων που αφορούν την ανώτατη διοίκηση, όπως το πρόβλημα της διαδοχής της διοίκησης, όταν η επιχείρηση ανήκει σε ένα άτομο (επιχειρηματία), ή το πρόβλημα διαφωνίας μεταξύ των ανώτατων διευθυντικών στελεχών.

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

Γ) Κατευθύνσεις- Οδηγίες για επιτυχή συγχώνευση

Ο Willard Rockwell, δίνει δέκα βασικές οδηγίες κατευθύνσεις στην αγοράστρια επιχείρηση προκειμένου να ολοκληρώσει με επιτυχία μια συγχώνευση. Οι τέσσερις πρώτες από αυτές είναι κρίσιμες και ισχύουν για όλα τα είδη συγχωνεύσεων. Εάν οποιαδήποτε από αυτές τις οδηγίες παραβιαστεί τότε οι πιθανότητες για επιτυχή συγχώνευση είναι πολύ μικρές. Οι δέκα οδηγίες είναι οι εξής:

A) Σαφής προσδιορισμός των στόχων της συγχώνευσης και ιδιαίτερα των στόχων των κερδών.

B) Ουσιώδης καθορισμός των κερδών για τους μετόχους και των δύο επιχειρήσεων.

Γ) Βεβαιότητα ότι τα επιλεκτικά στελέχη της αγοραζόμενης επιχείρησης είναι, ή τουλάχιστον μπορούν να γίνουν, ικανά στη νέα κατάσταση.

Δ) Βεβαιότητα ότι οι πόροι της αγοράστριας επιχείρησης ταιριάζουν ή μπορούν να συνδυαστούν με τους πόρους της πωλούμενης επιχείρησης.

E) Εμπλοκή των ανώτατων επιτελών, τόσο της αγοράστριας επιχείρησης όσο και της πωλούμενης επιχείρησης, σε ολόκληρο το πρόγραμμα της συγχώνευσης.

Στ) Σαφής προσδιορισμός του αντικειμένου δραστηριότητας της αγοράστριας επιχείρησης.

Z) Καθορισμός των δυνάμεων και των αδυναμιών, καθώς και άλλων βασικών παραγόντων, οι οποίοι συμβάλουν στην αποδοτικότητα και των δύο επιχειρήσεων, της αγοράστριας και της πωλούμενης.

H) Δημιουργία κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης, με την πρόβλεψη των προβλημάτων που πιθανόν θα προκύψουν από τη συγχώνευση και συζήτηση τους από νωρίς με την πωλούμενη εταιρία.

Θ) Αποφυγή αδέξιων προτάσεων και απερίσκεπτων ενεργειών, οι οποίες πιθανόν να θέσουν σε κίνδυνο τη συγχώνευση.

I) Διατήρηση, και εάν είναι δυνατόν, βελτίωση της θέσης της διοικητικής ομάδας της αγοραζόμενης επιχείρησης.

Κατά την αφομοίωση της νέας αγοραζόμενης επιχείρησης, πρέπει να ασκηθεί έλεγχος στην επιχείρηση αυτή.

(πηγή: Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική)

Δ) Συγχωνεύσεις και εξαγορές

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές είναι φαινόμενο που έλαβε σημαντικές διαστάσεις το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990. Ιδιαίτερα, ο χρηματοπιστωτικός τομέας κρατά τα σκήπτρα αυτής της πρακτικής. Προκλήθηκε όχι μόνο από την προοπτική της ΟΝΕ αλλά γενικότερα από την προϊούσα απελευθέρωση των τραπεζικών υπηρεσιών και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Σε εθνικό επίπεδο, στην προώθηση των M and A συνετέλεσε η νέα στρατηγική για την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην εγχώρια αγορά στα πλαίσια του οξύτατου ανταγωνισμού και παράλληλα η επέκταση των πανίσχυρων ομίλων που προέκυπταν στις ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές. Για το λόγο αυτό, δεν παρατηρούνται μόνο εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών αλλά και εντάξεις στους χρηματοπιστωτικούς ομίλους πανίσχυρων ασφαλιστικών και επενδυτικών εταιριών. Ακολουθούν οι σημαντικότερες εξαγορές και συγχωνεύσεις. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

Δ1) Στην Ελλάδα

Στη χώρα μας οι τάσεις για συγχωνεύσεις και εξαγορές εκδηλώθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση αλλά βαθμιαία προσέλαβαν μεγάλες διαστάσεις. Στόχος είναι η δημιουργία μεγάλων τραπεζικών ομίλων ικανών όχι μόνο να διατηρήσουν αλλά και να διευρύνουν το μερίδιό τους στην ελληνική αγορά και στις διεθνείς αγορές με προτεραιότητα στα Βαλκάνια. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

1) Ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας

α) Προχώρησε στις 27/8/97 στην ενοποίηση των δύο στεγαστικών θυγατρικών της τραπεζών: η Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΚΤΕ) απορρόφησε την Εθνική Στεγαστική Τράπεζα: **α)** η νέα τράπεζα λειτούργησε από 1/1/98 ως ΕΚΤΕ, **β)** Παράλληλα, στις 19/8/97 ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας ενοποίησε τις δύο θυγατρικές ασφαλιστικές εταιρίες, την Εθνική Ασφαλιστική και τον Αστέρα. Ο νέος ασφαλιστικός γίγαντας ονομάστηκε Ανώνυμος Ελληνική Εταιρία Γενικών Ασφαλίσεων "Η ΕΘΝΙΚΗ", **γ)** Επακολούθησε η συγχώνευση μεταξύ Εθνικής Τράπεζας και της ΕΚΤΕ. Η Εθνική απορρόφησε την ΕΚΤΕ και η τυπική διαδικασία ολοκληρώθηκε στις 2/10/98. Την ημερομηνία αυτή η νέα τράπεζα διέθετε 705 υποκαταστήματα, 17.000 υπαλλήλους, ενεργητικό αξίας 35 δισεκ. Ευρώ, καταθέσεις 28,3 δισεκ. Ευρώ και χορηγήσεις 9,3 δισεκ. Ευρώ, **δ)** Την 18/2/99 η Εθνική εξαγόρασε το κατάστημα της Chase Manhattan Bank στο Βουκουρέστι και την 24/8/99 το 72,5% της μοναδικής διεθνούς εταιρίας χρηματοδοτικής μίσθωσης της Βουλγαρίας "Interlease", **ε)** Την 29/10/99 υπογράφηκαν στα Σκόπια προσύμφωνα αγοράς της Stopanska Banca από α) την Εθνική Τράπεζα που αποκτά ποσοστό 65% του μετοχικού της κεφαλαίου, β) την International Finance Corporation (IFC) 10%, γ) την EBRD 10% ενώ το υπόλοιπο 15% παρέμεινε σε εντόπιους ιδιώτες επενδυτές. Η Stopanska ήταν η μεγαλύτερη τράπεζα της ΠΓΔΜ με 92 καταστήματα και θυρίδες, 1.350 υπαλλήλους και ενεργητικό ύψους 332 εκατομ. Ευρώ. Η συνολική αξία της

τράπεζας εκτιμάται σε 9 εκατομ. Ευρώ. Η κυβέρνηση της ΠΓΔΜ δέχτηκε να ανταλλάξει προβληματικά δάνεια ύψους 112 εκατομ. Ευρώ με έντοκα γραμμάτια του δημοσίου ενώ οι νέοι επενδυτές δεσμεύτηκαν να προχωρήσουν σε αύξηση του κεφαλαίου της τράπεζας κατά 25,5 εκατομ. Ευρώ. ζ) Την 20/7/2000 η ΕΤΕ ανακοίνωσε ότι εξαγόρασε την τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της Βουλγαρίας, τη United Bulgarian Bank. Η Εθνική απέκτησε το 89,9% του μετοχικού κεφαλαίου ενώ το 10% διατήρησε η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη η οποία μαζί με τη βουλγαρική Bulbank, τη CIBC Oppenheimer Corp. και τη Jodrell Enterprises Ltd ήταν οι κυριότεροι μέτοχοι της UBB. Η EBRD κατείχε πριν το 35% του μετοχικού κεφαλαίου και δεσμεύθηκε ότι μετά από δύο χρόνια μπορεί να πωλήσει το εναπομένον 10% μόνο στην ΕΤΕ. Η εξαγορά κόστισε 207 εκατομ. δολάρια ΗΠΑ. Η UBB είχε το 1999 12,4 εκατομ. δολάρια καθαρά κέρδη, στοιχεία ενεργητικού 530 εκατομ. δολάρια ενώ διαθέτει 140 υποκαταστήματα και 2.400 υπαλλήλους. η) την 31/10/2001 ανακοινώθηκε η πρόθεση συγχώνευσης από τους διοικητές της Εθνικής Τράπεζας και της Alpha Bank. Την 20/12/2001 συμφωνήθηκε η δομή της νέας τράπεζας και η κατανομή των θέσεων στην εκτελεστική επιτροπή. Το εγχείρημα απέτυχε. Στις 19/1/2002 ανακοινώθηκε ότι οι διαπραγματεύσεις απέβησαν άκαρπες και έτσι ο στόχος για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κολοσσού έμεινε απραγματοποίητος. Η αιτία της ανωτέρω αρνητικής εξέλιξης αποδίδεται στην εμμονή των διευθυντικών στελεχών της Alpha Bank να επιβάλουν την αρχή της ισοτιμίας ενώ η σχέση των στοιχείων ενεργητικού μεταξύ των δύο τραπεζών ήταν 1,6 υπέρ της ΕΤΕ και η σχέση των ιδίων κεφαλαίων 1,44 πάλι υπέρ της ΕΤΕ. θ) την 13/11/2001 έγινε γνωστή η εξαγορά από την ΕΤΕ μέσω της θυγατρικής της Ατλάντικ Μπανκ της Τράπεζας Yonkers Financial Corporation (Y.F.C.). Η συμφωνία προβλέπει τίμημα εξαγοράς 69,6 εκατομ. δολαρίων και τελικά τη συγχώνευση της Y.F.C. στην Ατλάντικ Μπάνκ της Νέας Υόρκης. Η Y.F.C. είχε ενεργητικό 571,1 εκατομ. δολαρίων και καταθέσεις 389,5 εκατομ. δολαρίων. Διέθετε εννέα καταστήματα στις περιοχές Γουέτσεστερ και Ντάτσις της Νέας Υόρκης, πελατειακή βάση 18.000 ιδιωτών και ειδικευετό στη λιανική τραπεζική και την εξυπηρέτηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. (Πηγή: www.nbg.gr)

2) Η Τράπεζα Πειραιώς πέρασε στον ιδιωτικό τομέα το 1992 όταν η Εμπορική Τράπεζα πώλησε το 66,67% της συμμετοχής της σε όμιλο ιδιωτών επιχειρηματιών.

α) Το Μάιο του 1998 αγοράζει από την Εθνική Τράπεζα και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο αντί του ποσού των 80 εκατ. Ευρώ το 36,37% των μετοχών της Τράπεζας Μακεδονίας - Θράκης που συγχωνεύθηκε με τη Πειραιώς το έτος 2000.

β) Την 10/9/98 αγοράζει το ενεργητικό και δύο καταστήματα της Crédit Lyonnais Hellas, η οποία μετατρέπεται σε επενδυτική τράπεζα και μετονομάζεται σε Piraeus Prime Bank ενώ στο μετοχικό της κεφάλαιο συμμετέχει και η Bank of Tokyo - Mitsubishi.

γ) Το Νοέμβριο του 1998 ο όμιλος της Πειραιώς κλείνει συνεργασία με τη XIOSBANK μέσω ανταλλαγής μετοχών. Η Πειραιώς αντί 243,5 εκατ. ευρώ αποκτά το 37,8% των μετοχών της XIOSBANK και η τελευταία το 8,4% των μετοχών της Πειραιώς.

δ) Το Μάρτιο του 1999 η Πειραιώς αγοράζει το ενεργητικό της National Westminster Ελλάς και τα πέντε υποκαταστήματά της. Ο όμιλος διέθετε τότε συνολικά 150 υποκ/τα.

ε) Το Σεπτέμβριο του 1999 ανακοινώνει την απόκτηση πλειοψηφικού πακέτου (50% συν μία μετοχή) της κυπριακής επενδυτικής εταιρίας Euroinvestent and Finance Ltd έναντι 45 εκατ. λιρών από την εταιρία συμμετοχών Ν.Κ. Σακόλας που κατείχε το 60% της ανωτέρω εταιρίας. Η απόκτηση της συμμετοχής έγινε με αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και την παραχώρηση όλων των νέων μετοχών στην Πειραιώς.

στ) Ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς διεισδύει στη βαλκανική όπου ήδη διαθέτει την Tirana Bank στην Αλβανία και υποκατάστημα της Τράπεζας Χίου στη Σόφια. Τον Απρίλιο του 2000 θα αποκτούσε από τη Budapest Bank PT το 99,99% του μετοχικού κεφαλαίου της Ρουμανικής τράπεζας Banca de Credit Pater που είχε δύο υποκαταστήματα στο Βουκουρέστι και στην Τάργκου Μούρες, ενεργητικό 23,8 εκατομ. Ευρώ και καθαρά κέρδη 425,5 χιλιάδες Ευρώ. Η νέα τράπεζα μετονομάστηκε σε Piraеus Bank Romania και ασχολείται κύρια με τη λιανική τραπεζική και την επαγγελματική πίστη.

ζ) Την 18/5/2000 ανακοινώθηκε ότι η Τράπεζα Πειραιώς αποκτά το 50,1% της επενδυτικής εταιρίας MARFIN AXEΠEY μέσω αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 234,78 εκατομ. Ευρώ με δικαίωμα αύξησης της συμμετοχής έως και 60%. Η MARFIN θα αναλάμβανε την αποκλειστική διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων και των εταιριών επενδύσεων του ομίλου πέραν της διαχείρισης των δικών της χαρτοφυλακίων. Παράλληλα, συνεχίζει να προσφέρει εξειδικευμένες υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής συμπληρωματικά προς την επενδυτική τράπεζα του ομίλου Piraеus Prime Bank την οποία απέκτησε από την Τράπεζα Πειραιώς αντί 29.347 Ευρώ ενώ η τελευταία απορρόφησε τις δραστηριότητες αυτής. Η απόκτηση όμως της Μαρφίν από την Πειραιώς ματαιώθηκε.

η) Το Μάιο και τον Ιούνιο του 2000 συνήλθαν οι Γενικές Συνελεύσεις των Τραπεζών Πειραιώς, Μακεδονίας - Θράκης και Χίου και αποφάσισαν τη συγχώνευσή τους με ανταλλαγή μία μετοχή έναντι μίας μετοχής της Τράπεζας Πειραιώς η οποία απορροφά τις δύο άλλες τράπεζες. Την 16 Ιουνίου 2000 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών η απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης με την οποία εγκρίθηκε η συγχώνευση και από την 20 Ιουνίου έπαψε η διαπραγμάτευση στο ΧΑΑ των μετοχών της Μακεδονίας - Θράκης και της Χίου. Στο τέλος του 2000 η νέα τράπεζα διέθετε δίκτυο 200 υποκαταστημάτων, 3.400 εργαζόμενους και ενεργητικό 11,7 δισεκατ. Ευρώ.

θ) Εν τω μεταξύ στις 31/10/2000 με ταυτόσημες ανακοινώσεις η Τράπεζα Πειραιώς και η Marfin AEΠEY γνωστοποίησαν ότι δεν θα υπάρξει μετοχική σχέση αλλά συνεργασία στη διανομή επενδυτικών προϊόντων. Η διάρρηξη των σχέσεων αποδίδεται στην προσέγγιση από μέρους του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς του ομίλου των Κάτω Χωρών ING και τη φημολογούμενη συνεργασία στη διαχείριση διαθεσίμων και τα αμοιβαία κεφάλαια, τομείς που κατ' εξοχήν δραστηριοποιείται η Marfin .Η τελευταία προχωρεί σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου προκειμένου να μετατραπεί το 2001 σε πιστωτικό ίδρυμα που θα δραστηριοποιείται κύρια στη διαχείριση διαθεσίμων και την τραπεζική ιδιωτών.

ι) Στις 30/10/2001 ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα του διαγωνισμού πώλησης πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της ΕΤΒΑ. Συμμετείχαν η Τράπεζα Πειραιώς και η Αγροτική Τράπεζα. Ο διαγωνισμός κατακυρώθηκε στην Τράπεζα Πειραιώς με τους ακόλουθους όρους: 1) 100.000.000 μετοχές, δηλαδή το 57,8% της συμμετοχής του Δημοσίου στην ΕΤΒΑ διατίθεται στην Τράπεζα Πειραιώς τοις μετρητοίς αντί 173,8 δισεκ. δραχμών (510 εκατ. Ευρώ), 2) το υπόλοιπο της συμμετοχής του Δημοσίου δηλαδή 7,8% ή 13.500.000 μετοχές, θα διατεθεί στην Τράπεζα Πειραιώς στην ίδια τιμή (5,10 Ευρώ ανά μετοχή) με ανταλλαγή μετοχών κατά τη συγχώνευση των δύο τραπεζών, 3) η ίδια ως άνω σχέση ανταλλαγής θα ισχύσει και για την ανταλλαγή των μετοχών της ΕΤΒΑ που κατέχουν οι μικρομέτοχοι, με τιμή της Τράπεζας Πειραιώς που θα προκύψει από το μέσο των χρηματιστηριακών συνεδριάσεων περίπου δύο μηνών. Εν τω μεταξύ πρέπει να επιλυθούν πρώτα τα προβλήματα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των βιομηχανικών περιοχών που διαχειρίζεται η ΕΤΒΑ και της πώλησης των ναυπηγείων Σκαρμαγκά, 4) στις 24/12/2001 ανακοινώθηκε η σύναψη στρατηγικής σημασίας της Τράπεζας Πειραιώς με τον Ολλανδικό Χρηματοοικονομικό όμιλο INC (Internationale Nederlanden Group). Ο όμιλος δραστηριοποιείται στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα και στη διαχείριση διαθεσίμων σε 65 χώρες και έχει πάνω από 65.000 υπαλλήλους. Την περίοδο 1991-2000 δεκαεξαπλασίασε τη χρηματιστηριακή της αξία από 5 σε 80 δισεκ. Ευρώ. Η συμφωνία προβλέπει την από κοινού ίδρυση θυγατρικών εταιριών κύρια του ασφαλιστικού κλάδου με στόχο την επικυριαρχία στις τραπεζοασφάλειες αλλά και σε άλλα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη διάθεση πακέτων προϊόντων σε εργαζόμενους μεγάλων επιχειρήσεων ή σε ασφαλιστικά ταμεία και κλάδους εργαζομένων συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων επικουρικής συνταξιοδοτικής ασφάλισης, περίθαλψης και επενδυτικών συμβουλών. Η ING Group θα λάβει το 5% των μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς και η τελευταία το 20% των μετοχών της ING/NN Ελλάδος. Οι θυγατρικές εταιρίες που θα συσταθούν θα ελέγχονται κατά 50,1% από την ING και κατά 49,9% από την Πειραιώς. Τα προϊόντα αυτών θα φέρουν την επωνυμία ING Piraeus και θα διατίθενται από τα 200 καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς και τα 100 κατ/τα της ING Ελλάδος. Η τελευταία κατέχει σήμερα το 14% της εγχώριας ασφαλιστικής αγοράς και η Πειραιώς το 8% της εγχώριας τραπεζικής αγοράς. Την 21/1/2002 ανακοινώθηκαν περισσότερες λεπτομέρειες της συμφωνίας που ενεργοποιείται στα μέσα Μαρτίου 2002. Οι δύο τράπεζες θα διερευνήσουν τα περιθώρια κοινής δράσης στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης με προτεραιότητα τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Προτιμητέα μέθοδος διείσδυσης θα είναι οι εξαγορές. Οι κοινές θυγατρικές εταιρίες θα έχουν σαν αντικείμενο τις τραπεζοασφάλειες τα ομαδικά ασφαλιστικά προϊόντα και τη διαχείριση κεφαλαίων. Τα ανωτέρω ποσοστά συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο (5% και 20%) θα αλλάξουν μετά τη μεταβίβαση των μετοχών της ΕΤΒΑ στην Πειραιώς.

Η συνεργασία των δύο ομίλων στην Ελλάδα θα είναι αποκλειστική. Η Πειραιώς και η ING θα προωθούν αποκλειστικά τα τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα του κοινού σχήματος ενώ η ING θα διεξάγει τις τραπεζικές της εργασίες μέσω της Τράπεζας Πειραιώς. Αυτό σημαίνει ότι τα τέσσερα υποκαταστήματα της Τράπεζας ING στην Ελλάδα θα απορροφηθούν από την Τράπεζα Πειραιώς ενώ η Πειραιώς Ασφαλιστική θα ενταχθεί στην κοινοπραξία. Τα προϊόντα λιανικής τραπεζικής της Πειραιώς (καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες χορηγήσεις προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις) θα προωθούνται και μέσω του δικτύου της 2.500 ασφαλιστικών συμβούλων και των 100 καταστημάτων της ασφαλιστικής επιχείρησης

ING/NN Ελλάδος θα συγκεντρωθούν υπό ενιαία διαχείριση όλα τα αμοιβαία κεφάλαια των δύο ομίλων στην Ελλάδα και θα εμπλουτιστούν με διεθνή προϊόντα της ING Asset Management. Η διαχείριση περιουσίας τρίτων θα γίνεται με τη μεταφορά της τεράστιας διεθνούς εμπειρίας του ομίλου ING ο οποίος έχει υπό διαχείριση κεφάλαια ύψους άνω των 500 δισεκ. Ευρώ και κατέχει στον τομέα αυτό τη δεύτερη θέση στην Ευρώπη.

κ) Την 20/3/2002 υπογράφηκε η σύμβαση μεταβίβασης πλειοψηφικού πακέτου 57,8% των μετοχών της ETBA στην Τράπεζα Πειραιώς (510 εκατ. Ευρώ από τα οποία 366,8 εκατ. Ευρώ καταβάλλονται τοις μετρητοίς και τα υπόλοιπα σε δύο έντοκες εξαμηνιαίες δόσεις). Η σύμβαση διαφοροποιείται από το προσύμφωνο στα εξής: 1) το 51% του μετοχικού κεφαλαίου των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά περνά στην Τράπεζα Πειραιώς για έξι το πολύ μήνες, μέχρι δηλαδή να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις πώλησης αυτών. Σε περίπτωση που η πώληση δεν καταστεί εφικτή, το ανωτέρω ποσοστό θα μεταβιβαστεί σε εταιρία του Δημόσιου με τίμημα τη λογιστική αξία του Ναυπηγείου (4,4 εκατ. Ευρώ). Το Δημόσιο θα αναλάβει και τις τυχόν ακάλυπτες υποχρεώσεις που θα έχει προς την τράπεζα. 2) Θα συσταθεί η Α.Ε. Ελληνικά Βιομηχανικά Ακίνητα η οποία θα ανήκει κατά 51% στο Δημόσιο και κατά 49% στην Πειραιώς. Στην εταιρία αυτή θα ενταχθούν οι Βιομηχανικές Περιοχές ΒΙΠΕ 3) το άνοιγμα των 33,5 εκατ. ευρώ, που έχει προκύψει από την κατάχρηση στην ETBA Finance, θα καλυφθεί κατά 16,7 εκατ. ευρώ από το Δημόσιο και το υπόλοιπο από την Τράπεζα Πειραιώς μέσω της ETBA.

3) Ο όμιλος της EFG Eurobank άνοιξε το χορό των συγχωνεύσεων στην Ελλάδα. **α)** Στις 19/7/96 υπέγραψε σύμβαση εξαγοράς με τη Bank Worms η οποία πώλησε το 95% των μετοχών της θυγατρικής της Interbank Ελλάς Α.Ε. που διέθετε 19 υποκαταστήματα. Η Eurobank απορρόφησε τελικά την Interbank και η νέα τράπεζα διέθετε 25 κατ/τα (19+6 της Eurobank), **β)** Το 1997 η Eurobank εξαγοράζει πέντε από τα επτά καταστήματα της Crédit Lyonnais Hellas τα οποία απορροφά με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των υποκ/των της να ανέλθει σε 30. **γ)** Στις αρχές του 1998 εξαγοράζει από τον Κορεάτικο όμιλος HANWA το 58,08% των κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας Αθηνών αντί 26,1 εκατ. ευρώ και από την Εθνική Τράπεζα το 51% των προνομιούχων μετοχών της ίδιας τράπεζας αντί 4,7 εκατ. ευρώ. Η Τράπεζα Αθηνών διέθετε 24 υποκ/τα και τελικά συγχωνεύθηκε με τη Eurobank. **δ)** Στις 29/6/98 προβαίνει σε μία εντυπωσιακή ενέργεια. Αποκτά από την Τράπεζα της Ελλάδος την Τράπεζα Κρήτης αντί 273 εκατ. ευρώ. Η Τράπεζα Κρήτης που διέθετε 88 καταστήματα απορροφάται τελικά από την Eurobank τον Οκτώβριο του 1999. **ε)** Στις 14/8/98 αποκτά από τη Βουλγαρική κρατική εταιρία τραπεζικής αναδιάρθρωσης το 78,23% της Post Bank έναντι 38 εκατομ. δολαρίων ΗΠΑ με δέσμευση αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 20 εκατομ. δολάρια εντός δωδεκαμήνου και εκχώρησης του 10% των κερδών στο βουλγαρικό δημόσιο τα πρώτα πέντε χρόνια. Η προσφορά υποβλήθηκε σε ποσοστά 50% - 50% μαζί με την American Life Insurance Co. Η Post Bank κατείχε το 8% της αγοράς καταθέσεων, είχε 1.600 υπαλλήλους, 111 τραπεζικά υποκαταστήματα και εξυπηρετείτο και από 2.700 ταχυδρομικά γραφεία. **ζ)** Μέσα στο ίδιο έτος αγοράζει από μεγαλομέτοχο το 12% των μετοχών της Τράπεζας Εργασίας το οποίο αυξάνει με αγορές στο ΧΑΑ και συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου στο 20,34% μέσω της μητρικής εταιρίας συμμετοχών Consolidated Eurofinance Holdings. **η)** Στη συνέχεια προχωρεί, σε συνεργασία με τη Deutsche Bank, που ήδη κατείχε το 10% των μετοχών της Eurobank, σε επιθετική εξαγορά της Τράπεζας Εργασίας προσφέροντας στους μετόχους της την ανταλλαγή

των μετοχών τους σε αναλογία 1 μετοχή της Εργασίας έναντι 2,2 μετοχές της Eurobank συν 4.000 δρχ. (11,74 ευρώ) μετρητά για κάθε μετοχή. Στη διαδικασία παρεμβαίνει ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς που καταθέτει δημόσια αντιπροσφορά για την απόκτηση του 50,1% των μετοχών της Τράπεζας Εργασίας. Προσφέρει στις 9/7/99 για μια μετοχή της Εργασίας 3,75 μετοχές της Τράπεζας Πειραιώς και 15.000 δρχ. (44 ευρώ). Το ΔΣ της τράπεζας Εργασίας κρίνει πιο συμφέρουσα την προσφορά της Πειραιώς και την εκτίμησή της αυτή κοινοποιεί στους μετόχους. Η Eurobank υποβάλλει νέα ελκυστική προσφορά για την απόκτηση του 50,1% της Εργασίας. Στις 14/7/99 προσφέρει για μια μετοχή της Εργασίας 2,4 μετοχές της Eurobank συν 17.000 δρχ. (44 ευρώ) μετρητά για κάθε μετοχή. Το Δ.Σ. της Τράπεζας Εργασίας επανασυνδέει τις σχέσεις του με τον όμιλο Λάτση και θεωρεί τη νέα προσφορά ως συμφέρουσα. Μετά την εξέλιξη αυτή η Πειραιώς αποσύρεται ουσιαστικά από τη διαδικασία και η συμμετοχή της θεωρείται απλά τυπική. Στις 4/8/99 έληξε η περίοδος αποδοχής της δημόσιας προσφοράς. Προσφέρθηκαν μετοχές που μαζί με το ποσοστό που κατείχε ήδη της Εργασίας η Eurobank αποκτούσε το 77,44%. Επειδή, όμως, το Δ.Σ. του ΧΑΑ είχε περιορίσει τον έλεγχο στο 50,1% η κατανομή έγινε ως εξής: Κάθε μέτοχος ικανοποιήθηκε για τουλάχιστον 200 προσφερόμενες μετοχές της Εργασίας ενώ οι αιτήσεις για μετοχές άνω των 200 ικανοποιήθηκαν αναλογικά. Το σύνολο των μετοχών της Εργασίας που απέκτησε, τελικά, η Eurobank ανήρχετο σε 12.025.000 μετοχές με το οποίο αποκτήθηκε ο έλεγχος του 50,1%. Η συγχώνευση των δύο τραπεζών ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2000 με ανταλλαγή μιας μετοχής της Eurobank έναντι 1,33 μετοχών της Τράπεζας Εργασίας. Η απόφαση για τη συγχώνευση και την ανταλλαγή των μετοχών λήφθηκε στις Γενικές Συνελεύσεις της Eurobank την 14/7/2000 και της Εργασίας την 27/7/2000. Στις 7/9/2000 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Α.Ε. και ΕΠΕ η απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης με την οποία εγκρίθηκε η συγχώνευση και η αλλαγή της επωνυμίας. Η νέα τράπεζα φέρει το όνομα Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias, είχε μετοχικό κεφάλαιο 561,1 εκατομ. ευρώ, 7.500 υπαλλήλους, δίκτυο 330 καταστημάτων, ίδια κεφάλαια 1,76 δισεκ. ευρώ, συνολικό ενεργητικό 14,67 δισεκ. ευρώ και σύνολο υπό διαχείριση κεφαλαίων 22,3 δισεκ. ευρώ. **θ)** Την 20/7/2000 υπεγράφη συμφωνία με βάση την οποία η EFG Eurobank επέτυχε την επέκτασή της στη ρουμανική αγορά. Μαζί με τη Μπάνκου Πορτουγκιέζ ντε Ινβεστιμέντου (BPI) και τη Τζένεραλ Ιλέκτρικ Κορπορέϊσιον καθίσταται στρατηγικός επενδυτής της Bank Post S.A. Η ρουμανική τράπεζα είναι από τις μεγαλύτερες της χώρας με ενεργητικό 355 εκατομ. ευρώ, δίκτυο 128 υποκαταστημάτων, προσωπικό 4.000 ατόμων, δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 30% και καθαρά προ φόρων κέρδη το 1999 9,04 εκατομ. ευρώ. Συνεργάζεται με το ρουμανικό ταχυδρομείο εξασφαλίζοντας έτσι 2.650 επί πλέον θυρίδες εξυπηρέτησης για τους πελάτες της. **ι)** Την 16/3/2001 ανακοινώνεται η επίτευξη συμφωνίας με βάση την οποία η EFG Eurobank Ergasias εξαγοράζει και απορροφά στη συνέχεια την Τράπεζα Επενδύσεων TELESIS. Σύμφωνα με το σχέδιο η εξαγορά θα γίνει με ανταλλαγή μετοχών και με αναλογία 1 μετοχή της Eurobank - Ergasias έναντι 2,2 μετοχές της Telesis που αντιστοιχεί σε τιμή 8,95 ευρώ για τη δεύτερη. Θα υπάρξει συγχώνευση των χρηματιστηριακών εταιριών των δύο τραπεζών ενώ τα στελέχη του επενδυτικού τομέα της Telesis θα ενταχθούν στην EFG Finance που θα μετονομασθεί σε EFG Telesis Finance. Με την ολοκλήρωση του εγχειρήματος ο νέος σχηματισμός διεκδικεί την πρώτη θέση τόσο στις χρηματιστηριακές εργασίες (περίπου 10%) όσο και στον επενδυτικό τομέα (25%). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Telesis είχε εξαγοράσει και απορροφήσει τη Δωρική Τράπεζα για να εξαγορασθεί και απορροφηθεί με τη σειρά της από την EFG Eurobank Ergasias.

4) Στις 16/9/98 υπογράφηκε η πράξη μεταβίβασης του 51% των κοινών μετοχών και του 20% των προνομιούχων μετοχών της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος από την Αγροτική Τράπεζα στην Εγνατία Τράπεζα έναντι συνολικού τιμήματος 48,2 εκατ. ευρώ. Η Εγνατία Τράπεζα απορρόφησε την ΤΚΕ και η νέα τράπεζα είχε 1.200 υπαλλήλους και 47 κατ/τα με προοπτική αύξησής τους στο μέλλον.

5) Είχε προηγηθεί η μερική ιδιωτικοποίηση της Τράπεζας Αττικής. Η Εμπορική Τράπεζα κράτησε μόνο το 19% του μετοχικού της κεφαλαίου ενώ πώλησε το 34,5% στο ΤΣΜΕΔΕ και το 15% στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Το υπόλοιπο 31,5% κατέχεται από μικροεπενδυτές.

6) Ριζική μεταβολή στη σύνθεση του μετοχικού της κεφαλαίου γνώρισε και η Γενική Τράπεζα. Τον Απρίλιο του 1998 το Μετοχικό Ταμείο Στρατού πώλησε το 33% του μετοχικού της κεφαλαίου από το οποίο 10% απέκτησε ο όμιλος της Interamerican και το υπόλοιπο 23% εκποιήθηκε με τη μέθοδο του βιβλίου προσφορών.

7) Ο όμιλος της **Alpha Τράπεζας Πίστεως** εξαγόρασε το 75% της Lombard Natwest η οποία από 1/10/98 λειτουργεί με το όνομα Alpha Τράπεζα Limited. Η τελευταία κάλυπτε το 5% της τραπεζικής αγοράς της Κύπρου και διέθετε 24 υποκαταστήματα. Στις 29/3/99 το Δ.Σ. της Εμπορικής Τράπεζας αποφάσισε όπως μεταβιβάσει το 51% του μετοχικού κεφαλαίου της Ιονικής στην Άλφα - Τράπεζα Πίστεως. Ήταν η μεγαλύτερη μέχρι τότε ιδιωτικοποίηση κρατικής τράπεζας με τίμημα 798 εκατ. ευρώ. Ο όμιλος της Ιονικής Τράπεζας διέθετε δίκτυο 230 υποκ/των, κατ/τα στο Λονδίνο και τη Σόφια, πέντε θυγατρικές χρηματοπιστωτικές εταιρίες (ΑΕΔΑΚ, Επενδύσεων, Finance, Leasing, Χρηματιστηριακή), την Ιονική - Εκπαιδευτική και την Ιονική Ξενοδοχειακή ιδιοκτήτρια των ξενοδοχείων Athens Hilton και Rhodos Imperial. Την 25/4/2000 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση μεταξύ των δύο τραπεζών και προέκυψε η νέα τράπεζα **Alpha Bank**. Οι μέτοχοι της Ιονικής έλαβαν μετοχές της νέας τράπεζας με αναλογία 1,5/1. Ο όμιλος διέθετε στοιχεία ενεργητικού αξίας 25,3 δισεκ. ευρώ, με χρηματιστηριακή αξία 7,5 δισεκ. ευρώ, είναι ο δεύτερος στην Ελλάδα με 437 υποκαταστήματα, 720 ATMs και 2,7 εκατομ. λογαριασμούς πελατών.

Το Δεκέμβριο του 1999 η Alpha Bank ολοκλήρωσε την εξαγορά της Kreditna Banka AD-Skorje, ιδιωτικής τράπεζας της FYROM. Απέκτησε το 65,05% της τέταρτης μεγαλύτερης τράπεζας των Σκοπίων αντί 9,45 εκατομ. ευρώ. Η Τράπεζα διέθετε τότε τρία καταστήματα στα Σκόπια, το Τέτοβο και τη Στρουμίτσα και 47 υπαλλήλους. Το ενεργητικό της ανήρχετο σε 15,98 εκατομ. ευρώ, οι χορηγήσεις της ήταν 5,33 εκατομ. ευρώ, οι καταθέσεις 6,02 εκατομ. ευρώ και τα κέρδη της ήσαν 798 χιλ. ευρώ. Μετά την εξαγορά αυτή ο όμιλος της Τράπεζας δραστηριοποιείται σχεδόν σε όλη τη Βαλκανική: Στη Ρουμανία μέσω της θυγατρικής της Banca Bucuresti που διέθετε το 1999 δίκτυο εννέα καταστημάτων σε οκτώ πόλεις και προσωπικό 300 ατόμων. Στα τέλη Μαΐου 2000 η τράπεζα μετονομάστηκε σε Alpha Bank Romania. Η Alpha Bank κατέχει το 85% του μετοχικού κεφαλαίου ενώ 10% έχει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη και 5% η Ιταλική Τράπεζα Banca Monte dei Paschi di Siena. Στη Βουλγαρία μέσω του υποκαταστήματος της Ιονικής στη Σόφια και στην Αλβανία μέσω του υποκ/τος της Alpha Πίστεως στα Τίρανα, ενώ στις 23/12/99 έλαβε έγκριση για την ίδρυση και άλλων 4 υποκ/των στην Αλβανία.

8) Ο όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας όπως αναφέρθηκε, πώλησε το 66,67% των μετοχών της Τράπεζας Πειραιώς, το 49,5% της Τράπεζας Αττικής και το 51% της

Ιονικής Τράπεζας. Το 1998, πραγματοποίησε διείσδυση στα Βαλκάνια αγοράζοντας το 86% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Bulgarian Investment Bank και το οποίο κατείχε μέχρι τότε η EBRD. Επίσης κατέχει ήδη το 100% των μετοχών της International Commercial Black Sea Bank της Αλβανίας και της Αρμενίας και το 89,85% και 42% αντίστοιχα των ομώνυμων τραπεζών της Ρουμανίας και της Γεωργίας, το 100% της International Commercial Bank της Μολδαβίας και το 59,4% της ομώνυμης τράπεζας της Βουλγαρίας.

Στις 9 Ιουνίου 2000 ανακοινώθηκε ότι μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις επιτεύχθηκε συμφωνία με την τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της Γαλλίας Crédit Agricole. Η τελευταία αγοράζει από τις θυγατρικές Φοίνικα και Εμπορική Κεφαλαίου το 6,7% των μετοχών της Εμπορικής Τράπεζας αντί τιμήματος 94,1 δισεκ. δρχ. (276,1 δισεκ. ευρώ). Η τιμή ανά μετοχή ορίστηκε στις 16.450 δρχ. (48,2 ευρώ) υπολογισθείσα με έκπτωση 10% στο μέσο όρο της τιμής της μετοχής της τράπεζας στο ΧΑΑ το τριήμερο 7, 8 και 9 Ιουνίου 2000. Υπάρχει επίσης προαιρετικό δικαίωμα για τη Γαλλική τράπεζα να αποκτήσει στο μέλλον επιπλέον 3,5% του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής από το ποσοστό που κατέχουν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Η συμφωνία αυτή προβλέπει συνεργασία στους τομείς επενδυτικής τραπεζικής, διαχείρισης διαθεσίμων και τραπεζοασφαλειών ενώ θα μεταφερθεί τεχνογνωσία από τη Γαλλική τράπεζα σε επίπεδο ηλεκτρονικής τραπεζικής. Η Crédit Agricole εκπροσωπείται στο 19μελές Δ.Σ. της Εμπορικής με δύο μέλη ενώ ένας επί πλέον εκπρόσωπος έχει την εποπτεία στον τομέα των συνεργιών. Την 27/10/2000 ανακοινώθηκε ότι η Εμπορική Τράπεζα συνήψε στρατηγική συμμαχία με την Κυπριακή εταιρία Glory Worldwide Holdings Ltd που ειδικεύεται στα ηλεκτρονικά και συμβατικά στοιχεία και δραστηριοποιείται στην Κύπρο, στη Βαλκανική, τη Μέση Ανατολή και σε αρκετές χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Η συμφωνία αφορά την ίδρυση τράπεζας στην Κύπρο, το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας θα ανήκει κατά 65% στην Εμπορική Τράπεζα, 10% στη Glory και το υπόλοιπο σε άλλους ιδιώτες επενδυτές.

9) Την 15/12/2000 η Αγροτική Τράπεζα ανακοίνωσε ότι με ιδιώτες επενδυτές θα εξαγοράσει το δίκτυο στη Ελλάδα των επτά καταστημάτων της Καναδικής Τράπεζας Nova Scotia το οποίο θα μετατρέψει σε νέα τράπεζα που θα δραστηριοποιείται στη λιανική τραπεζική και στη χρηματοδότηση ναυτιλιακών επιχειρήσεων.

10) Την 30/1/2001 ανακοινώθηκε ότι η Hong Kong and Sangai Banking Corporation (HSBC) - Ελλάδα εξαγόρασε τις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της Barclays η οποία αποχωρεί οριστικά από την Ελλάδα. Ήδη το 1997 η Barclays - Ελλάδα είχε πωλήσει το ναυτιλιακό της χαρτοφυλάκιο στη Midland η οποία με τη σειρά της το 1998 εξαγοράστηκε από τη HSBC. Η νέα τράπεζα θα έχει 27 υποκαταστήματα, ο δε όμιλος της HSBC στην Ελλάδα διαθέτει επίσης χρηματοπιστηριακή εταιρία και ΑΕΔΑΚ. Διεθνώς ο όμιλος της HSBC, με έδρα το Λονδίνο, διατηρεί περισσότερα από 6.000 υποκ/τα σε 81 χώρες του κόσμου. Εκτός από τη Midland του ΗΒ έχει εξαγοράσει τη Marine Midland των ΗΠΑ, τη HK Bank of Canada, τη Banco Bamerindus στη Βραζιλία, της HK Bank στη Μαλαισία, το Hong Kong SAR, τη Republic New York Corp.

11) Την 2/11/2001 η εποπτική αρχή της Τουρκίας ενέκρινε την εξαγορά της Τουρκικής Τράπεζας Sitebank AS από την Ελληνική Novabank. Η Sitebank ήταν από τις 19 τράπεζες που είχαν πληγεί από την κρίση και είχαν περιέλθει υπό τον έλεγχο

του δημοσίου. Έχει 16 υποκαταστήματα και ενεργητικό 150 εκατομ. δολαρίων. Η Banco Comercial Portugues (B.C.P), η μεγαλύτερη εμπορική τράπεζα της Πορτογαλίας που ελέγχει το πλειοψηφικό πακέτο της Novabank δήλωσε ότι θα κατέβαλε για την εξαγορά ένα ποσό μέχρι 44 εκατομ. δολάρια. (πηγή: www.nbg.gr)

Δ2) Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Εξαγορών και Συγχωνεύσεων

Όλοι συμφωνούν ότι η ONE εντείνει τον ανταγωνισμό, ενισχύει τη διεθνοποίηση, συμπίπτει την κερδοφορία των τραπεζών και οδηγεί σε μείωση του πλεονάζοντος προσωπικού των τραπεζών και του δαπανηρού δικτύου των υποκαταστημάτων τους. Επόμενα, η δημιουργία ισχυρών χρηματοοικονομικών ομίλων που θα μπορέσουν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και φάσματος είναι το λογικό αποτέλεσμα της πρόκλησης. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις είναι το μέσο για την επιτυχία του ανωτέρω σκοπού και επιπρόσθετα στοχεύουν στη διατήρηση ή και αύξηση του μεριδίου στην εγχώρια και διεθνή αγορά. Όμως, το φαινόμενο αυτό δεν οφείλεται μόνο στη νομισματική ολοκλήρωση. Προϋπήρχε αυτής και αναπτύσσεται ραγδαία και εκτός της ζώνης του ευρώ όπως στις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ασία και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τις M and A μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

1) η μεγιστοποίηση της απόδοσης των μετοχών (shareholder value). Οι M and A προσδίδουν μία δυναμική στο νέο χρηματοοικονομικό όμιλο που αποκτά την εμπιστοσύνη των επενδυτών και εξασφαλίζει την άνοδο της τιμής της μετοχής του. Αυτή είναι ακόμα μεγαλύτερη εάν ακολουθήσει αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Οι προσδοκίες αυτές δρουν βραχυπρόθεσμα. Σταθερή και μακροπρόθεσμη άνοδο της μετοχής θα παρατηρηθεί εάν ο όμιλος διευρύνει τα κέρδη του στα επόμενα χρόνια.

2) η αντιμετώπιση του οξυνόμενου ανταγωνισμού με την προϋπόθεση ότι ο όμιλος θα προσφέρει νέα και διαφοροποιημένα προϊόντα υψηλής ποιότητας και σε ελκυστικές τιμές, δηλαδή με μικρότερη προμήθεια και χαμηλότερα επιτόκια. Αυτά προϋποθέτουν τη μείωση του κόστους λειτουργίας και ιδιαίτερα των δαπανών μισθοδοσίας του προσωπικού.

3) η εξοικονόμηση κόστους μπορεί να ανέλθει σε 15% και σε μερικές περιπτώσεις που οι αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται τα συγχωνευόμενα ΠΙ είναι παρεμφερείς μέχρι και 25%.

4) η απόκτηση ολιγοπωλιακής δύναμης αυξάνει τα κέρδη των ΠΙ. Οι τράπεζες διατηρούν ή αυξάνουν το περιθώριο των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων στην αγορά λιανικής (retail banking) ενώ αδυνατούν να κάνουν το ίδιο στην αγορά χονδρικής όπου οι πελάτες διαθέτουν εναλλακτικές λύσεις.

5) η ανάγκη δημιουργίας χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων μεγάλου μεγέθους μέσω M and A επιβάλλεται και από την τεχνολογική πρόοδο η οποία αυξάνει τις οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή και διάθεση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η εισαγωγή νέας τεχνολογίας είναι στις περισσότερες περιπτώσεις δαπανηρή και συμφέρουσα μόνο σε μεγάλους ομίλους. Η τηλεφωνική τραπεζική (phone banking), η διαδικτυακή τραπεζική (Internet banking) και η επιχειρησιακή τραπεζική (home

banking) παρουσιάζουν μεγαλύτερες οικονομίες κλίμακας από το παραδοσιακό δίκτυο μέσω υποκαταστημάτων.

6) νέα εργαλεία χρηματοοικονομικής διαχείρισης κινδύνου, όπως τα παράγωγα προϊόντα και τα στοιχεία εκτός ισολογισμού που παρέχουν εγγυήσεις, εφαρμόζονται με αποτελεσματικότερο τρόπο από μεγάλου μεγέθους ΠΙ.

7) αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα το φαινόμενο της αποδιαμεσολάβησης, δηλαδή η απευθείας σύνδεση καταθετών - δανειοληπτών εκτός τραπεζικού συστήματος. Οι τράπεζες δημιουργούν θυγατρικές εταιρίες οι οποίες μπορούν και προσφέρουν χρηματοδοτικά προϊόντα πέραν από τις παραδοσιακές χορηγήσεις δανείων. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις των θυγατρικών εταιριών έχουν στόχο τη δημιουργία πανίσχυρων νέων και μεγάλων θυγατρικών με στόχο τη σχετική επαναδιαμεσολάβηση, δηλαδή την εκ νέου παροχή όλου του φάσματος των υπηρεσιών μέσω τραπεζικών ομίλων.

Στη διεθνή βιβλιογραφία συναντούμε και παράθεση μειονεκτημάτων των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Επιγραμματικά, τα κυριότερα αυτών είναι τα ακόλουθα:

1) Από μελέτη της Mitchell Madison, τον Ιούλιο του 1998, προκύπτει ότι η απόδοση της μετοχής των τραπεζών που προέβησαν σε εξαγορές άλλων τραπεζών υπολειπόταν του υπολοίπου κλάδου. Σε μερικές περιπτώσεις η απόδοση ήταν 17% μικρότερη των υπολοίπων τραπεζών. Πάντως, το συμπέρασμα αυτό δεν επιβεβαιώνεται τουλάχιστον για την Ελλάδα.

2) Μελέτες για τις μεγάλες εξαγορές του αιώνα έδειξαν ότι οι μέτοχοι της τράπεζας που προέβη στην εξαγορά κέρδισαν. Όμως, οι μέτοχοι της εξαγορασθείσας τράπεζας έχασαν.

3) Εάν η εγχώρια αγορά είναι απόλυτα ολοκληρωμένη και ανταγωνιστική, τότε υπάρχουν μικρά περιθώρια για απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου στην αγορά και υπό την προϋπόθεση προσφοράς διαφοροποιημένων προϊόντων υψηλής ποιότητας και τεχνολογίας.

4) Οι περικοπές κόστους που επιτυγχάνονται με τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος και τις συνεργίες (synergies) είναι εφάπαξ περικοπές.

5) Το διοικητικό και διαχειριστικό κόστος που συνεπάγονται οι συγχωνεύσεις είναι υψηλό. Θα μπορούσε, όμως, να υποστηριχθεί ότι πρόκειται για εφάπαξ δαπάνη που συμψηφίζεται με τις περικοπές κόστους λόγω συνεργιών.

6) Προκύπτουν μεγάλες δυσκολίες προσαρμογής όπως η ενοποίηση της διαφορετικής φιλοσοφίας δράσης των τραπεζών, των διαφορετικών μισθολογίων, επιδομάτων και παροχών και του διαφόρου τρόπου υπηρεσιακής ανέλιξης.

7) Το κοινωνικό κόστος είναι υψηλό αφού στο 80% των M and A υπήρξε μείωση της απασχόλησης που πραγματοποιήθηκε και με απολύσεις προσωπικού.

Πάντως, το κύμα των εξαγορών και συγχωνεύσεων αναμένεται να συνεχισθεί και τα επόμενα χρόνια. Μερικοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι η τάση θα βαίνει μειούμενη και

δεν θα διατηρηθεί το σημερινό ύψος αυτών που ανέρχεται σε παγκόσμιο επίπεδο σε 1,8 τρισεκατομμύρια ευρώ. Ένας από τους λόγους που επικαλούνται, ιδιαίτερα σε διασυνοριακό επίπεδο, είναι η εναλλακτική επιλογή των στρατηγικών συμμαχιών που παρέχουν στις τράπεζες πρόσβαση στο δίκτυο άλλων τραπεζών και αντίστροφα.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

Δ3α) Είδη συγγωνεύσεων και εξαγορών

Εγχώριες

Το 80% των ΣκΕ είναι εγχώριες, αφορούν δηλαδή ΠΙ της εθνικής τραπεζικής βιομηχανίας. Συνήθως πραγματοποιούνται μεταξύ μικρών ΠΙ και έχουν σαν συνέπεια τη σάρωση του τραπεζικού υπερπληθωρισμού ΠΙ. Όμως, οι ΣκΕ μεταξύ μεγάλων ΠΙ αυξάνονται τα τελευταία χρόνια και επηρεάζουν σημαντικά τις δομές των εθνικών αγορών. Ο αριθμός των ΣκΕ ήταν σαφώς μεγαλύτερος το 1998 και 1999 σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια ενώ παρατηρείται την περίοδο αυτή μια αύξηση των μεγάλων ΣκΕ. Ειδικότερα, το 1999 ήταν το έτος που καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός στην ΕΕ (497 ΣκΕ). Όσον αφορά την αξία, ανοδική τάση παρατηρήθηκε στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και το Λουξεμβούργο, αλλά με στοιχεία ενεργητικού που κυμάνθηκαν μεταξύ 5% των συνολικών τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων στη Γερμανία και πάνω του 50% στη Γαλλία το 1999. Περίπου 30% των ανωτέρω στοιχείων καταγράφηκε το 1998 στην Ελλάδα και τη Φινλανδία ενώ 20% κάλυψε στην Ισπανία το 1999. Στη Γαλλία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μεταξύ 20% και 60% την περίοδο 1996-1999, στη Σουηδία 40% το 1997 ενώ καθοδική τάση τόσο σε αριθμό όσο και σε αξία ΣκΕ παρατηρήθηκε στην Πορτογαλία και Σουηδία μετά το 1997.

Ο κύριος σκοπός των εγχώριων ΣκΕ μεταξύ μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων ήταν οι οικονομίες κλίμακας. Τα μικρά ΠΙ στοχεύουν στην επίτευξη κρίσιμης μάζας για να εκμεταλλευθούν τις συνέργειες που προκύπτουν από το μέγεθος και τη διαφοροποίηση. Συνδέονται με τις περικοπές του κόστους μέσω περιορισμού του αριθμού των υποκαταστημάτων και μείωσης του προσωπικού στα κεντρικά γραφεία ιδιαίτερα στα τμήματα πληροφορικής, μακροοικονομικών αναλύσεων και προβλέψεων και των νομικών υπηρεσιών. Τέτοιες ΣκΕ γίνονται προκειμένου να αποφευχθούν εχθρικές εξαγορές. Οι ΣκΕ μεγάλων τραπεζών στοχεύουν στην αναδιάρθρωση του πιστωτικού συστήματος. Επιδιώκουν να είναι αρκετά μεγάλες για να εκπροσωπούν ένα μεγάλο μερίδιο της εγχώριας αγοράς και να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας. Ταυτόχρονα, με τη δύναμη που αποκτούν και την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου επιζητούν την αύξηση των κερδών τους και τη μεγιστοποίηση της αξίας της μετοχής. Ένας αποφασιστικός παράγοντας της επίτευξης των ανωτέρω στόχων είναι η ορθολογικοποίηση μέσω της μείωσης του προσωπικού και του αριθμού των υποκαταστημάτων. Η διαδικασία όμως αυτή της μείωσης του κόστους δεν είναι πάντοτε επιτυχής διότι εμποδίζεται σε ορισμένες χώρες από τις διατάξεις περιορισμού των απολύσεων και γενικά προστασίας των εργαζομένων.

(πηγή: www.ine.otoe.gr)

Διεθνείς

Σε απόλυτους αριθμούς οι διεθνείς ή διασυνοριακές ΣκΕ ήταν πολύ μικρότερες από τις εγχώριες και συνέβησαν κύρια εκτός της ζώνης του ευρώ την περίοδο 1995-1998. Τα δύο τελευταία χρόνια, αντίθετα, έχουμε μία αύξηση των διεθνών ΣκΕ στη ζώνη του ευρώ και την ευρύτερη περιοχή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Οι εξαγορές ήσαν σαφώς περισσότερες από τις συγχωνεύσεις. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες επεκτείνονται συνήθως στις αναδυόμενες αγορές που προσφέρουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, στη Λατινική Αμερική (π.χ. τράπεζες των Κάτω Χωρών, Ισπανίας, Πορτογαλίας και Ιταλίας), στη Νότιο-Ανατολική Ασία (π.χ. τράπεζες των Κάτω Χωρών) και στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη (π.χ. τράπεζες της Ιρλανδίας και των Κάτω Χωρών). Σε μερικές περιπτώσεις είχαμε επεκτάσεις και στις ανεπτυγμένες αγορές όπως των γερμανικών τραπεζών στις ΗΠΑ. Όσον αφορά την αξία των διατιθεμένων για ΣκΕ κεφαλαίων ανέρχονται σε ορισμένες χώρες σε: α) 29% των συνολικών τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων των γερμανικών τραπεζών για ΣκΕ στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο και μεταξύ 13% έως 35% σε τρίτες χώρες β) 10% για τις Ιρλανδικές τράπεζες για εξαγορές σε τρίτες χώρες γ) 10% για τις Ισπανικές τράπεζες το 1996 και 17% έως 26% την περίοδο 1995-2000 δ) μεταξύ 24% και 44% των τραπεζικών στοιχείων του ενεργητικού των Κάτω Χωρών.

Οι διεθνείς ΣκΕ έχουν σαν κύριο αίτιο την απόκτηση μεγέθους ώστε οι τράπεζες να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στις περιφερειακές και παγκόσμιες αγορές αυξάνοντας τον αριθμό των πελατών τους. Ένας άλλος λόγος είναι η επίτευξη οικονομικών κλίμακας και φάσματος. Πρέπει να τονισθεί ότι η ορθολογικοποίηση μέσω μείωσης του κόστους προσφέρει μικρότερα αποτελέσματα από αυτά των εγχώριων ΣκΕ εξ αιτίας της επικάλυψης των διοικητικών και υποστηρικτικών εργασιών που παρατηρούνται μόνο στις εθνικές αγορές. Οι οικονομίες κλίμακας στις διεθνείς ΣκΕ συνδέονται με το αυξανόμενο εισόδημα και τη δυνατότητα προσέγγισης της κρίσιμης μάζας που είναι αναγκαία για την προσφορά ειδικών υπηρεσιών όπως π.χ. η διαχείριση διαθεσίμων στις διεθνείς αγορές. Οι εξαγορές στις αναδυόμενες αγορές επιτρέπουν τη μετάδοση της γνώσης και των ικανοτήτων που οδηγούν στη μείωση του κόστους και την αύξηση των κερδών της νέας ενότητας. Σε μερικά κράτη μέλη της ΕΕ η διενέργεια διασυνοριακών ΣκΕ προκαλείται και από το φόβο ότι περαιτέρω συγκεντροποίηση στην εγχώρια αγορά θα συναντήσει εμπόδια από την εφαρμογή αντιμονοπωλιακών νόμων. Αντίθετα τέτοια εμπόδια ή η ύπαρξη πολιτικής αντίδρασης στις διεθνείς ΣκΕ σπάνια συναντώνται σήμερα. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

Η ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές που οδηγούν στη δημιουργία ενός χρηματοοικονομικού συγκροτήματος διαφέρουν ποιοτικά από τις απλές τραπεζικές ΣκΕ αφού εγκαθιδρύουν ένα όμιλο που δραστηριοποιείται σε διαφορετικούς τομείς της χρηματοοικονομικής βιομηχανίας. Η μεγαλύτερη και κυρίαρχη εταιρία σε ένα τέτοιο συγκρότημα μπορεί να είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα, μια ασφαλιστική επιχείρηση ή άλλο χρηματοοικονομικό ίδρυμα. Τα συγκροτήματα μπορούν να δημιουργούνται όχι μόνο από ΣκΕ αλλά και από την εξ' υπαρχής ίδρυση εταιριών ή ιδρυμάτων σε άλλους χρηματοοικονομικούς τομείς όπως π.χ. όταν μία τράπεζα ιδρύει

μία ασφαλιστική εταιρία, ένα αμοιβαίο κεφάλαιο και μία εταιρία διαχείρισης μέσω πληρωμής. Το συγκρότημα όμως, δεν είναι ο μοναδικός τρόπος προσφοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών διαφορετικού χαρακτήρα. Συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ π.χ. μιας τράπεζας, μιας επενδυτικής και μιας ασφαλιστικής εταιρίας έχουν παρόμοια αποτελέσματα. Ένας άλλος τρόπος είναι η σύσταση επιχειρήσεων κοινής ιδιοκτησίας που προσφέρουν εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα, αποταμιευτικές και συνεταιριστικές τράπεζες συνέστησαν από κοινού εταιρίες που παρέχουν ασφαλιστικές υπηρεσίες, διαχείριση διαθεσίμων, διακανονισμούς και χρηματιστηριακή διαμεσολάβηση. Επανερχόμενοι στα χρηματοοικονομικά συγκροτήματα διακρίνουμε:

α) Εγχώρια συγκροτήματα. Συστήθηκαν κύρια από πιστωτικά ιδρύματα που επεκτάθηκαν στη διαχείριση διαθεσίμων και στις επενδυτικές υπηρεσίες. Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από ασφαλιστικές επιχειρήσεις ήταν σπάνια λόγω των νομικών κωλυμάτων και της υπεροχής των τραπεζών στον τομέα των ΣκΕ. Αντίθετα, οι τράπεζες εξαγόρασαν ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τις ενέταξαν στο ελεγχόμενο από αυτές συγκρότημα. Τα εγχώρια χρηματοοικονομικά συγκροτήματα που ελέγχονται από πιστωτικά ιδρύματα ιδρύθηκαν κύρια την περίοδο 1995-1997 όπου καταγράφηκαν 60 συναλλαγές. Το 1998 έπεσαν στις 56 ενώ το 1999 οι πράξεις ΣκΕ ή ιδρύσεων νέων επιχειρήσεων ανέβηκαν στις 81 και μόνο στο πρώτο εξάμηνο του 2000 έφθασαν τις 67. Την περίοδο 1995-2000 οι πράξεις δημιουργίας συγκροτημάτων ανήλθαν στις 438. Εξ αυτών το 78% αφορά την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, την Πορτογαλία και την Ελλάδα. Οι εξαγορές αποτέλεσαν την προτιμώμενη μέθοδο στη δημιουργία χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων στην Ιταλία, το Βέλγιο και την Ιρλανδία. Σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, το Λουξεμβούργο, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Ελλάδα εφαρμόστηκε η μέθοδος της εξ υπαρχής ίδρυσης χρηματοοικονομικών εταιριών.

Οι οικονομίες φάσματος είναι το κυρίαρχο αίτιο για τα εγχώρια συγκροτήματα. Το ζητούμενο είναι η επίτευξη των αναμενόμενων σταυρωτών πωλήσεων των διαφόρων χρηματοοικονομικών προϊόντων προς τη βάση των μεγάλων πελατών και η δημιουργία καταστημάτων μιας στάθμησης όπου όλοι οι πελάτες θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για τραπεζικές, ασφαλιστικές, επενδυτικές και άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και προϊόντα. Κατά κανόνα, όμως, τα υπάρχοντα κανάλια διανομής διατηρούνται έστω και υπό διαφοροποιημένη μορφή. Αυτή η πρακτική ανταποκρίνεται στις δημογραφικές και δημοσιονομικές αλλαγές που ενθαρρύνουν επενδύσεις σε προσωπικά συνταξιοδοτικά προϊόντα. Η μείωση του εισοδήματος από τόκους πιέζει τις τράπεζες να αναζητούν νέες επιχειρηματικές περιοχές. Προτιμούν πχ να εισέρχονται στην ασφαλιστική αγορά διότι είναι συγγενής με την τραπεζική και ο συνδυασμός των δύο εργασιών μπορεί να επιτύχει διαφοροποίηση του κινδύνου και του εισοδήματος και να καταστήσει λιγότερο ευαίσθητο το εγχώριο συγκρότημα στους οικονομικούς κύκλους.

β) Διεθνή συγκροτήματα. Οι πράξεις σύστασης διεθνών χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων ανήλθαν το 1995 σε 34, το 1996 σε 37, το 1997 σε 44, το 1998 σε 45, το 1999 σε 72 ενώ, μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2000 σε 49. Την ίδια περίοδο το ποσοστό των συγχωνεύσεων και εξαγορών για τη δημιουργία διεθνών

χρηματοοικονομικών συγκροτημάτων κυμάνθηκε από 46% έως 57%. Ο αριθμός των εξαγορών ήταν σημαντικά μεγαλύτερος από αυτόν των συγχωνεύσεων. Οι τράπεζες ήταν ο κινητήριος μοχλός αυτής της διαδικασίας ιδιαίτερα όσον αφορά τις διασυνοριακές επεκτάσεις σε επενδυτικές τράπεζες και εταιρίες. Χρησιμοποιούν κύρια τη μέθοδο της ίδρυσης χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων σε άλλες χώρες και λιγότερο τις εξαγορές. Αντίθετα, χρηματοοικονομικά ιδρύματα εκτός ΕΕ απέκτησαν ή ίδρυσαν τις τράπεζες στις διεθνείς αγορές.

Οι δύο κύριες αιτίες σύστασης ενός διεθνούς χρηματοοικονομικού συγκροτήματος είναι και εδώ οι οικονομίες κλίμακας και φάσματος. Επιδιώκεται η μεγιστοποίηση του εισοδήματος μέσω σταυρωτών πωλήσεων. Η επικάλυψη διοικητικών λειτουργιών και καναλιών διανομής είναι ελάχιστη. Τα ιδρύματα του συγκροτήματος ευρίσκονται σε διαφορετικές χώρες κάτω από διαφορετικούς κανόνες και πρακτικές που περιορίζουν τα πιθανά πλεονεκτήματα κόστους. Στις ελάχιστες περιπτώσεις επίτευξης ορθολογικοποιήσεων, αυτό συνέβη μέσω της συγκεντροποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής, του στρατηγικού σχεδιασμού, της διαχείρισης κινδύνων και του μάρκετινγκ. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

Δ3β) Συγκεντροποίηση και αριθμός Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Η ανάπτυξη της συγκεντροποίησης οφείλεται κατά κύριο λόγο στις συγχωνεύσεις και εξαγορές αλλά μπορεί να επηρεάζεται και από άλλες αιτίες όπως η ίδρυση νέων εταιριών, οι τεχνολογικές καινοτομίες και οι συνθήκες στην αγορά εργασίας. Ο επόμενος πίνακας δείχνει την εξέλιξη την τελευταία πενταετία των ΣκΕ των πιστωτικών ιδρυμάτων εγχώριων και αλλοδαπών.

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ (εγχώριων και αλλοδαπών)							
ΚΡΑΤΟΣ Ε.Ε.	1995	1996	1997	1998	1999	2000	ΣΥΝΟΛΟ
1. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	122	134	118	202	269	101	946
2. ΙΤΑΛΙΑ	73	59	45	55	66	30	328
3. ΓΑΛΛΙΑ	61	61	47	53	55	25	302
4. ΑΥΣΤΡΙΑ	14	24	29	37	24	8	136
5. ΙΣΠΑΝΙΑ	13	11	19	15	17	29	104
6. ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	6	11	21	24	19	6	87
7. ΒΕΛΓΙΟ	6	9	9	7	11	3	45
8. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	3	2	3	12	10	8	38
9. ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	7	11	8	3	3	5	37
10. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	9	6	5	7	2	5	34
11. ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	6	6	2	5	2	9	30
12. ΕΛΛΑΔΑ	0	1	3	9	8	1	22
13. ΣΟΥΗΔΙΑ	1	2	5	1	7	2	18
14. ΙΡΛΑΝΔΙΑ	3	4	3	3	2	0	15
15. ΔΑΝΙΑ	2	2	2	1	2	2	11
ΣΥΝΟΛΟ	326	343	319	434	497	234	2.153

Πηγή: Mergers and Acquisitions involving the EU banking industry-Facts and implications-ECB December 2000.

Ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων μειώθηκε την περίοδο 1995-1999 σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη εκτός από την Ιρλανδία στην οποία εγκαταστάθηκε ένας μεγάλος αριθμός πολυεθνικών τραπεζών και την Ελλάδα στην οποία το πιστωτικό σύστημα ευρίσκετο στο στάδιο της ωρίμανσης ενώ ο αριθμός των ΠΙ αυξήθηκε και από την ταχεία ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών. Η μείωση αποδίδεται κύρια στις ΣκΕ. Ελάχιστες ήταν οι περιπτώσεις πτωχεύσεων και εκκαθαρίσεων. Όσον αφορά τον αριθμό των υποκαταστημάτων, αυξήθηκε στην Πορτογαλία, την Ιταλία, την Ισπανία και την Ελλάδα ενώ στις άλλες χώρες της ΕΕ μειώθηκε. Μεγάλη μείωση παρατηρήθηκε στις χώρες υψηλής συγκεντροποίησης όπως το Βέλγιο, τη Δανία, τη Φινλανδία, τις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία. Στις βόρειες χώρες η μείωση των πιστωτικών ιδρυμάτων και των υποκαταστημάτων τους ανατρέχει στην αρχή της δεκαετίας του '90 και οφείλεται στην τραπεζική κρίση.

Ο αριθμός των τραπεζικών υπαλλήλων μειώθηκε την περίοδο 1995-1999 ιδιαίτερα στη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ στη Γερμανία και τη Δανία η μείωση ανατρέχει στις αρχές της δεκαετίας του '90. Δεν διαπιστώνεται, όμως, απόλυτη σχέση μείωσης του αριθμού των υπαλλήλων με τις ΣκΕ. Άλλοι λόγοι που προκαλούν μείωση του προσωπικού είναι οι τραπεζικές κρίσεις, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η επιδιωκόμενη μείωση του κόστους λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού. Ο επόμενος πίνακας δείχνει τον αριθμό κατά χώρα των πιστωτικών ιδρυμάτων της ΕΕ το 1990 και το 1999 ενώ παραθέτει για συγκριτικούς λόγους τον αριθμό των

υποκαταστημάτων και των υπαλλήλων των πιστωτικών ιδρυμάτων ανά 1.000 κατοίκους το 1999. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

E) ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Τα συνδικάτα του τραπεζικού τομέα θέτουν, εκτός από τα γενικότερα προβλήματα, και κλαδικά ζητήματα που προκύπτουν από τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

- Κατά τη διάρκεια της β' και γ' φάσης του τρίτου σταδίου της ONE θα προκύψει ένα βαρύ φορτίο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους. Πρόκειται για:

- 1) τη μετατροπή των τραπεζικών αρχείων και των εγγράφων
- 2) τα συστήματα μετατροπής των νομισμάτων
- 3) την ανταλλαγή του νέου με τα παλιά νομίσματα
- 4) την προσαρμογή των συστημάτων πληροφορικής
- 5) τη μετατροπή και αλλαγή λογισμικού στις αυτόματες μηχανές
- 6) το άνοιγμα λογαριασμών σε ευρώ στην τράπεζα της χώρας και στους ανταποκριτές εξωτερικού
- 7) την έκδοση βιβλιαρίων καταθέσεων σε ευρώ
- 8) την προετοιμασία της τεχνικής υποδομής για την ανάληψη εθνικού νομίσματος από λογαριασμούς σε ευρώ
- 9) εμβάσματα και έκδοση επιταγών σε ευρώ
- 10) προσαρμογή του λογισμικού σύνδεσης με το εθνικό σύστημα διακανονισμού και με το ευρωπαϊκό σύστημα TARGET
- 11) εξεύρεση αποθηκευτικών χώρων για την υποδοχή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ και την απόσυρση των εθνικών νομισμάτων
- 12) διπλή αναγραφή της τιμολόγησης των υπηρεσιών και άλλων δεδομένων
- 13) λογαριασμοί διακανονισμού χρεωστικών και πιστωτικών καρτών σε ευρώ, έκδοση καρτών σε ευρώ, έκδοση EXTRAIT σε ευρώ
- 14) επιμόρφωση προσωπικού και
- 15) απαντήσεις σε ερωτήματα της πελατείας σχετικά με ζητήματα μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα.

Το μεγάλο αυτό βάρος μπορεί να αντιμετωπισθεί είτε με υπερωριακή απασχόληση, είτε με την πρόσληψη υπαλλήλων από τα προγράμματα του ΟΑΕΔ, είτε με την πρόσληψη νέου προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Η τελευταία επιλογή πρέπει να αποκλεισθεί διότι πλήττει το συνδικαλιστικό κίνημα αφού γενικεύει στις τράπεζες το θεσμό της πρόσκαιρης απασχόλησης.

- Με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος θα καταργηθούν 300.000 περίπου θέσεις εργασίας στις τράπεζες. Η εμπειρία είναι τραγική. Λόγω του έντονου ανταγωνισμού, των συγχωνεύσεων και της εισαγωγής νέας τεχνολογίας στην πενταετία 1990-1995 καταργήθηκαν στις τράπεζες της Ε.Ε. περίπου 300.000 θέσεις.

Πέρα των ανωτέρω γενικότερων εκτιμήσεων καταβάλλεται προσπάθεια στον επόμενο πίνακα να εντοπισθούν οι τραπεζικές ειδικότητες που φθίνουν, άλλες που αναπτύσσονται, ενώ κύριος στόχος είναι η έγκαιρη μετακίνηση του προσωπικού σε τραπεζικά τμήματα και ειδικότητες που έχουν προοπτικές.

Οι προβλέψεις εξέλιξης της απασχόλησης στο χρηματοπιστωτικό τομέα βασίζονται στις συνέπειες από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος και τη χρήση νέων τεχνολογιών. Αν και οι επιπτώσεις από τις συγχωνεύσεις και εξαγορές είναι δύσκολο να αποτυπωθούν ποσοτικά, εν τούτοις, έχει ληφθεί υπόψη και η επίδραση αυτών με βάση απολογιστικά στοιχεία ιδιαίτερα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΠΩΛΕΙΑ - ΑΥΞΗΣΗ		
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ & ΕΞΑΓΟΡΕΣ
1. Διαπραγμάτευση συναλλάγματος	-30%	-25%	-15%
2. Διαχείριση κινδύνων	+30%	-15%	+20%
3. Ταμίες και τέλλερς αγοραπωλησίας ξένων τραπεζογραμματίων	-55%	-10%	-5%
4. Εμπορικές συναλλαγές με χώρες της ζώνης του ευρώ	-30%	-10%	-10%
5. Σύναψη δανείων σε συνάλλαγμα	-60%	-20%	-10%
6. Διαχείριση καταθέσεων σε συνάλλαγμα	-50%	-20%	-10%
7. Υπάλληλοι λογιστηρίων	-20%	-15%	+10%
8. Ελεγκτές & επιθεωρητές διαχειρίσεων πράξεων σε συνάλλαγμα	-30%	-10%	-10%
9. Σύμβουλοι πελατείας	+30%	+10%	+10%
10. Νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα	+20%	-5%	-5%
11. Πληροφορική	+10%	+20%	+10%
12. Ασφάλεια πληροφοριακών συστημάτων	+20%	-5%	+5%
13. Μάρκετινγκ	+20%	+10%	+10%
14. Καταθέσεις + Αναλήψεις	-10%	-30%	-10%
15. Συστήματα πληρωμών	+30%	-15%	-5%
16. Κοστολόγηση	+20%	+5%	+20%
17. Ηλεκτρονικό εμπόριο	+70%	+10%	+10%
18. Σχέσεις με ανταποκριτές	-30%	-10%	+10%
19. Μακρο και μεσοπρόθεσμες χορηγήσεις	+25%	-10%	-10%
20. Προσωπικά & καταναλωτικά δάνεια	+50%	-15%	+10%
21. Πιστωτικές & χρεωστικές κάρτες, ηλεκτρονικό πορτοφόλι, ψηφιακό χρήμα	+40%	-15%	-10%
22. Τραπεζοασφάλειες	+25%	-10%	+20%

Για την Ελλάδα ειδικότερα, οι συνέπειες δεν θα είναι τόσο αρνητικές διότι το τραπεζικό σύστημα δεν έχει ωριμάσει, οι όμιλοι τραπεζών τώρα αναπτύσσονται, ενώ, επιπρόσθετα πολλαπλασιάζεται η εισαγωγή νέων προϊόντων και νέων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι ελληνικές τράπεζες διεισδύουν στα Βαλκάνια, στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και πυκνώνουν την παρουσία τους στα διεθνή χρηματοπιστωτικά κέντρα. Οι Έλληνες τραπεζοϋπάλληλοι είναι επιδεκτικοί

επιμόρφωσης και προσαρμόζονται εύκολα στις νέες υπηρεσίες και τις νέες τεχνολογίες.

Όμως δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας το γεγονός ότι η αγορά εργασίας πιέζεται από τις αναρίθμητες αιτήσεις πρόσληψης νέων με μεταπτυχιακές σπουδές και συνήθως με προηγούμενη εμπειρία σε τράπεζες του εξωτερικού. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια οι Ελληνικές τράπεζες έχουν προσλάβει ένα ικανό αριθμό νέων με τα ανωτέρω προσόντα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μια εσωτερική ανακατανομή αρμοδιοτήτων. Οι νέοι τοποθετούνται σε σύνθετες εργασίες που απαιτούν εξειδίκευση, γνώση ξένων γλωσσών, χειρισμό Η/Υ, ενώ όσοι παλαιοί συνάδελφοι δεν μπορούν να προσαρμοσθούν στο νέο περιβάλλον παροπλίζονται ή αποδέχονται προγράμματα εθελουσίας εξόδου και εγκαταλείπουν την παραγωγή.

Πάντως, η μετάβαση στο νέο μοντέλο τραπεζών πραγματοποιείται στη χώρα μας ομαλότερα σε σχέση με όσα αρνητικά συμβαίνουν στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. Σημαντική συμβολή στον τομέα αυτό έχει η ΟΤΟΕ. (πηγή: www.ine.otoe.gr)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπεράσματα της εργασίας μας οδηγούν στο να πούμε ότι :

Η ανάπτυξη της Ελληνικής τραπεζικής αγοράς και γενικότερα το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει εισέλθει τελευταία σε μια περίοδο εξέλιξης και εκσυγχρονισμού που αλλάζει και θα συνεχίσει να αλλάζει ριζικά την μορφή του στα επόμενα χρόνια.

Η απελευθέρωση αγορών χρήματος και κεφαλαίου, η τεχνολογική πρόοδος, οι καινοτομίες υπηρεσιών και η έμμεση δανειακή χρηματοδότηση των επιχειρήσεων από άμεσες μορφές άντλησης πόρων έχουν μεταβάλει τις συνθήκες λειτουργίας των τραπεζών και το συνολικό φάσμα των προϊόντων που παρέχουν στους πελάτες τους.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι έχουν δημιουργηθεί μια σειρά τάσεων, οι σημαντικότερες των οποίων είναι η ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η εξειδίκευση των τραπεζών και η παροχή νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και κατά συνέπεια ο σταδιακός εκσυγχρονισμός της τραπεζικής βιομηχανίας στην Ελλάδα.

Η ένταση του ανταγωνισμού έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία τραπεζικών καταστημάτων με νέα λειτουργική και χωροταξική μορφή, την αναβάθμιση της παρεχόμενης εξυπηρέτησης και την εισαγωγή και χρήση νέων μεθόδων πωλήσεων.

Θεωρούμε ότι ο ανταγωνισμός υποχρέωσε και υποχρεώνει τις τράπεζες να εκσυγχρονισθούν προκειμένου να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους. Ειδικότερα είναι ανάγκη οι τράπεζες να διαμορφώσουν συστήματα πληροφόρησης της πελατείας τους, να δημιουργούν νέα προϊόντα και να σχεδιάζουν στρατηγικές προώθησης των υπηρεσιών τους, έχει ιδιαίτερη σημασία να προστεθεί και η αναγκαιότητα για κάθε τράπεζα να προσφέρει προς τα έξω μια ολοκληρωμένη εικόνα και ταυτότητα και μια εξατομικευμένη εξυπηρέτηση του πελάτη.

Ρίχνοντας μια ματιά και στις διαγραφόμενες στο εξωτερικό τάσεις, μπορούμε να πούμε ότι ο Ελληνικός τραπεζικός χώρος θα βρεθεί στο μέλλον μέσα σε ένα σύστημα πολύ πιο πολύπλοκο και με σαφώς ευρύτερους ορίζοντες για τις τραπεζικές λειτουργίες.

Η τεχνολογική εξέλιξη, η δημιουργία χρηματοδοτικών πολυκαταστημάτων, η εξέταση και η επιλογή υποαγορών μέσω της εξέτασης δημογραφικών στοιχείων από τις τράπεζες δεδομένων πελατείας και η δημιουργία νέων υπηρεσιών μας κάνει να τολμούμε να πούμε ότι ανοίγουν νέες προοπτικές τις οποίες καμία τράπεζα δεν μπορεί να αγνοήσει.

Πιστεύουμε και χωρίς καμία αμφιβολία ότι: κάθε τράπεζα πρέπει να ερευνά συνεχώς και να προσδιορίζει ορθολογικά το είδος των προσφερομένων υπηρεσιών, την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών (ανάλογα με τις αγορές – στόχους, τον ανταγωνισμό και τις δυνατότητές της), τις νέες υπηρεσίες, την τιμολογιακή πολιτική της, την προβολή της, την διαφήμιση, τις δημόσιες σχέσεις, το δίκτυο των καταστημάτων, την εσωτερική τους διαρρύθμιση, και διακόσμηση, την διαμόρφωση θέσεων εργασίας, εργονομικά σωστών και προσανατολισμένων στις σύγχρονες αντιλήψεις.

Πιστεύουμε επίσης ότι η πρόοδος της τεχνολογίας θα απελευθερώσει στο μέλλον όλο και περισσότερους υπαλλήλους από την εκτέλεση βαρετών μηχανικών εργασιών, οι οποίοι θα στραφούν σε εργασίες ανώτερης ποιοτικά στάθμης με υψηλότερες απαιτήσεις σε γνώσεις και εμπειρίες και μεγαλύτερα περιθώρια πρωτοβουλίας όπως είναι οι πωλήσεις τραπεζικών εργασιών. Εξάλλου οι τράπεζες αξιοποιούν το δίκτυο των καταστημάτων τους προσφέροντας και άλλες υπηρεσίες εκτός από τις τραπεζικές.

- Μετά λοιπόν τα εύστοχα συμπεράσματά μας τίθεται το ερώτημα :
- ✓ Μπορεί κάθε τράπεζα να αντέξει στην ένταση της διεθνοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ;
 - ✓ Μπορεί να ανταποκριθεί στην ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών υπολογιστών ;
 - ✓ Μπορεί κάθε τράπεζα να σταθεί άξια και στο ύψος της από την επέκταση της πολυεθνικότητας των τραπεζών ;
 - ✓ Μπορεί να ορθοποδήσει στην όξυνση του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα και στην πλήρη απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα η όχι ;
-
- ✓ Μπορεί κάθε τράπεζα να δημιουργήσει την αναγκαιότητα αλλαγής φιλοσοφίας διοίκησης των τραπεζικών οργανισμών ;
 - ✓ Να διαμορφώσει στρατηγικές προσαρμοσμένες στις εξελίξεις της αγοράς και διαδικασίες ευέλικτες που θα αποσκοπούν στην καλύτερη διαχείριση ;
 - ✓ Να αναλύει το γενικότερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και να προβλέπει τις εξελίξεις και τις τάσεις της αγοράς ανταποκρινόμενη στην ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και την όξυνση του ανταγωνισμού ; η θα οδηγηθούν στην λύση σειράς συγχωνεύσεων και εξαγορών που παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια ;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Απελευθέρωση Αγορών και Μετασχηματισμός στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα – Αλεξιάκης Π. , Γιαννίτση Γ. , Θωμαδάκης Σ. , Χατζηγιάννη Ν. , Ξανθάκης Μ.
- Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική – Δημήτριος Δ. Πατρινός
- Το Νέο Ευρωπαϊκό Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον. Τάσεις και Προοπτικές Προβόπουλος Γ., Γκάρτζος Χρ.
- Στρατηγικό Τραπεζικό Marketing – Λυμπερόπουλος Χ. Κων/νος
- Τραπεζικές Εργασίες - Γ. Χολέβας
- Ελληνική Εταιρία Επιστημόνων Η/Υ και Πληροφορικής. Τεχνολογίες Πληροφορικής στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα.
- Πληροφορίες μέσω Internet στις σελίδες:
www.ine.otoe.gr
www.in.gr
www.nbg.gr
- Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες – Δρ. Π.Α. Κιόχος – Δρ. Γ.Δ. Παπανικολάου
- Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική – Δρ. Π. Κιόχος – Δρ. Γ. Παπανικολάου – Δρ. Γ. Θάνος – Α. Κιόχος